

PAULUS' BRIEF AAN DE EFEZIËRS

door

A. Lukkien

(gebundelde artikelen uit Onnaspeurlijke Rijkdom)

Inleiding

Paulus schreef negen brieven aan zeven gemeenten. In alle handschriften van de Grieksche Schriften komen deze negen steeds in dezelfde volgorde voor, een aanwijzing voor ons, om ze ook in die volgorde te lezen. En als we dat doen, zal het ons spoedig blijken, dat die brieven drie groepen vormen:

1. Romeinen, Korinthiërs, Galatiërs;
2. Efeziërs, Filippensen, Kolossensen;
3. Thessalonicensen.

Verdere studie zal ons doen zien, dat de eerste groep zich, wat den inhoud betreft, aldus laat verdeelen:

Romeinen:	Rechtvaardiging Verzoening Wandel
1 Korinthe :	Wandel
2 Korinthe:	Verzoening
Galaten:	Rechtvaardiging

De Romeinenbrief geeft de leer der rechtvaardiging, hoofdstuk 1 tot 4; de leer der verzoening, hfdst. 5 tot 8, en (na een tusschengedachte over Israël aangaande rechtvaardiging en verzoening, hfdst. 9 tot 11) de aanwijzingen betreffende den wandel, hfdst. 12 tot 15. De eerste Korintherbrief bespreekt den wandel der geloovigen; de tweede heeft tot hoofdinhoud de verzoening, terwijl de Galaterbrief de leer der rechtvaardiging verdedigt.

Een dergelijke korte inhoud is te geven van het volgende drietal:

Efeziërs:	Leer Wandel
Filippensen:	Wandel
Kolossensen:	Leer

De Efezerbrief geeft de leer aangaande het lichaam van Christus, hoofdstuk 1 tot 3; en de aanwijzingen betreffende den wandel in overeenstemming daarmede, hfdst. 4 tot 6. De Filipperbrief bespreekt in hoofdzaak den wandel der geloovigen, terwijl de Kolosserbrief aanvulling geeft tot de leer van Efeze, en de aandacht vestigt op Christus als het Hoofd des lichaams.

De Thessalonicenserbrieven ten slotte geven in hoofdzaak profetie aangaande de toekomst der gemeente en de toekomst des Heeren.

Uit dit overzicht blijkt, dat de Efezerbrief bij het leerstellige gedeelte van den Romeinenbrief nieuwe gedachten voegt. De gemeente als een lichaam, die gedachte was in den Romeinenbrief en ook in den eersten Korintherbrief wel uitgesproken in het gedeelte, dat over den wandel handelt, maar de leer aangaande het lichaam van Christus krijgen we pas in den brief aan de Efeziërs.

De tijd, waarin deze brief werd geschreven, is voor ons van het hoogste belang. Paulus heeft de brieven aan Thessalonika, Rome, Korinthe en Galatië geschreven in den tijd van Hand. 13 tot 28, toen hij een dubbele bediening had: aan de Joden in de verstrooiing het koninkrijk Gods verkondigen (en aan de proselieten) zooals de twaalf apostelen in het land Kanaän deden, en tevens aan Heidenen en Joden "zijn" evangelie prediken van rechtvaardiging en verzoening, zooals hij het in den Romeinenbrief heeft uiteengezet. De brieven aan de Efeziërs, Filippensen en Kolossensen daarentegen heeft hij geschreven, toen hij te Rome gevangen man was. Toen had hij officieel met Israëel gebroken. Toen had hij in Hand. 28:25-28 het oordeel der verharding over hen uitgesproken, gelijk Jesaja in hoofdstuk 6:9 en 10 had geprofeteerd.

Het was noodzakelijk, dat thans voor de gemeente een nieuw onderwijs moest worden gegeven. Tot dusver immers was de gemeente uit de Heidenen afhankelijk geweest van Israëel. De Heidenen hadden deel aan Israëls geestelijke gaven (Rom. 15:27). Paulus als Israëliet deed priesterdienst onder de Heidenen, (Rom.15:16) gelijk eenmaal geheel het vernieuwde Israëel zal doen. Nu echter is Israëel tijdelijk ter zijde gesteld; nu is het kanaal van Gods zegeningen voor de volken verstopt. En nu

opent God den weg, waarlangs de volken Zijn heil kunnen ontvangen buiten Israël om. Dat moeten de geloovigen leeren verstaan. De apostelen en profeten van de gemeente - anderen dan die van Israël - en de herders en leeraars zijn gegeven tot de volmaking der heiligen tot het werk der bediening, zooals Paulus zegt in Ef.4:12. Volkomen juist is dat woord volmaking in de gewone vertaling niet. Het is in het Grieksch hetzelfde woord, dat van Johannes en Jakobus wordt gebruikt, als ze in het schip met hun vader Zebedeüs de netten vermaken, en daarbij hebben we niet te denken aan het stoppen van gaten, maar aan het weer opschieten van de netten, aan het weer gereed leggen voor de nieuwe vischvangst. Zoo moeten de geloovigen, nu Israël terzijde is gesteld, gereed worden gemaakt voor den nieuwen toestand. En daartoe gaf God aan Paulus den brief aan de Efeziërs in de pen.

Die brief is van de grootste beteekenis voor ons, want de toestand, zooals hij in Hand. 28 is geworden, duurt nog voort. Israël is nog terzijde gesteld. Wij leven niet in de bedeeling van den Romeinenbrief, waarin het was: eerst den Jood, ook den Griek, maar in de bedeeling van den Efezerbrief, waarin Jood en Heiden in Christus tot één nieuwen mensch zijn geworden.

Maar er is nog een reden, waarom de Efezerbrief voor ons van zoo groote beteekenis is. Toen God Israël terzijde stelde, sloot Hij voor een tijd den weg af, dien Hij voor de volken had aangewezen om tot Hem te komen, den weg van Israëls bemiddeling, en opende Hij den nieuwen weg: toegang voor allen buiten de bemiddeling van Israël om, rechtstreeks tot God door Christus. Maar tegelijk met dien nieuwen weg openbaarde God verborgenheden, die Hij in vorige eeuwen aan vroegere geslachten niet had bekend gemaakt; die Hij in Zichzelf verborgen had gehouden tot dezen dag toe, en waarvan we nergens iets lezen in de geheele heilige Schriften dan alleen in den brief aan de Efeziërs en de beide brieven, die dezen vergezellen: Filippensen en Kolossensen. Deze drie brieven geven Gods laatste openbaringen; Paulus heeft het Woord van God voltooid, (Kol.1:25) en de openbaringen van deze brieven staan - in letterlijken zin, gelijk we zullen zien - zoo ver boven de vorige als de hemel is boven de aarde.

De brief aan de Efeziërs is een "algemeene zendbrief". De woorden "te Efeze" van het eerste vers komen in de twee oudst bekende handschriften, het Sinaitische en het Vatikaansche, in den tekst niet voor. In het Vatikaansche zijn ze buiten den tekst op den rand gezet, en in het Sinaitische zijn ze door een lateren korrektor bijgevoegd. Men kan daaruit besluiten, dat Paulus den brief bestemd heeft voor alle gemeenten, die door zijn prediking of buiten zijn prediking waren ontstaan. Zoo moest immers ook de Kolosserbrief worden doorgezonden naar Laodicea, (Kol.4:16) en de Kolossers moeten maken, dat ze den brief uit Laodicea lezen, denkelyk een brief, die hun uit Laodicea wordt doorgezonden, mogelijk: de brief, dien wij den Efezerbrief noemen.

Dat deze een algemeene brief is, blijkt ook wel daaruit, dat we er geen enkele toespeling in vinden op plaatselijke omstandigheden.

Het eenige, dat we hooren is, dat Tychicus, de geliefde broeder en getrouwe dienaar in den Heer, den brief overbrengt.

En als algemeene brief is deze brief, dien we ter onderscheiding van andere toch den Efezerbrief blijven noemen, ook in het bijzonder gericht tot ons, geloovigen van de twintigste eeuw. Er staat veel in den brief, dat vergeten is, veel waarvoor de geloovigen in het algemeen de belangstelling geheel hebben verloren. Er zijn onder ons velen, die de brieven, welke volgens hun adres aan Israël geschreven zijn, op zichzelf toepassen, en daardoor voor tegenstrijdigheden komen te staan, waarvan ze de oplossing niet kunnen vinden.

Zij vergeten, dat aan Paulus het evangelie der voorhuid is toebetrouwd, een ander evangelie dan het evangelie der besnijdenis, dat toebetrouwd is aan Petrus en de elf. Maar ook wanneer we verstaan, dat alleen de brieven van Paulus over ons handelen, dan nog is het noodig, dat we goed begrijpen, hoe in den Efezerbrief een. nieuwe bedeeling is begonnen: de bedeeling der verborgenheid, en hoe de geloovigen in dezen brief voor die bedeeling in orde worden gebracht.

Daarom is het beslist noodig, na den brief aan de Romeinen den Efezerbrief te bestudeeren.

Efeze is de brief der verborgenheden. We vinden er de verborgenheid van Gods wil, de verborgenheid van Christus, de verborgenheid, de bedeeing der verborgenheid, de verborgenheid van het huwelijk, de verborgenheid van het evangelie, verborgenheden, die in dezen brief worden bekend gemaakt. Daar zijn verborgenheden bij, waarvan beslist verklaard wordt, dat ze niet eerder bekend gemaakt zijn, en die we dus in andere gedeelten der Schrift niet moeten zoeken. Daar is één bij waarvan de bekendmaking alleen en uitsluitend aan Paulus is opgedragen. Dit zijn wel dingen, die aan dezen brief een bijzonder karakter geven,

In hoofdstuk 3:6 staat de verborgenheid: dat in den geest de natiën samen-erfgenamen en samen-lichaam en samen-deelgenooten zijn van Gods belofte in Christus door het evangelie, waarvan Paulus een dienaar geworden is. Men zou dat vers den tekst kunnen noemen, waarvan de geheele brief de uitwerking is.

Leer

Groet 1 : 1,2

    Erfenis 1 : 3-19

        Lichaam 1 : 20-2 : 10

            Deelgenootschap 2:11-22

                Overzicht 3 : 1-21

Wandel

                Overzicht 4 : 1-16

            Deelgenootschap 4:17-5:20

        Lichaam 5 : 21-6 : 9

    Erfenis 6 : 10-20

Slot 6 : 21-24

Na een paar woorden ter begroeting spreekt de apostel over samen-erfgenamen in hoofdstuk 1:20-2:10: over samen-deelgenooten in 2 : 11-22. In hoofdstuk 3 geeft hij een overzicht van de nu geopenbaarde genade en eindigt hij met een bede tot den Vader. Deze drie hoofdstukken bevatten het leerstellige gedeelte. In hoofdstuk 4 begint hij met een bede tot de heiligen en geeft hij een overzicht van de reeds te voren geopenbaarde genade, hoofdstuk 4 : 1-16. Dan spreekt hij over den wandel in verband met het samendeelgenootschap in 4 : 17 - 5 : 20; in verband met het

samen-lichaam in 5 : 21 - 6 : 9; in verband met de samen-erfgenamen in 6 : 10-20, waarna hij met enkele woorden eindigt, 6 : 21-24.

De bouw van den brief is zeer eenvoudig en regelmatig, en toont ook al weer daarin de hand van den Goddelijken Kunstenaar. Geschriften, die zoo gebouwd zijn, vindt men niet in den ongewijde letterkunde, en de Schrift is er vol van. Ieder boek en brief en menig onderdeel is kunstig gebouwd. Wie dat eenmaal heeft opgemerkt, verblijdt er zich steeds over. Ook daarin is Gods Woord eenig.

Ef.1:1,2

Paulus, apostel van Christus Jezus, door den wil van God, aan al de heiligen, die in Christus Jezus zijn en gelooven: Genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.

Groet

De inleiding van den Efezerbrief is kort; slechts twee verzen. Gelijk in alle brieven begint Paulus met zijn naam, en dan volgt zijn ambt: een apostel van Christus Jezus, en hij laat weg den titel: slaaf van Christus, dien hij in andere brieven aan den apostelnaam toevoegt en in den Filippensenbrief uitsluitend gebruikt.

Den Efezerbrief schrijft hij alleen, evenals den Romeinenbrief; zijn trouwe medewerkers, Sosthenes en Timotheüs en Sylvanus nemen mee de verantwoordelijkheid der andere brieven op zich, waarin Paulus de geloovigen vermaant en bestraft en terecht wijst, maar in de twee brieven, waarin de leer des heils onderwezen wordt, is Paulus alleen, als apostel, als de man, die van Christus' wege opdracht heeft gekregen, om aan de gemeenten de verborgenheden Gods bekend te maken.

Paulus noemt zich een apostel van Christus Jezus. Dat doet hij in de meerderheid van zijn brieven. Volgens de oude handschriften noemt hij zich alleen in Galaten, 1 Thessalonicensen, 1 Timotheüs en Titus een apostel van Jezus Christus.

Dat is niet zonder beteekenis, wanneer we er op letten, dat de naam Jezus Christus zoowel door de andere schrijvers als door Paulus gebruikt wordt; den naam Christus Jezus daarentegen, dien we in Paulus' brieven ongeveer honderd maal vinden, gebruiken de andere schrijvers nooit.¹

Vanwaar dat verschil? Omdat de andere schrijvers tot taak hebben, aan Israël duidelijk te maken, dat Jezus van Nazareth, hun volksgenoot, hun broeder, (Hebr.2:11) Gods Zoon was en de Messias van Israël, daarom beginnen zij met den naam van Zijn vernedering. Paulus echter, die eerst ook Christus naar het vleesch kende, kwam tot het oogenblik, dat hij

---

¹ In 1 Petr.5:10 en 14, waar de Statenvertaling Christus Jezus heeft, hebben de oude handschriften alleen den naam Christus.

Hem niet meer kende naar het vleesch (2 Kor.5:16). Den aardſchen Jezus, die een dienaar der besnijdenis was geworden (Rom.15:8), verliest hij niet uit het oog, en gelijk hij zelf den Heer niet had gezien in Zijn vernedering, maar pas in Zijne verhooging, zoo predikt hij ook aan de volken den verhoogden Heer, den Christus, die als Gezalfde Gods gevormachtigde was. Hij predikt dus Christus, die op aarde Jezus was, en van diens geschiedenis noemt Paulus slechts drie feiten: Zijn ontleding, (Fil.2:7) Zijn sterven en Zijn opstanding. (1 Kor.15:3,4). De rest betreft Israël. Paulus versmaadt ook den naam Jezus Christus niet; in dezen brief gebruikt hij hem zeven keer tegen twaalf keer den naam Christus Jezus. Maar het merkwaardige is, dat de apostelen en evangelisten der besnijdenis dien laatsten naam nooit gebruiken.

Paulus gebruikt dezen naam niet alleen als hij over zichzelf spreekt, maar ook ten opzichte van hen, aan wie hij schrijft: al de heiligen, die in Christus Jezus zijn en gelooven. Men zou kunnen zeggen, dat de geloovigen uit de bediening van de twaalf in Jezus Christus geloofden, omdat Hij hun altijd onder dien naam gepredikt werd; de geloovigen uit Paulus' bediening zijn in Christus Jezus en gelooven in den verhoogden Heer. Daarin komt het verschil uit tusschen het evangelie der voorhuid en dat der besnijdenis. Alles is uwe, schreef Paulus aan de Korinthiërs, (1 Kor.3:22) hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Kefas; de geloovigen uit de Heidenen hadden deel aan Israëls geestelijke goederen, maar het omgekeerde is niet waar; de geloovigen uit de bediening der twaalf hebben geen deel aan de geestelijke goederen, die gegeven worden aan de gemeente van Paulus' dienst.

"Genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus". Het is de vaste groet, die Paulus in al zijn brieven aan gemeenten gebruikt, ook aan de huisgemeente van Filemon. De kerk heeft de formule overgenomen in haar liturgie, maar met bijvoeging van het woord barmhartigheid - dat Paulus alleen gebruikt als hij aan personen schrijft, Timotheüs en Titus - en van de woorden: door den Heiligen Geest, die Paulus in dit verband nooit gebruikt en de andere schrijvers evenmin. Was dat nu noodig, Paulus en Petrus aan te vullen, alsof zij het niet goed wisten? laten we ons toch in acht nemen, dat we de

woorden der Schrift gebruiken, zooals ze ons gegeven zijn, ook als wij meenen, dat het kleinigheden zijn.

Ef. 1:3-10

Gezegend zij de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus, die ons zegent met alle geestelijke zegeningen onder de hemellingen in Christus, in overeenstemming daarmee, dat Hij ons uitverkiest in Hem vóór de nederwerping der wereld, opdat wij heilig en zonder gebreken zouden zijn voor Hem; die in liefde ons voorbestemt tot zoonstelling door Christus Jezus tot Hem, overeenkomstig het welbehagen van Zijn wil, tot prijs van de heerlijkheid Zijner genade, die ons begenadigt in den Geliefde, in Wien wij de verlossing hebben door Zijn bloed, de vergeving der daden van vijandschap, overeenkomstig den rijkdom zijner genade, die Hij in ons uitstort in alle wijsheid en voorzichtigheid, ons bekend makende de verborgenheid van Zijn wil, overeenkomstig Zijn welbehagen, dat Hij in Hem voornam, om in de bedeeing van de volmaking der tijdperken alles onder één hoofd te brengen in Christus, zoowel dat in de hemelen als dat op de aarde.

Samen erfgenamen

"Gezegend zij de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus", zoo begint Paulus den eersten volzin van zijn brief, en die volzin loopt tot het veertiende vers onafgebroken voort.

Om er vloeiend Nederlandsch van te maken, zou men het vervolg in zes volzinnen willen snijden: Hij zegent ons ...(vs. 3b) Hij bestemt ons voor ... (vers 5). In Hem hebben wij de verlossing ... (vs.7) Hij maakt ons bekend... (vs. 9). In Hem kregen wij een erfdeel ... (vs. 11) In Hem zijt ook gij verzegeld ... (vs. 13) Met zulk een splitsing zou men geen enkele gedachte weglaten of bijvoegen; alleen zou het innige verband van al de deelen met den aanhef van vers 3 niet zoo duidelijk uitkomen.

Al de brieven van Paulus beginnen met een dankzegging behalve de bestraffende Galatenbrief; in den Efezerbrief wordt deze dankzegging tot een zegening. Wij zegenen God, die ons zegent.

God zegent ons met alle geestelijke zegeningen onder de hemellingen in Christus.

Het zijn geestelijke zegeningen. De profeten van den ouden dag hadden aangaande het koninkrijk Gods vele stoffelijke zegeningen voorspeld: ieder zal zitten onder zijn wijnstok en zijn vijgeboom; de aarde geeft haar gewas; geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek; de dagen mijns volks zullen zijn als de dagen eens booms; Paulus daarentegen had reeds in den Romeinenbrief geschreven, dat het Koninkrijk Gods niet is spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap (Rom. 14:17) en daarmee heeft hij de stoffelijke zegeningen niet geschrapt, en niet verteld dat de profeten iets anders hebben bedoeld dan ze zeiden; o, neen, alle beloften Gods zijn in Christus ja en amen, (2 Kor.1:20) maar Paulus heeft, ook als hij aan de Romeinen schrijft, de bedeeing van het tusschentijdperk reeds in het oog, en hij weet het, dat aan ons geen stoffelijke zegeningen beloofd zijn, nu niet en in de toekomst niet. Voor ons zijn geestelijke zegeningen: rechtvaardigheid, vrede, blijdschap, verzoening, ongehinderde toegang tot den Vader, en in de toekomst een roeping, die ver uitgaat boven die van Israël.

Het zijn geestelijke zegeningen onder de hemellingen. Er is verschil van meening over de vertaling van de Grieksche woorden: *en tois epouraniois*. De letterlijke vertaling is: in de ophemelschen.

Wat de Schrift met op-hemelsch bedoelt, is duidelijk, wanneer we het woord vergelijken met het woord *epigeios*, dat letterlijk op-aardsch beteekent, en dat altijd in alle vertalingen weergegeven wordt door aardsch.

In Joh.3:12 zegt de Heer tot Nikodemus: "Indien Ik u de *epigeia* zeg, en gij gelooft niet, hoe zult gij gelooven, indien Ik u de *epourania* zou zeggen?" De *epigeia* zijn de dingen, die op de aarde zijn, de aardsche dingen; evenzoo zijn de *epourania* de dingen, die op de hemelen zijn, de hemelsche dingen. Hetzelfde hebben we in 1 Kor.15:40: Er zijn *epourania*-lichamen en *epigeia*-lichamen, lichamen op de hemelen en lichamen op de aarde, en in Fil.2:10: In den naam van Jezus zal zich buigen alle knie der *epouranioon* en der *epigeoon*, van hen, die op de hemelen, en van hen, die op de aarde zijn.

Voor ons is de uitdrukking "op de hemelen" vreemd, want wij hebben ons gewend aan de filosofische gedachte, dat de "hemel" ergens ver weg een plaats is, die we ons voorstellen als een lusthof of als een stad met

gouden straten of als een gebouw met feestzalen, terwijl voor Paulus de hemelen het gansche heelal zijn met uitzondering van de aarde, en trouwens niet alleen voor Paulus, maar voor alle Bijbelschrijvers, te beginnen met Gen.1:1. Al de hemelbollen met hun planeten en manen en kometen, en wat voor lichamen er nog meer zijn, dat zijn in de Schrift de hemelen. Wie daar hun woonplaats hebben, zijn op de hemelen, zijn op-hemelschen, gelijk wie op de aarde wonen op-aardschen zijn. De mannen der wetenschap rekenen ons voor, dat menschen als wij alleen maar op de aarde kunnen wonen, of mogelijk op mogelijke, maar onbekende en onkenbare planeten, van andere zonnesterren, en wij willen gaarne gelooven, dat ze gelijk hebben. Maar de Schrift kent wel andere wezens, die van aardsche voorwaarden niet afhankelijk zijn, en die bijvoorbeeld de hitte van de offervlam wel kunnen verdragen. (Richt.13:20) Welnu, die wezens noemt de Schrift *epourania*, op-hemelschen, wezens, die op de hemelen thuis hooren en niet op de aarde. En onder die hemelbewoners, die hemellingen, heeft de gemeente haar zegening.

Dat er staat: *en tois epouraniois*, in de hemellingen, brenge ons hier niet in de war. Het voorzetsel in heeft in het Grieksch voor een meervoudig woord altijd de beteekenis: onder, te midden van, bijvoorbeeld Hand.12:18: "geen kleine beroerte onder de krijgsknechten"; Rom.16: 7: "die vermaard zijn onder de apostelen"; 2 Kor. 11 : 26: "in gevaren onder de valsche broeders." Daarom vertalen we hier: "die ons zegent met alle geestelijke zegening, onder de hemellingen in Christus". Dat onze zegening in Christus is, behoeft voor den geloovige van Paulus' bediening geen toelichting.

"In overeenstemming daarmee, dat Hij ons uitverkiest in Hem vóór de nederwerping der wereld." Het woord, dat de Statenvertaling hier door gelijk weergeeft, wordt beter vertaald door: in overeenstemming. Onze zegening is in overeenstemming met onze verkiezing. De vorm van het werkwoord uitverkiest geeft aan, dat alleen het feit van de uitverkiezing wordt genoemd, en aan het tijdstip waarop ze geschiedt geen aandacht wordt gegeven. Het is de "onbepaalde" tijd, een vorm, die in het Nederlandsch niet voorkomt, maar in het Grieksch zeer veel wordt gebruikt om feiten te noemen, afgedacht van het tijdstip, waarop ze

plaats hebben. In ditzelfde gedeelte komt dat nog voor in vers 6: die ons begenadigt, en in vers 8: die Hij uitstort.

Hij zegent ons in Christus, in overeenstemming met het feit, dat Hij ons in Christus uitverkiest vóór de nederwerping der wereld.

De Statenvertaling heeft hier: de grondlegging der wereld, wat denken doet aan de schepping. Maar het Grieksche woord *katabolè* komt van het werkwoord *kataballoo*, dat letterlijk neerwerpen beteekent, en dat in 2 Kor. 4 : 9 ook zoo vertaald is: nedergeworpen doch niet verdorven. De *katabolè* der wereld is dus de nederwerping der wereld, en daarmee wordt zeer waarschijnlijk bedoeld die wereldverwoesting, waarvan gesproken wordt in Gen.1:2, toen de aarde woest en ledig werd, wat ze van den beginne niet was. Jes. 45:18 luidt in het Hebreeuwsch niet, zooals de Statenvertaling heeft: "Hij heeft ze niet geschapen, opdat ze ledig zou zijn", maar: "Hij heeft ze niet ledig geschapen".

Het woord *katabolè* der wereld komt tien maal voor. Zeven maal luidt het: ván de *katabolè* der wereld, en drie maal: vóór die nederwerping. En dat zijn wel merkwaardige teksten. De eerste is in Joh. 17:24, waar de Heer tot Zijn Vader zegt: "Gij hebt Mij liefgehad vóór de nederwerping der wereld." Voorts hier in Ef.1:4, en dan nog in 1 Petr.1:20, waar Christus als het Lam voorgekend is vóór de *katabolè* der wereld. Alleen van Christus wordt dus gezegd, dat Hij bestond vóór die nederwerping, en dat Hij toen reeds voorgekend was als het Lam, en dan wordt nog alleen van Zijn gemeente gezegd, dat ze toen reeds is uitverkoren, vóór dus nog door Adam de zonde in de wereld was gekomen.

Uitverkoren, opdat wij heilig en zonder gebreken zouden zijn voor Hem. Hij koos ons niet uit, omdat wij beter waren dan anderen, maar opdat wij heilig en zonder gebreken zouden zijn. God wilde een groep menschen, die Hij zou kunnen gebruiken, en daartoe maakt Hij ze Zelf geschikt. Hij rechtvaardigt ze, Hij heiligt ze, Hij verzoent ze. In zichzelf zijn het menschen, vervreemd van Hem en vijanden door het verstand in de booze werken, maar Hij verzoent ze in het lichaam Zijns vleesches door den dood, opdat Hij ze heilig en onberispelijk en onbeschuldiglijk vóór Zich zou stellen, zóó dus, dat Hij Zelf niets meer in hen te berispen en te beschuldigen heeft. (Kol. 1:21, 22).

Wij hebben hier in een zeer kort bestek den inhoud van wat Paulus ons geleerd heeft in de eerste acht hoofdstukken van den Romeinenbrief. Uit genade gerechtvaardigd, uit liefde verzoend; menschen, die, wat ze ook in zichzelf waren, in Christus volmaakt zijn. Laten we ons dat even indenken, opdat we Hem mogen danken, die ons uitverkoos tot zoo groote belooning van Zijn genade, en die ons nu ook zegent in Christus met alle geestelijke zegening onder de hemellingen.

In Gen. 1 : 1 wordt ons medegedeeld, dat God in den beginne de hemelen en de aarde schiep. En dan wordt ons wel uitvoerig de geschiedenis van de aarde en van haar bewoners verteld, maar van de hemelen en hun bewoners vernemen we zoo goed als niets. Een enkele maal komt een boodschapper - een engel heet zoowel in het Hebreeuwsch als in het Grieksch een boodschapper - uit de hemelen op de aarde, en twee maal in het boek Job, eens in 1 Koningen en eens in Jesaja, zijn we getuige van een hemelsche vergadering, maar verder zwijgt de Schrift over de hemelen. Voor de aarde heeft de Schrift tal van beloften; een gelouterde aarde zal er zijn gedurende de duizend jaren, een nieuwe aarde in de daarna volgende *aioon*, maar zelfs, wanneer Johannes in Openb. 21 den nieuwen hemel ziet, krijgt hij er niets van mede te deelen. De volken der aarde zullen gezegend worden met geloovig Israël, maar wat zal geschieden met de hemellingen? We vernemen, dat ook de hemelen niet zuiver zijn in Gods oogen, dat ook daar zonde is. Maar hoe daar de zonde overwonnen wordt, dat blijft voor ons totaal verborgen.

Wanneer Christus gekomen is, dan leert hij de menschen niet, wat ze moeten doen om in den hemel te komen, maar Hij kondigt Zijn koninkrijk aan, Zijn aardsche koninkrijk, dat niet van de wereld is, maar wel op aarde zijn zal. Zijn apostelen wijzen evenmin den weg naar den hemel, maar naar de aardsche heerlijkheid gedurende de *aioonen*.

En zelfs als Paulus zijn brief aan de Romeinen schrijft, dan zegt hij nog met geen woord, dat de hemelen de bestemming zijn van de gemeente; hij zwijgt er over. In den eersten Korintherbrief maakt hij er een paar toespelingen op, zonder nog nader uit te weiden. "Weet gij niet, dat wij de engelen oordeelen zullen?" vraagt hij in hoofdstuk 6 : 5, en in hoofdstuk 15 zegt hij in vers 45, dat de heerlijkheid der hemelsche

lichamen een andere is dan de heerlijkheid der aardse, en in vers 49 dat wij het beeld zullen dragen van den hemelschen Christus, gelijk wij het beeld van den aardse Adam gedragen hebben. Doch dit alles vertelt ons nog niets van het lot of de toekomst der hemelingen, gelijk het ons ook nog niet zegt, dat de geloovigen "in den hemel komen", zooals de algemeen gebruikte maar niet Schriftuurlijke uitdrukking luidt.

En nu in den Efezerbrief wordt opeens het gordijn weggeschoven, dat den hemel voor ons oog bedekt, en Paulus begint met te zeggen, dat de plaats van onze zegening niet de aarde is, maar de hemel. Onder de hemelingen worden wij met Christus gezegend.

De woorden "in liefde" heb ik van het einde van het vierde vers naar het begin van het vijfde verplaatst. Het Griekse, dat geen leestekens heeft en van geen verdeling in verzen weet, laat die verplaatsing toe. De volgorde der woorden is: "opdat wij heilig en zonder gebreken zouden zijn voor Hem in liefde ons voorbestemmende tot zoonstelling". De woorden "in liefde" staan dus tusschen de twee gedachten in, en daardoor ligt er klemtoon op, hetzij we ze tot het vierde of tot het vijfde vers rekenen. Maar dien klemtoon kunnen we niet verklaren, wanneer we de woorden voegen bij het vierde vers: zonder gebreken voor Hem in liefde. En die klemtoon heeft groote beteekenis, wanneer we lezen: in liefde ons voorbestemmend tot zoonstelling. Daarom vertaalde ik: die in liefde ons voorbestemt tot zoonstelling.

Dat woord zoonstelling *huothesis*, is weer een woord, dat alleen Paulus gebruikt, maar hij gebruikt het niet alleen van de gemeente, ook van Israël in Rom. 9 : 4, gelijk ook de Hebreuwsche Schriften de gedachte menigmaal uitspreken. Het is jammer, dat de Statenvertaling overal (Rom. 8 : 15, 23; 9 : 4; Gal. 4 ; 5 en Ef. 1 : 5) het woord vertaalt door aanneming tot kinderen. De Schrift maakt onderscheid tusschen kind en zoon. Het woord kind duidt enkel op de natuurlijke verhouding tot den vader, of het wijst op minderjarigheid; het woord zoon spreekt altijd van meerderjarigheid, volwassenheid. God neemt ons niet alleen aan tot Zijn kinderen, maar Hij stelt ons tot Zijn zonen. Daartoe bestemt Hij ons voor, overeenkomstig het welbehagen van Zijn wil.

Laten we dat woord welbehagen goed verstaan. Het luidt in het Grieksch *eudokia*, letterlijk: goede dunk, dus de gedachte of gezindheid om een ander wel te doen. Dit welbehagen is dus geheel in hem, die het heeft, niet in hem, die er het voorwerp van is. Wij en alle mensen maken het er niet naar, dat God welbehagen in ons zou hebben; het gaat geheel van Hem uit. Het woord komt voor in Matth.11:26 en Luk.10:21; in Luk.2:14, in Ef.1:5, 9; in Fil.2:13 en in 2 Thess.1:11, bovendien in Rom.10:1, waar het onjuist is weergegeven door toegenegenheid: het is Paulus' van hem zelf uitgaand welbehagen, dat hij Israëls behoudenis zoekt; en dan nog in Fil.1:15, waar sommigen het evangelie prediken uit goedwilligheid, neen, uit welbehagen, uit hun eigen gezindheid om wel te doen. Daarom moet de engelenboodschap van Luk. 2:14 ook niet gelezen worden: vrede op aarde in mensen van goeden wille, maar: vrede op aarde in mensen des welbehagens, in mensen dus, die het voorwerp zijn van Gods welbehagen.

De vorstelijke uitdrukking: het behaagt mij, is de beste weergeving van de gedachte. Daarom is het ook het welbehagen van Zijn wil, Zijn souverainen wil.

Dat strekt tot prijs van de heerlijkheid Zijner genade. Paulus stapelt gaarne de woorden op en zegt er toch geen te veel. We mogen er wel even aan worden herinnerd, dat Zijn genade heerlijk is, en dat die heerlijkheid geprezen moet worden.

Het is de genade, waarmee Hij ons begenadigd in den Geliefde. Wie de Geliefde is, behoeft Paulus niet te zeggen. Toch moeten we er aan denken, dat in dezen volzin Christus niet onze Geliefde, maar Gods Geliefde is, de Zoon Zijner liefde, zooals Hij genoemd wordt in Kol.1:13. Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft, zegt Johannes, maar over onze liefde spreekt Paulus hier niet. God begenadigt ons in den Zoon van Zijn liefde.

En nu wil ik er nog op wijzen, dat we hier al voor de tweede maal het woord overeenkomstig hebben. God zegent ons, in overeenstemming daarmee, dat Hij ons uitverkiest; Hij bestemt ons voor tot zoonstelling overeenkomstig het welbehagen van Zijn wil. Zijn verkiezing, het welbehagen van Zijn wil, dat zijn twee dingen, waarop wij geen invloed

hebben door onzen wandel; wij mochten anders eens meenen, dat wij Gods zegen en de zoonstelling verdiend hadden. Daar is geen sprake van; het gaat geheel van God uit; wij worden gezegend, wij worden tot zonen gesteld, omdat het Hem zoo behaagt.

"In Wien wij de verlossing hebben door Zijn bloed, de vergeving der daden van vijandschap overeenkomstig den rijkdom Zijner genade, die Hij, in ons uitstort in alle wijsheid en voorzichtigheid."

Wij waren uitverkoren in Christus, we waren voorbestemd om Gods zonen te zijn, zoo lazen we, en nu zegt de apostel ons, op welke wijze Gods voornemen te onzen opzichte tot uitvoering komt: we hebben in Christus de verlossing door Zijn bloed. Christus is gestorven, dat zegt niet genoeg; Christus heeft Zijn bloed gestort, dat zegt meer.

In het bloed is de ziel; Hij heeft Zijn ziel uitgestort in den dood, en daardoor hebben wij de verlossing. Die verlossing is een verlossing uit al de macht van het kwade. De macht van den dood, dien we van Adam hebben geërfd; de macht van de zonde, die over ons kon heerschen, omdat we in de macht van den dood waren; de macht van den duivel, die het geweld des doods heeft. Christus heeft door Zijn opstanding den dood overwonnen; in Hem zijn wij opgestaan, en daarom zijn wij niet meer aan den dood onderworpen. Wij zijn nog in dit lichaam des doods, maar naar den geest zijn wij reeds verlost van den dood, en naar het lichaam zullen wij verlost worden.

En omdat we vrijgemaakt zijn van zonde en dood, hebben we ook de vergeving van de zonden, en niet alleen van de zonden, maar ook van de daden van vijandschap. De Schrift maakt onderscheid tusschen zonde, overtreding en misdaad. Zonde is tekortkoming; zonde is, dat we niet bereiken wat we behooren te bereiken. Dat beteekent het woord in de beide talen, waarin de Schrift geschreven is. Zondigen doet ook hij, die geen wet heeft; ook hij, die zich niet bewust is, dat hij tegen Gods wil handelt. Deze zonde kan God voorbijgaan, zooals Paulus zegt in Rom. 3:25: "tot een betooning van Zijn rechtvaardigheid door het voorbijgaan van de zonden, die te voren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods", en zooals Hij het zegt in 2 Kor.5:19: "God rekent de wereld de zonden niet toe".

Anders is het met overtreding. Deze bestaat, waar een wet, een gebod, is gegeven, en waar de mensch over die beperking van zijn wil heenstapt. Zoo heeft Adam gedaan. En het werk van Christus aan het kruis wordt tegenover die overtreding van Adam gesteld, Israël overtrad de wet van Sinaï, en voor die overtredingen gaf God het schuldoffer. Zoo is Christus op het kruis tot een schuldoffer geworden, tot zonde gemaakt.

Maar erger dan zonde en overtreding is misdaad, duidelijker uitgedrukt: daad van vijandschap, willens zondigen. Daarvoor bestaat geen schuldoffer. "Zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonden", zegt de Hebreërbrief, hoofdstuk 10 : 26, gelijk ook de wet van Mozes geen slachtoffer kent voor de zonde "met opgeheven hand' (Num. 15 : 30). Zoo was het met Israël, zoo is het met de geloovigen uit de bediening van Petrus en de andere apostelen der besnijdenis.

Voor wie willens zondigen, blijft alleen het oordeel, de hitte des vuurs.

Geldt dat ook ons? Neen. Paulus schrijft hier in Ef.1:7 niet, dat wij vergeving van zonden hebben in Christus, maar vergeving der misdaden, der daden van vijandschap. De genade, die God uitstort in ons, is veel rijker, dan die Hij in andere bedelingen openbaar heeft gemaakt, en in overeenstemming met den rijkdom van die genade, geeft Hij ons vergeving ook van onze daden van vijandschap, die wij hebben gedaan, zelfs nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben.

Of dat ons niet lichtvaardig maakt? Neen, want God stort die rijke genade in ons uit in alle wijsheid en voorzichtigheid, Hij weet wel, wat Hij doet, wanneer Hij een overmatig rijke genade uitstort in de geloovigen van deze bedeling. Hij wil ons leren, ten volle, wat genade beteekent, omdat Hij ons bestemt om Zijn genade te prediken aan degenen, die ze het meest noodig hebben, God laat het zien in de opeenvolgende bedelingen, dat het mis loopt, wanneer van den mensch nog iets wordt verwacht, wanneer het heil nog eenigszins afhangt van des menschen gehoorzaamheid. Waar echter absolute genade heerscht en verstaan wordt, daar wordt de mensch in eigen oog zoo klein, dat hij van zich zelf niets meer verwacht, maar in alles zijn hulp verwacht van Gods genade. God waagt het er op in deze bedeling ons ook vergeving te

schenken van onze daden van vijandschap; Hij weet in Zijn wijsheid, dat Hij daarmee Zijn doel bereikt.

Die verlossing door het bloed van Christus, die vergeving der misdaden hebben wij, bezitten wij; het is niet iets, dat ons in de toekomst is beloofd, maar dat we nu reeds hebben, niet in overeenstemming met onzen wandel, maar in overeenstemming met den rijkdom Zijner genade. O, dat heerlijke "overeenkomstig", dat we in deze verzen telkens ontmoeten. Ons heil is niet overeenkomstig met onzen wandel, maar met Gods verkiezing, met Zijn welbehagen, met den rijkdom van Zijn genade. Mocht toch onze wandel in overeenstemming wezen met het heil, dat Hij ons schenkt. Dat zal zoo zijn, zoo we maar van Zijn genade het volle besef hebben.

"Ons bekend makende met de verborgenheid van Zijn wil, overeenkomstig Zijn welbehagen, dat Hij in Hem voornam, om in de bedeeing van de volmaking der tijdperken alles onder één hoofd te brengen in Christus, zoowel dat in de hemelen als op de aarde."

Dat is toch wel iets zeer verhevens, dat God ons de verborgenheid van Zijn wil bekend maakt. Zoo innig is de verzoening, zoo intiem is de verhouding geworden tusschen den God van hemel en aarde en ons, verlore zondaren, dat Hij ons in vertrouwen neemt en ons mededeelt, wat Hij zelfs voor de groote profeten van den ouden dag verborgen heeft gehouden. Ook dat is alweer overeenkomstig Zijn welbehagen. Wij mogen de verborgenheid van Christus weten.

De profeten hadden wel voorzeggd, dat Christus tot hoofd over de geheele aarde zou worden; dat eerst het volk Israël Hem zou erkennen, en dat daarna de volken der wereld door Israël zouden worden gebracht onder Zijn heerschappij, zoodat de gansche aarde vol zou worden van Zijn heerlijkheid. Maar dat Christus ook de Heer des hemels zou zijn, dat was verzwegen, dat was aan de profeten niet geopenbaard. Dat was de verborgenheid van Gods wil aangaande Christus. Het behaagde den Almachtige Zich in Christus voor te nemen, dat alles onder een hoofd zou komen in Hem, zoowel dat in de hemelen als dat op de aarde.

En laten we dat nu niet beperken. Er staat: *ta panta*, het al, en opdat we goed zouden weten, dat niets uitgezonderd is, staat er bij; zoowel dat in de hemelen als dat op de aarde. Christus het Hoofd der geheele schepping.

Dat Hem alle macht gegeven was in hemel en op aarde, dat had Hij aan Zijn elf discipelen gezegd op den berg in Galilea, toen Hij hun de taak aanwees, die ze zouden verrichten in de toekomstige eeuw ². Maar dat Hij het Hoofd zou worden van hemel en aarde, dat had Hij hun niet medegedeeld; dat maakt God pas bekend door Paulus.

In Zichzelf had God dat voorgenomen, zegt de Statenvertaling.

Het Grieksch zegt: in Hem. God doet alles in Christus. Hij heeft in Christus alles geschapen, zooals Paulus zegt in Kol. 1:16. Hij heeft ook de verlossing en verzoening der wereld in Christus voorgenomen.

In de bedeeeling van de volmaking der tijden komt dat, nu nog niet. De laatste *aioon* maakt de tijdperken vol; dan zal volgens 1 Kor.15 Christus de volle heerschappij in handen hebben en ze overgeven aan den Vader. De Korintherbrief zegt het niet duidelijk, dat daartoe ook de hemelsche heerschappij behoort, maar nu in den Efezerbrief wordt het geopenbaard aan hen, die met alle geestelijke zegeningen onder de hemelingen gezegend zijn. Christus' hemelsch hoofdschap en Zijn gemeente, die voor de hemelen bestemd is, die twee behooren bij elkaar. Van beide wordt voor het eerst gesproken in Ef.1.

---

² In deze eeuw worden de elf discipelen niet naar alle volken gezonden, maar naar Israël. (Gal.2:9) In deze eeuw worden niet alle volken discipelen, maar alleen de uitverkorenen. In deze eeuw hebben de elf discipelen niet gedoopt in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, maar in den naam van Jezus of den naam des Heeren. Matth.28:18-20 spreekt over de toekomstige eeuw.

Ef. 1:11-14

In Hem, in Wien wij ook een erfdeel kregen, wij, die overeenkomstig het plan van Hem, die alles werkt naar den raad van Zijn wil, voorbestemd waren om te zijn tot prijs van Zijn heerlijkheid, wij die voorgehoopt hebben in Christus; in Wien ook gij, het woord der waarheid, het evangelie uwer redding, hoorende en in Hem geloovende, verzegeld zijt met den heiligen geest der belofte, die een onderpand is van onze erfenis, tot aan de verlossing van het verworvene, tot prijs van Zijn heerlijkheid.

Samen erfgenamen (vervolg)

"In Hem, in Wien wij ook een erfdeel kregen, wij, die - overeenkomstig het plan van Hem, die alles werkt naar den raad van Zijn wil - voorbestemd waren om te zijn tot prijs van Zijn heerlijkheid, wij, die voorgehoopt hebben in Christus."

Het is jammer, dat wij geen woord hebben in onze taal, om uit te drukken, wat het Grieksch zegt in de woorden, die we altijd vertalen door erven, erfdeel, erfenis en erfgenaam. Bij onze Nederlandsche woorden denken we altijd aan een erflater, die sterven moet, zoo de erfgenaam in het bezit der erfenis zal komen. Daarvan kan hier natuurlijk geen sprake zijn. Het Grieksche woord, dat Paulus gebruikt, heeft tot stam het woord *klèros*, en een *klèros* is een voorwerp, dat gebruikt werd om te loten, een dobbelsteen bijvoorbeeld. *Klèros* wil daarom zeggen: het lot werpen, beslissen door het lot.

In Num.26:55 lezen we, dat het land Kanaän door het lot moest worden uitgedeeld aan de Israëlieten; In Jozua 14:1 en 2, dat het zoo geschiedde door Jozua en Eleazar. We lezen telkens, dat Israël het land heeft geërfd, maar we moeten dat niet verstaan in den Nederlandschen zin van het woord, want dan zouden zij het hebben geërfd van de Kanaänieten; zij hebben het land als een gave van God ontvangen, en dan niet in bezit, maar in vruchtgebruik. Het land bleef het eigendom des Heeren; (Lev.25:23) de Israëliet mocht het gebruiken tot zijn levensonderhoud.

Zoo nu moeten wij Paulus verstaan, zoo dikwijls hij over erven spreekt. Het is een toedeelen, en de toedeeling geschiedt niet naar verdienste. De

betere Israëliet kon geen aanspraak maken op een beter of grooter stuk land dan een ander, want de uitdeeling had plaats door het lot. En daarbij was geen sprake van toeval, want "het lot wordt in den schoot geworpen, maar het geheele beleid daarvan is van den Heer". (Spr.16:33) Zoo ook hier. God deelt uit naar Zijn vrijmacht. Wij hebben zulk een toedeeling, een toeloting ontvangen, zodoende zijn wij ook vruchtgebruiker geworden. Niet een erfdeel, zoals de Statenvertaling zegt, maar erfgenamen, in de Grieksche beteekenis dan van het woord.

Er moet nog op worden gewezen, dat het woord ook hier niet behoort bij wij, maar bij een erfdeel krijgen. Het is niet zoo, dat anderen een erfdeel krijgen en wij ook, maar dat wij verschillende zegeningen krijgen, en onder anderen ook deze, dat wij een erfdeel ontvangen.

Wat wij erven? Hebr. 1:2 zegt, dat God Zijn Zoon gesteld heeft tot een erfgenaam van alles, van het heelal, en Paulus zegt in Rom. 8:17: "Indien wij kinderen zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods en medeërfgenen van Christus". Wanneer Christus straks Zijn erfenis aanvaardt en het wereldbestuur in handen neemt, dan zullen al de Zijnen met Hem erven; de zachtmoedigen zullen de aarde erfelijk bezitten {Ps.37:11} en de geloovigen hebben hun erfenis, hun toedeeling onder de hemellingen.

Hun wordt de hoogste erfenis toegewezen. Zij zullen zijn tot prijs van Gods heerlijkheid. Gods heerlijkheid blijkt in niets zoo wonderbaar als daarin, dat aan menschen van deze kleine aarde, menschen die zondaren waren, overtreders, vijanden van God, de hoogste plaats in het heelal wordt toegewezen, enkel uit genade, enkel omdat God het zoo wil. Want Hij werkt alles naar den raad van Zijn wil. Hij heeft een plan. Bij Hem is geen willekeur, maar wil. Hij wordt bij Zijn werk niet geleid door wat de menschen doen, en Hij behoefde, toen Adam zondigde, geen nieuwe maatregelen te nemen; neen, vóór de eeuwen stond Zijn geheele plan der eeuwen vast; volgens dat plan werkt Hij alles uit, en we mogen dus zeggen, dat de wereld op dit oogenblik precies daar is, waar Hij wilde, dat ze op dit oogenblik zou zijn. En tot dat plan der eeuwen behoorde ook, dat er een gemeente zou komen, die haar plaats en haar roeping onder de hemellingen zou hebben, en tot dat plan behoorde tevens, dat

dit verborgen moest blijven gedurende de eeuwen, en dat Paulus het mocht openbaren, toon hij als gevangene man te Rome vertoefde.

Volgens dat plan waren wij voorbestemd tot prijs van Zijn heerlijkheid, wij, die voorgehoopt hebben in Christus. De gewone vertaling is hier natuurlijk onjuist: wij, die eerst in Christus gehoopt hebben, want dat is met de feiten in strijd. Paulus en de geloovigen van zijn bediening hebben niet eerder in Christus gehoopt dan Petrus of Martha en Maria. Ze waren in hun hoop later. Maar het woord eerst staat er niet in het Grieksch. Er staat letterlijk: de hebbenden voorgehoopt, dus degenen, die voorgehoopt hebben. Wat Paulus met voorhopen bedoelt, is niet moeilijk te vatten. Het evangelie der besnijdenis kende een hoop in Christus: dat Hij zou wederkomen om Zijn koninkrijk te stichten, en te niet te doen al wat zich tegen Hem verheft. Over die hoop spreekt de Heer en spreken de apostelen der besnijdenis. Maar aan Paulus is bekend gemaakt, dat het evangelie der voorhuid een andere hoop heeft: de verwachting, dat de geloovigen door opstanding of verandering Christus gelijkvornig zullen worden gemaakt en Hem tegemoet zullen gaan om voor altijd met Hem te zijn.

En die hoop wordt eerder vervuld dan de hoop van het evangelie der besnijdenis. De hoop van Israëls gemeente (Israëlieten en proselieten) wordt vervuld in Openb. 19; de hoop der gemeente van Paulus' bediening (Heidenen en Joden) wordt verwerkelijkt, als er nog geen enkel woord van Openbaring vervuld is. Christus neemt Zijn gemeente tot Zich volgens 1 Kor.15 en 1 Thess.4 - in Zijn *parousia*, Zijn tegenwoordigheid, (de Statenvertaling zegt foutief toekomst) in den tijd dus, dat Hij opnieuw tegenwoordig is op aarde. Maar die *parousia* is niet een gebeurtenis van een oogenblik. 2 Thess.2:8 zegt, dat de Heer den ongerechte zal te niet maken door de verschijning van Zijn tegenwoordigheid. Zijn tegenwoordigheid is een tijdperk; het tijdperk, dat Hij Zich opnieuw bemoeit met Israël en de volken; de verschijning van Zijn tegenwoordigheid is de gebeurtenis, dat Hij aan Zijn vijanden openbaar wordt en ze Hem zullen zien. Wanneer het boek der Openbaring begint geschiedenis te worden, zijn er in Klein-Azië zeven Joodsche gemeenten; dan is er een tempel, die Gods tempel wordt genoemd. Dan is Israël dus weer tot nieuw leven ontwaakt en dat

geschiedt volgens Rom.11:25, 26, wanneer de volheid der natiën ingegaan zal zijn, wanneer de gemeente opgenomen is den Heer tegemoet in den lucht, om voor altijd met Hem te zijn. Zoo blijkt, wat Paulus bedoelt, wanneer hij schrijft: "Wij, die voorgehoopt hebben in Christus". Hopen in Christus doen allen, die van Christus zijn, maar onze hoop is een vóórhoop.

En nu is het wel opmerkelijk, dat Paulus als kenmerk van de gemeente deze hoop noemt. In de brieven, die hij vóór zijn gevangenschap schreef, heeft hij die hoop uiteengezet; in den Efezerbrief, waarin hem nieuwe openbaringen worden gegeven, behoeft hij deze hoop niet terug te nemen. Zij blijft; zij is een kenmerk. Ze is iets, dat eigen is aan Paulus' gemeenten reeds van zijn afzondering aan, en in den Filippensenbrief zal hij er nog aan toevoegen, dat ons lichaam gelijkvormig zal worden gemaakt aan het heerlijk lichaam van den Redder.

"In Wien ook gij, het woord der waarheid, het evangelie uwer behoudenis hoorende en in Hem geloovende, verzegeld zijt met den Heiligen Geest der belofte, die een onderpand is van onze erfenis tot aan de verlossing van het verworvene, tot prijs Zijner heerlijkheid."

Ook gij. Hier behoort het woord ook bij het woord gij, en op gij ligt de klemtoon. Niet alleen anderen, maar ook gij. Wie zijn de anderen en wie zijn de gij?

En nu gaat ons opeens het licht op, dat Paulus in de voorgaande tien verzen telkens wij heeft gezegd en geen enkele maal gij. En we herinneren ons, hoe hij in den Galaterbrief schrijft: "Wij zijn van nature Joden en niet zondaars uit de natiën." (2:15) Als Paulus de tegenstelling maakt van gij en wij, dan zijn "wij" de Joden en "gij" de andere natiën. En het wordt ons duidelijk, dat Paulus tot dusver heeft geschreven, alsof hij het alleen over de Joodsche geloovigen had.

Paulus is de apostel der natiën en had tevens, zoolang hij reisde, tot taak, aan Israël het koninkrijk te prediken. Maar aan Jood en Heiden predikte hij tegelijk zijn evangelie van rechtvaardiging uit genade door het geloof, en dat deed hij eerst den Jood, ook den Griek. En de zegening onder de hemellingen, waarvan hij hier spreekt, predikt hij ook in de

eerste plaats aan den Jood. Hij weet, dat de zegeningen van het koninkrijk uitgesteld zullen worden, en dat ook de gemeente uit Israël, de bruid, voorloopig zal ophouden te bestaan. En nu is het hem een groote blijdschap, dat hij uit zijn eigen volk velen kan overbrengen tot de gemeente, die hij straks het lichaam van Christus zal noemen, zoodat ze niet behooren tot hen, over wie de Hebreërbrief spreekt, die in het geloof sterven, de belofte niet verkregen hebbende, en die een betere opstanding, die van Openb,20:6 tegemoetgaan, (Hebr. 11 :35, 39) maar dat ze de geestelijke zegening deelachtig worden en de voorhoop in Christus mogen hebben. Toen hij tot dusver wij schreef, had hij in de eerste plaats dat overblijfsel naar de verkiezing der genade (Rom.11:5) op het oog.

En nu opeens zegt hij: Ook gij. Gij uit de volken. Aan Israëls geestelijke zegeningen hadden de Heidenen tot dusver alleen deel kunnen hebben als gasten, niet als kinderen des huizes, niet als gelijkgerechtigden. Maar nu de band tusschen God en Israël doorgesneden is, vervalt meteen de voorrang, dien Israël nog had in de gemeente, en aan de zegeningen die Paulus in dezen brief uiteenzet, hebben de volken met Israël deel op voet van gelijkheid. Ze mochten eens meenen, dat ze nog bij Israël achterstonden, zooals het immers in de vorige bedelingen altijd was geweest; ze mochten eens meenen, dat het nieuwe en groote, dat Paulus thans openbaarde, in de eerste plaats voor Israël was, maar die vrees neemt de apostel weg, door zijn woord: ook gij. Zij hebben gelijk de Joden het woord der waarheid, het evangelie hunner behoudenis gehoord, ze hebben ook in Christus geloofd, en dat ze daarmee op één lijn zijn gekomen met de geloovigen uit Israël, blijkt daaruit, dat ze evenals deze verzegeld zijn met den Heiligen Geest der belofte.

In de dagen van de Pinkstergemeente ontvingen de geloovigen den Heiligen Geest door oplegging van de handen der apostelen. Daartoe moesten Petrus en Johannes van Jerusalem naar Samaria overkomen. (Hand.8:14-17). Maar toen Petrus in het huis van Cornelius predikte, (Hand.10) viel de Geest op allen, die het woord hoorden, zoodat de Joodsche geloovigen zich ontzetten. Voor Petrus was dat genoeg, om deze heilzoekende Heidenen, die wel de wet hielden, maar nog niet besneden waren, in de gemeente op te nemen, "want zij hoorden hen spreken met vreemde talen en God groot maken." (Vs.45).

Dat was een vervuld worden met den Heiligen Geest, hetwelk openbaar werd in teekenen en krachten. Maar hoe schoon dat ook mocht zijn, het was geen standvastig bezit. Het was immers mogelijk, dat wie de hemelsche gave gesmaakt hadden en des Heiligen Geestes deelachtig waren geworden, toch nog weer afvallig werden. (Hebr.6:4-6). Wat Paulus hier zegt, is beter en grooter. Deze Heidenen, die het woord hebben gehoord en in Christus hebben geloofd, zijn evenals de Joden van Paulus' bediening verzegeld met den Heiligen Geest.

Een zegel is een stempel of een merk, op een voorwerp geplaatst om te waarmerken, dat het echt is; dat degene, van wien het zegel is, er voor in staat. Niemand mag een zegel verbreken dan hij die zegelt. Darius verzegelde den steen op den mond van den kuil, waarin Daniël was, met zijn ring en den ring zijner geweldigen, en niemand zou het wagen Daniël te verlossen. (Dan.6:18). De oversten der Joden verzegelden het graf van den Heer Jezus met het zegel van den stadhouder en wie dat zegel verbrak, zou zich verzetten tegen de geheele macht van het Romeinsche rijk (Matth.27:62-66), De honderd vier en veertig duizend van Openb:7, die het zegel van den levenden God aan hun voorhoofd hebben, zijn veilig te midden van de groote verdrukking, want God staat voor hen in. Wie iets verzegelt, waarborgt het, staat er voor in, en hoe grooter de macht is van den verzegelaar, des te zekerder is het, dat het verzegelde ongeschonden zal blijven.

De geloovigen, ook die uit de volken, zijn verzegeld met den Heiligen Geest. Het is geen zichtbaar zegel, de wereld ziet het niet en zou het misschien breken zonder het te weten. Maar de geestenwereld kent dat zegel wel, en daarom is het zeker, dat wie dit zegel ontvangt, niet weer in de macht van Satan kan komen, niet weer afvallig kan worden.

In de Pinkstergemeente kon het gebeuren, dat iemand geloofde en nog niet de gave des Geestes ontving. In de gemeente van Paulus' bediening geschiedt de verzegeling met den Geest, zoodra iemand het evangelie hoort en gelooft. Het is goed, dat wij dit weten. Het is zeer goed mogelijk, dat iemand gelooft en niet weet, dat hij verzegeld is. Hij bemerkt het immers niet aan uitwendige dingen en hij heeft in zijn hart nog zoo veel last van de inwonende zonde, dat hij misschien wel gaat

twijfelen, of hij wel in het geloof is. Laten we daarom gelooven, wat Paulus ons hier en meermalen zegt, (zie 2 Kor. 1:22, 5:5, Ef.4:30) dat wij, zoodra wij gelooven, ook verzegeld zijn. Hoe vaster wij dat gelooven, des te meer zullen wij ervaren, dat de Geest in ons woont.

De inwoning van den Geest, de verzegeling met den Geest, is een onderpand van onze erfenis. Een onderpand is iets, dat we in handen hebben tot een teeken, dat we het beloofde zullen ontvangen. Het is eigenaardig, dat Paulus hier een Hebreeuwsch woord gebruikt, *araboon*, dat ook voorkomt in Gen.33:17, 18 en 20, waar Juda aan Tamar tot pand, dat hij haar een geitenbok zal zenden, zijn staf in handen geeft. De Geest is het onderpand van de erfenis, de waarborg, dat hetgeen God ons heeft toegezegd, ons toedeelt, ons toeloot, zeker zal komen. Het is nu nog niet de tijd, dat wij onze erfenis ontvangen. Wat Christus ontvangen zal, het hoofdschap over alles in hemel en op aarde, dat heeft Hij wel reeds verworven, verdiend, zoodat het Hem rechtmatig toekomt, maar Hij heeft het nog niet in bezit. Nog regeert Satan op aarde, nog is hij de overste van de macht der lucht, de god van deze aïoon, nog zijn er overheden en machten onder de hemellingen, die vijandig zijn tegen God en Zijn volk. Christus aanspraken op de wereldheerschappij zijn reeds verworven, maar dat verworvene moet nog verlost, vrijgemaakt worden uit de macht van wie het thans in het bezit heeft. Dat zal gebeuren als Hij wederkomt. Wat de aarde betreft, hooren we in Openb.11:15 bij het bazuinen van den zevenden engel: "De koninkrijken der wereld zijn geworden van onzen Heer en van Zijn Christus, en Hij zal als Koning heerschen in de eeuwen der eeuwen." Wat de hemelen betreft, hooren we in Openbaring alleen, dat Satan nedergeworpen wordt en dat de hemelen en die daarin wonen vreugde bedrijven, (Openb, 12:10, 12) en we moeten tot den Efezerbrief gaan om te hooren, dat de hemelsche heerschappij Christus ook is toegezegd. Wanneer Hij ze ontvangt, dan zullen ook wij onze toedeeling krijgen; dan zal ons aangewezen worden, welk deel van Zijn gebied een ieder van ons wordt toegewezen, welke taak een iegelijk wordt opgedragen. Tot zoolang hebben wij de inwoning, de verzegeling des Geestes tot een onderpand.

En wat Paulus heeft gezegd in het tiende vers, dat wij volgens Gods plan waren voorbestemd om te zijn tot prijs van Zijn heerlijkheid, dat herhaalt

hij nu nog eens aan het eind van het veertiende, dat dit alles tot prijs van GcDs heerlijkheid is, tot prijs van de heerlijkheid Zijner genade, zooals hij zegt in vers zes. Dan zijn we toch wel veilig en dan zijn onze vooruitzichten toch wel zeker, wanneer wij tot prijs van Gods heerlijkheid zijn, Gods heerlijkheid zou op het spel staan, zoo Zijn werk aan ons mislukte. Maar Zijn werk mislukt niet; Hij werkt alle dingen naar den raad van Zijn wil.

Ten opzichte van God zijn wij erfgenamen, ontvangers van Zijn toewijzing. Daarover sprak Paulus in Ef.1:3-12, en in de verzen 13 en 14 zegt hij, dat de geloovigen uit de natiën samen met die uit de Joden erfgenamen zijn. Dezelfde erfenis wacht hen, en met den zelfden Geest zijn zij verzegeld. Alles, wat hij dienaangaande in zijn vorige brieven heeft geschreven, blijft van kracht; het eenige, waarin Efeze zich onderscheidt, is het beklemtoonde woord: ook gij. Ze zijn samen-erfgenamen geworden, en dat waren ze in de vorige brieven nog niet. Toen waren ze Israëls geestelijke goederen deelachtig. Nu zijn die goederen hun eigen geworden, en tevens heeft Paulus het nieuwe bekend gemaakt, dat die samen-erfgenamen gezegend worden onder de hemellingen.

Ef. 1 : 15 - 20

Daarom, hoorende van het geloof in den Heer Jezus overeenkomstig u en dat tot alle heiligen, houd ook ik niet op over u te danken, gewag makende in mijn gebeden, opdat de God van onzen Heer Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve een geest van wijsheid en onthulling in erkentenis daarvan, de oogen van uw hart verlicht zijnde, opdat gij moogt weten, welke de hoop is der roeping daarvan, en welke de rijkdom is der heerlijkheid van de erfenis daarvan onder de heiligen, en welke de uitnemende grootheid is van de kracht daarvan in ons die gelooven, in overeenstemming met de werking van de heerschermacht Zijner sterkte, die gewerkt heeft in Christus, Hem opwekkende uit de dooden en Hem zettende aan Zijn rechterhand onder de hemellingen.

We merkten boven op, dat de apostelen, profeten, evangelisten, herders en leeraars aan de gemeente gegeven zijn om de heiligen opnieuw toe te bereiden tot het werk der bediening. (Ef. 4:12) In de verzen, die thans voor ons liggen, zien we, dat de apostel daarmee bezig is. Hij heeft in de vorige verzen gesproken over het erfgenaam zijn en het samen-erfgenaam zijn van Jood en Heiden in Christus; nu past hij dat toe op de geloovigen, opdat ze het standpunt leeren verstaan, waarop ze thans gesteld zijn.

Paulus heeft gehoord van het geloof, dat onder hen is, en van de liefde tot al de heiligen, zegt de Statenvertaling. Dit is een vers, dat tot moeilijkheden aanleiding heeft gegeven van den ouden tijd af. In de eerste plaats komt het woord liefde in geen van de drie oude handschriften voor. Alleen heeft een corrector het in het Sinäetische er bij geschreven, overtuigd natuurlijk, dat het er in moet staan. Of hij daartoe gedreven werd door zijn theologisch inzicht, of dat hij beschikking had over een nog ouder handschrift, is natuurlijk niet na te gaan, maar het feit, dat de drie handschriften uit de vierde en vijfde eeuw het woord liefde niet hebben, is toch van beteekenis, daar deze handschriften onafhankelijk van elkaar geschreven zijn.

Maar ten tweede zit een moeilijkheid in het woord onder. Het geloof, dat onder u is. Van een persoon zou men zeggen: Het geloof, dat in u is, en hier in het meervoud: onder u. Maar dan moest in het Grieksch het woord *en* staan, dat in beteekent, en dat staat er niet; er staat *kata*, welk woord de Statenvertaling in vers 5, vers 7, vers 9 en vers 11 en op zeer vele plaatsen vertaald heeft door naar. Die vertaling was goed in de zeventiende eeuw, maar wordt nu niet voldoende verstaan, waarom ik het naar den zin vertaalde door overeenkomstig, in overeenstemming met. Hier moet dus vertaald worden: Het geloof, dat naar u is, of: het geloof overeenkomstig u. En wanneer ons dat niet duidelijk genoeg is, dan lezen we: het geloof, dat betrekking heeft op u.

Doch dan bedenken we tevens, dat het woord geloof in tweeërlei zin in de Schrift wordt gebruikt. Het beteekent in de meeste gevallen de daad van gelooven. Ik geloof, en nu kan ik spreken van mijn geloof. Maar de Schrift gebruikt het ook in den zin, dien wij er aan geven wanneer wij spreken van het Christelijk geloof, of van een belijdenis des geloofs. Dan beteekent het de geloofswaarheden, de denkbeelden, die wij gelooven. In dezen zin spreekt Judas over het geloof, dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd, (Jud. 3) Petrus over degenen, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben. (2 Petr.1 : 1) Paulus verkondigde het geloof, dat hij eertijds verwoestte. (Gal. 1:23) Zie ook Gal.3:23, 25: "Het geloof kwam, het geloof werd geopenbaard". Hand. 6:7: "Een groote schare werd het geloof gehoorzaam;" 1 Tim.3:9: "de verborgenheden van het geloof;" 1 Tim.5:8: "die heeft het geloof verloochend." En zoo zouden er nog meer voorbeelden kunnen worden gegeven, waarin geloof niet beteekent de daad van het geloof, maar de inhoud van het geloof, dus hetgeen men gelooft. En dan zijn er verschillende gelooven in de wereld, ware en valsche. En dat niet alleen, maar dan kent de Schrift verschillende gelooven, die alle waar zijn, maar elk op zijn tijd.

Dat nu hebben we hier. Paulus spreekt over het geloof, dat overeenkomstig de Efeziërs is, de geloofswaarheden, die hen gelden, en hij spreekt ook over het geloof in betrekking tot al de heiligen. Dat zijn twee gelooven, die we zouden kunnen noemen: het Efezisch geloof en het algemeen geloof. Dat laatste wordt verkondigd door Paulus en Petrus en Johannes en Mattheüs en Lukas, en door allen die spreken over Jezus

Christus en Dien gekruisigd, maar het Efezisch geloof wordt alleen door Paulus gepredikt, en dat pas, als hij te Rome in de gevangenis is. Het zijn die waarheden, die den Efezerbrief onderscheiden van de vorige brieven van Paulus en van het Joodsche gedeelte der Schriften.

Paulus hoort van dat geloof. Hij heeft niet hooren vertellen, dat de Efeziërs een groot geloof hadden en een groote liefde tot alle heiligen, zooals men uit de gewone vertaling zou opmaken. Dat kon hij wel schrijven aan de Kolossensen (1:4, waar letterlijk staat, wat de St. V. in Ef. 1:1 heeft gezet) maar niet in dezen brief, aangezien deze een omzendbrief is aan al de gemeenten van zijn bediening, en niets bevat, dat op een bepaalde gemeente betrekking heeft. Neen, Paulus hoort de waarheden, die deze gemeenten in het bijzonder gelden, en die nu openbaar gemaakt mogen worden; hij hoort ze niet van de menschen maar van God, die ze hem ter openbaarmaking toevertrouwt, waarheden, die ver uitgaan boven die, welke betrekking hebben tot al de heiligen. En nu is het merkwaardig, dat de heiligen van alle tijden voor het grootste deel zich hebben vergenoegd met de waarheden, die voor alle heiligen gelden, en geen acht hebben geslagen op wat Paulus in het bijzonder voor de gemeenten van deze bedeeing heeft ontvangen.

Wanneer Paulus van deze waarheden, van dit geloof hoort, dan dankt hij over de geloovigen. Hij dankt over het voorrecht, dat hun geschonken is, reeds voor dat zij het ten volle verstaan. Want het is het hunne, of zij het weten of niet. Zij zijn gezegend met geestelijke zegeningen onder de hemelingen; ze zijn uitverkoren vóór de nederwerping der wereld; zij ontvangen een erfdeel; zij hebben een voorhoop in Christus. Dus kan Paulus beginnen met te danken. Maar dan bidt hij voor hen. Hij maakt gewag van hen in zijn gebeden. Het is Paulus niet genoeg, dat hij predikt; hij draagt ook de belangen van al de gemeenten op zijn priesterlijk hart, nacht en dag zeer overvloedig biddende, zooals hij aan de Thessalonicensen schrijft, (1 Thess. 3:10) om te volmaken wat nog aan hun geloof ontbreekt.

En nu bidt hij voor de heiligen om een geest van wijsheid en onthulling. Wij moeten dat woord geest niet met een hoofdletter schrijven. Paulus bidt voor degenen, die de inwoning des Geestes hebben en met den

Heiligen Geest verzegeld zijn, niet opnieuw om den Heiligen Geest, maar hij bidt voor hen om een geest van wijsheid en van onthulling; we zouden ook kunnen vertalen: een wijzen en onthullenden geest; met andere woorden: hij bidt, dat ze wijs mogen zijn, zoodat ze verborgenheden mogen verstaan; zoodat wat tot dusver omsluierd was, hun onthuld moge worden. Geest is hier de gezindheid, de strekking van hun eigen gemoed en verstand, de houding, waarin zij staan tot de geopenbaarde waarheden. Wanneer ze die gezindheid hebben van wijsheid en onthulling, dan zullen ze begeerig zijn om te verstaan wat Gods Geest openbaart; zoo niet, dan zullen ze dienaangaande onverschillig zijn.

Zij moeten immers komen tot erkenning daarvan. De Statenvertaling zegt: "den Geest der wijsheid en der openbaring in zijn kennis", en andere vertalingen schrijven dat woord Zijn met een hoofdletter, zoodat men denkt aan Gods kennis. Maar bij eenig nadenken blijkt dat dit de bedoeling niet kan zijn. Er zou dan in het Grieksch moeten staan: de kennis aangaande hem. Er staat: de kennis van hem, en dat beteekent, gelijk ook in het Nederlandsch: de kennis, die God heeft. En dat zou Paulus hier bedoelen: den geest der wijsheid en der openbaring in de kennis, die God bezit.

Maar het woord *autou*, dat door zijn is vertaald, beteekent "van hem", wanneer het gaat over een woord, dat taalkundig manlijk is, en het beteekent "van het" of "daarvan", wanneer het woord, waarop het betrekking heeft, taalkundig onzijdig is. Nu is het woord *pistis*, geloof, vrouwelijk, en wanneer het daarop betrekking had, zou er *autè* moeten staan. Doch Paulus heeft het niet over het geloof op zich zelf, maar over het verschil tusschen het geloof, dat betrekking heeft op de Efeziërs, en het geloof, dat betrekking heeft tot al de heiligen. En wanneer het daarop betrekking heeft, dan moet hij zijn voornaamwoorden onzijdig nemen. Hij wenscht dus, dat degenen, aan wie hij schrijft, zullen komen tot de kennis of eigenlijk de erkenning van dit verschil, en daartoe moeten ze in de eerste plaats leeren verstaan wat Paulus noemt "het geloof overeenkomstig u".

Hetzelfde geldt van het woord zijn in het 18e en het 19e vers. Zijn roeping zou beteekenen: Gods roeping, maar hoe zouden we kunnen spreken over de roeping van God? Wie roept Hem dan? Zijn erfenis zou beteekenen: Gods erfenis, maar hoe zouden we kunnen spreken over de erfenis van God? Wat erft Hij dan? Zijn kracht in ons die gelooven, dat is verstaanbaar. Maar daar het in hetzelfde verband voorkomt, moet het evenzoo verstaan worden, en we lezen dus:

"welke de hoop is der roeping daarvan, en welke de rijkdom is der heerlijkheid van de erfenis daarvan onder de heiligen, en welke de uitnemende grootheid is van de kracht daarvan in ons die gelooven".

Daarvan. Van het geloof, dat op ons betrekking heeft, in tegenstelling met het geloof van alle heiligen.

Dat men hier zijn heeft vertaald en niet daarvan, heeft zijn oorzaak hierin, dat men het 15e vers niet heeft verstaan. Wanneer daar alleen sprake is van het geloof, dat in u of onder u is, ja, dan hebben die vertalingen mogelijk gelijk. Maar er staat nu eenmaal niet: *tèn en humas pistin*, het in u geloof; er staat *tèn kath' hunas pistin*, het overeenkomstig u geloof, en dat staat niet alleen in de drie oudste handschriften, maar het staat in alle handschriften. Daarop hebben geen vertalers gelet, en toch geeft alleen een juiste vertaling een goed begrip van dit gedeelte der Schrift, zoodat we verstaan, welk groot verschil er is tusschen de geloofswaarheden, die ons deel zijn, en die, welke het eigendom zijn van alle heiligen. Dat God door Paulus in den Efezerbrief bijzondere openbaringen heeft gegeven, die verder gaan dan de openbaringen in alle andere Schriften, dat is door de gemeente voortdurend veronachtzaamd tot op dezen dag.

"De oogen van uw hart verlicht zijnde". De Statenvertaling zegt: de oogen uws verstands. laten we niet zeggen, dat dit iets anders is. Wel volgens ons spraakgebruik. Wij plaats en de verstand in het hoofd en de gemoedsaandoeningen in het hart. Zoo doet de Schrift niet. Wanneer zij over de neigingen en aandoeningen spreekt, dan noemt zij de nieren en de ingewanden, en het verstand plaatst zij in het hart, "Opdat het niet zie met zijn oogen, noch met zijn ooren hoore, noch met zijn hart versta". (Jes.6:10, Zie ook o.a. Spr.6:18; 8:5; 15:14; 16:9; 18:15; 19:21) De oogen zijn in

elk geval het zinnebeeld van geestelijk inzicht. Wanneer de oogen van ons hart verlicht worden, dan zullen we kunnen zien, wat het geloof, dat op ons betrekking heeft, onderscheidt van het geloof, dat zich tot alle heiligen richt.

Een drievoudig welke zullen we dan leeren verstaan.

Welke de hoop is der roeping daarvan. Welke de rijkdom der heerlijkheid van de erfenis daarvan is onder de heiligen. Welke de uitnemende grootheid van de kracht daarvan is in ons die gelooven.

De hoop van de roeping daarvan. Wanneer men onder de Christenheid in het algemeen vraagt, wat de hoop is van den geloovige, dan luidt het antwoord: dat wij in den hemel zullen komen en dat wij daar het loflied zullen zingen tot eer van God en van het lam. En men vertelt, dat alle heiligen van Adam af nu in den hemel zijn, ook al zegt de Schrift uitdrukkelijk van David, dat hij niet opgevaren is in den hemel. (Hand. 2:34) Zelfs van Elia zegt de Schrift niet, dat hij in den hemel is: hij is opgenomen in de richting van den hemel, maar waar hij gebleven is, dat laat ze in het midden. Van Henoch zegt ze, dat God hem wegnam en dat hij den dood niet gezien heeft. "Niemand is opgevaren in den hemel dan die uit den hemel nedergekomen is, de Zoon des menschen." (Joh.3:13) Aan de heiligen onder de bedeeing der wet is toegezegd, dat zij de aarde zullen bezitten, en wanneer we ons houden aan de Schrift, dan zeggen we, dat zij gedurende de eeuwen niet in den hemel komen. Niet vóór den Efezerbrief wordt er gesproken over menschen, die gezegend worden onder de hemellingen.

Maar ook daar lezen we niet van "in den hemel komen". Dat is een uitdrukking, die niet Schriftuurlijk is. En ze heeft al te zeer een zelfzuchtige beteekenis gekregen. Het lijkt wel, of het er alleen om gaat, dat wij zullen genieten naar lichaam en ziel. De Efezerbrief spreekt niet over genieten in den hemel, maar, gelijk we zullen zien, over een taak, die in de toekomst aan de geloovigen wordt opgedragen. En het genieten zal daarin bestaan, dat we anderen doen genieten. Gelijk Israël geroepen is om in de toekomstige eeuwen voor de volken der wereld ten zegen te zijn, ze te regeeren in Christus' naam en ze tot Hem te brengen, zoo hebben ook de geloovigen van Christus' gemeente een roeping, niet

onder de mensen der aarde, maar onder de hemelingen. Dat is de roeping daarvan, namelijk van "het geloof overeenkomstig u", van het geloof, dat betrekking heeft op de geloovigen van deze bedeeeling.

En de hoop van die roeping? De verwachting, dat alles wat in de hemelen is, de knie zal buigen in den naam van Christus. (Fil. 2:10). Christus krijgt de heerschappij in de hemelen; Zijn gemeente zal onder Hem die heerschappij uitoefenen. Christus zal de aanbidding hebben van al wat in de hemelen is; Zijn gemeente zal aan de hemelingen de Goddelijke genade prediken, en zij zullen gelooven en Hem aanbidden. Dat is de verwachting, waaraan onze hemelsche roeping beantwoorden zal, en dat is het eerste geloofspunt, dat we moeten leeren verstaan.

Daarbij willen we niet vergeten, dat wij een voorhoop hebben. Israëls werk begint pas, wanneer Christus den Antichrist overwint en Zijn aardsche heerschappij aanvaardt. Maar vóór dien tijd is de gemeente reeds opgenomen en is geplaatst op het terrein van haar levenswerk. Wanneer die opneming plaats zal hebben, dat hangt van niets af. Vóór Christus de aardsche heerschappij aanvaardt, moet er van alles gebeuren. De geschiedenis der volkeren moet uitloopen op een politiek-godsdienstig wereldrijk, waarvan ons in Openb. 13 een teekening wordt gegeven: één mensch heeft op aarde alle macht en alle aanbidding. Daarop moet Israël wachten. Israël moet letten op de teekenen der tijden. Maar voor ons bestaan geen teekenen. Wanneer het de tijd van Christus is, dan neemt Hij ons op. Wij staan als het ware voortdurend op den drempel van de toekomstige heerlijkheid. En zelfs al moeten we sterven, dan nog is het voor ons bewustzijn, alsof het ontwaken ter heerlijkheid onmiddellijk aansluit bij het inslapen, want van den tijd tusschen ons sterven en onze opstanding hebben wij geen bewustheid. Wanneer wij de hoop der roeping van ons geloof verstaan, dan leven we voortdurend in de verwachting, dat onze nieuwe toestand, onze taak onder de hemelingen, ieder oogenblik beginnen kan. Moge die hoop bij ons steeds levendig zijn!

"De rijkdom der heerlijkheid van de erfenis daarvan onder de heiligen". Ons geloof, de geloofswaarheden, die betrekking hebben op ons, spreken ons niet alleen van een roeping, maar ook van een erfenis, van een

toewijzing. Gelijk van het schoone land Kanaan elke Israëliet zijn aangewezen stuk grond kreeg, waarvan hij met zijn gezin zijn levensonderhoud had, en waarvoor hij niemand eenige verplichting schuldig was, omdat hij het rechtstreeks uit Gods hand ontving, zoo ook wij. Ook wij ontvangen ons erfdeel, doch niet op aarde, maar in de hemelen.

Voor de aarde hebben wij geen beloften. Toezeggingen als deze : "Zijn brood is hem zeker, zijn wateren zijn gewis", zijn niet aan ons gedaan, en de ervaring leert wel, dat geloovigen soms gebrek lijden, wat het stoffelijke betreft. Onze toezeggingen zijn geestelijk. Te midden van het aardse lijden, te midden van verdrukkingen, van nood en vervolging geniet de geest in het vooruitzicht van de erfenis onder de hemelingen, die door het geloof nu reeds ons deel is. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? In het geloof genieten wij de erfenis. Al is het niet omschreven, wat voor ieder onzer het deel zal zijn, toch weten we, dat ons erfdeel zal zijn onder de hemelingen. En de Efezerbrief vertelt ons van overheden en machten onder de hemelingen, die nu nog vijandig staan tegen God en Zijn Christus, en die door onzen dienst zullen worden toegebracht, maar we kennen toch ook onder de hemelingen de krachtige helden, die Gods woord doen, en wij, kinderen van het stof, kinderen des toerns van nature, hebben het ons toegewezen deel te midden van deze heiligen.

De erfenis is heerlijk, is rijk. Paulus drukt het aldus uit: de rijkdom der heerlijkheid. Volgens het Grieksche spraakgebruik kunnen we dat lezen: de heerlijke rijkdom. De heerlijke rijkdom van de erfenis, die ons toegezegd is in het geloof, dat ons betreft, in onderscheiding van geloovigen uit andere bedelingen. En wanneer de oogen van ons hart verlicht zijn, en wij den geest der wijsheid en der onthulling hebben, dan leeren we ook onzen heerlijken rijkdom verstaan, en dan begrijpen we, dat ons hemelleven niet een doelloos zelfzuchtig genieten zal zijn, maar een medewerken met Christus in Zijn groote werk: de geheele schepping gelouterd terug te brengen tot den Vader.

"De uitnemende grootheid van de kracht daarvan in ons, die gelooven". Ons geloof, het geloof, dat ons aangaat, spreekt van een roeping en een

verwachting, van een heerlijk rijke erfenis, en dan ten derde van een uitnemend groote kracht. Dat laatste is een groote geruststelling voor ons, zwakke menschen. De vrees wil zich weleens bij ons opdringen; Hoe zal ik aan die roeping kunnen voldoen? Zal die taak mij niet te zwaar zijn? Zal ik ooit het rechte gebruik kunnen maken van het erfdeel, dat mij toegewezen wordt? Ik ben immers zoo zwak, zoo nietig. Zal ik bestand zijn in den strijd tegen de geestelijke boosheden onder de hemellingen?

Zal ik in staat zijn, aan de overheden en de machten de veelvoudige wijsheid Gods bekend te maken? De gedachte kan bij ons opkomen, en ons tegen onze toekomstige taak doen opzien.

Maar het is een ijdele vrees, het zijn dwaze gedachten. Wanneer die taak in onze handen wordt gegeven, wanneer wij onze erfenis in vruchtgebruik ontvangen, dan zullen we sterk zijn. De apostel spreekt van de uitnemende grootheid van de kracht in ons die gelooven. Het is een kracht, die ons ten volle bekwaam zal maken voor onze roeping. Tegenwoordig klagen wij wel over arbeid, die boven onze krachten gaat, en menig mensch is door zijn werk oud vóór zijn tijd. Maar wij hebben niet te vreezen, dat zoo iets in de toekomst het geval zal zijn, en zelfs in den tegenwoordigen tijd sterkt God ons. naar den geest, zoodat we kunnen doen alles, waartoe Hij ons roept. Maar dan vooral, wanneer wij onze hemelsche erfenis in bezit ontvangen en onze hemelsche roeping aanvaarden, dan zullen we kunnen beschikken over een uitnemende grootheid van kracht.

Het is immers een kracht in overeenstemming met de werking van de heerschermacht Zijner sterkte, die gewerkt heeft in Christus, Hem opwekkende uit de dooden en Hem zettende aan Zijn rechterhand onder de hemellingen. En wat dat voor een kracht geweest is, daarvan kunnen we ons geen voorstelling maken.

De macht, die Christus aan het kruis bracht en in het graf legde, was niet alleen de vereenigde macht van Jood en Heiden, van geestelijken voorrang en wereldlijk gezag, van het Sanhedrin en van het geheele Romeinsche rijk - het was allereerst de macht van den dood, en van hem, die het geweld des doods heeft, den duivel, Wij moeten het ons niet

voorstellen, alsof de rust in het graf enkel een rust was; het was ook een gevangenschap. Banden des doods omgaven Hem; Hij was in de macht van Satan. Wanneer Hij uit de dooden zou opstaan, dan moest Satan worden overwonnen, en de macht van den dood worden verbroken. Daartoe was noodig de werking der heerschermacht van Gods sterkte. Die macht heeft gewerkt, en Christus is opgestaan en is gezet aan Gods rechterhand onder de hemelingen.

Welnu, de kracht, die ons ter beschikking staat, is in overeenstemming met de werking van Zijn sterke heerschermacht. Maar dan behoeven we ook geen vrees te hebben voor de hoge roeping, die ons gegeven wordt, want aan die roeping zullen wij volkomen kunnen beantwoorden.

Ef. 1 : 20 – 2 : 10

“...de heerschermacht Zijner sterkte, die gewerkt heeft in Christus, Hem opwekkende uit de dooden en Hem zettende aan Zijn rechterhand onder de hemellingen, ver boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en allen naam, die genoemd wordt, niet alleen in deze eeuw, maar ook in de toekomstende, en Hij onderwerpt alles onder Zijn voeten en geeft Hem tot hoofd over alles aan de gemeente, die Zijn lichaam is, de volledigmaking van Hem, die alles in allen volledig maakt. En u, dood zijnde ten opzichte van uw daden van vijandschap en zonden - waarin gij eens wandelt in overeenstemming met de eeuw dezer wereld, in overeenstemming met den overste van de macht der lucht, den geest, die nu werkt in de zonen der weerbarstigheid, in welke ook wij allen eens ons gedrag hadden in de begeerten van ons vleesch, den wil doende van het vleesch en van de begrippen, en wij waren van nature kinderen van toorn gelijk ook de overigen; maar God, rijk zijnde in barmhartigheid, maakt (ons) door Zijn vele liefde, waarmee Hij ons liefheeft, waar ook wij dood zijn ten opzichte van de daden van vijandschap (en de begeerten) samen levend met Christus - tot genade zijt gij behouden - en Hij wekt (ons) samen op en zet (ons) samen onder de hemellingen in Christus Jezus, opdat Hij in de toekomstende eeuwen den uitnemenden rijkdom Zijner genade zou doen blijken in de vriendelijkheid over ons in Christus Jezus. Want tot genade zijt gij behouden door geloof, en dat is niet uit u; van God is de gave, niet uit werken, opdat niemand roeme. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God te voren bereidt, opdat wij daarin zouden wandelen.

Samen-lichaam. Ef. 1 : 20 - 2 : 10.

Paulus sprak over de grootheid der kracht van het geloof, dat overeenkomstig ons is, en hij vertelde ons, dat die kracht in overeenstemming was met de werking van Gods heerschermacht in Christus, de macht, waardoor Hij Hem opwekte uit de dooden en Hem zette aan Zijn rechterhand onder de hemellingen. En dat geeft Hem aanleiding om de grootte van Christus' verhooging te beschrijven.

Christus is uitermate verhoogd, zoo zegt hij in Fil. 2 : 9, en heeft den naam ontvangen, die boven allen naam is, en in dien naam zal zich buigen alle knie der hemellingen, der aardbewoners en der onderaardschen.

Hier in Ef. 1 : 21 hooren we eveneens van die verhooging, maar nu heeft de apostel het alleen over de hemellingen, onder wie Christus aan Gods rechterhand is gezet, en hij geeft van die hemellingen meer bijzonderheden dan hij in Filippi doet. Hij onderscheidt ze in verschillende rangen. In de eerste plaats noemt hij overheden. Het Grieksche woord is *archè*, en de grondbeteekenis van dat woord is begin, bijvoorbeeld in Joh. 1 : 1: "In den beginne was het Woord". Maar uit die beteekenis is een tweede ontstaan, namelijk: eerste, voornaamste, eerste in rang, overheid. Zoo schrijft Paulus aan Titus: "Vermaan ze, dat ze de overheden en machten onderdanig zijn". (3:1) Zoo zegt de Heer in Luk. 12:11: "Wanneer ze u heenbrengen zullen in de synagogen en tot de overheden en de machten". In deze twee teksten zijn stellig de aardsche overheden bedoeld. Maar hier in Ef. 1 : 21 (en evenzoo in 3 : 10 en in 6 : 12) spreekt Paulus over hemelsche overheden, en we leeren dus, dat er onder de hemellingen rangorde is gelijk op aarde. Wij meenen soms, dat al de hemellingen engelen zijn, maar dat is niet waar; de engelen vormen een bepaalde groep. Zij zijn de boodschappers van het heelal, en zoo komt het, dat zij op aarde verschijnen, wanneer ze daar een boodschap uit den hemel over te brengen hebben. Maar er zijn ook hemellingen, die geen boodschappers zijn en daarom op deze aarde niet komen; die hun werk in de hemelen hebben. Geesten worden ze in het algemeen genoemd; zonen Gods heeten ze, (Job 1:6; 2:1; Ps. 62:6) en we hooren van serafs, brandenden, en van cherubs, die Gods troon dragen. En Paulus noemt eenige malen verschillende rangen, en begint altijd met overheden, waarop dan machten, krachten, heerschappijen volgen. We krijgen den indruk, dat met overheden de hoogst geplaatsten in de geestenwereld worden aangeduid, geestenvorsten, die een groot gebied te besturen hebben in die hemelwereld, die wij zoo weinig kennen. De machten, krachten, heerschappijen schijnen hun gebied onder deze te hebben, gelijk we op aarde stadhouders en lagere machthebbers kennen. En dan spreekt de Schrift ook nog van hemelsche heirlegers.

En nu zegt de apostel ons, dat Christus in de hemelen den hoogsten rang heeft gekregen. Hij, die de gestaltenis van een dienstknecht had aangenomen, en in gedaante gevonden als een mensch Zichzelf vernederde en gehoorzaam werd tot den dood, ja, den dood des kruises, kreeg daarom de plaats, ver boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij. Niet omdat die plaats Hem reeds toekwam, daar immers het heelal in Hem en door Hem geschapen was, maar omdat Hij het verdiende door Zijn gehoorzaamheid. Den naam, die boven allen naam is, heeft Hij verdiend, verworven; die is nog meer de Zijne, dan toen Hij alleen de Schepper was. Hij is volgens Kol. 1:15 en 18 niet alleen de eerstgeborene aller creatuur, maar ook de eerstgeborene uit de dooden, opdat Hij in allen de eerste zou zijn. Zijn naam is boven allen naam, die genoemd wordt, niet alleen in deze eeuw, maar ook in de toekomstige. Welke groote namen er dus ook nog mogen komen, het staat vast, dat alle geringer zullen zijn dan de Zijne, God onderwerpt immers alles onder Zijn voeten. Als de Gekruisigde en Opgestane is Hij de algemeene Stedehouder Gods, meer dan Hij ooit als Schepper geweest kon zijn. Maar dan weten we ook, dat het lot van de schepping in Zijn handen veilig is, want die handen zijn doorboorde handen.

En nu geeft God Hem, die het Hoofd over alles is, aan de gemeente, die Zijn lichaam is, de volledig-making van Hem, die alles in allen volledig maakt. De vervulling, zegt de gewone vertaling. Aanvulling zou beter zijn, en dan hebben we te denken aan een aanvulling, die het aangevulde volledig maakt. De gemeente maakt Christus volledig. Dat ontbrak Hem dus nog.

Wij zouden dat niet durven zeggen, indien de Schrift het niet zeide. Christus is pas volledig, wanneer Hij aangevuld is door Zijn gemeente. Is het te veel gezegd, wanneer wij beweren, dat de openbaringen van den Efezerbrief hooger gaan dan alle andere?

Christus Zelf is de aanvulling, de volledigmaking van het heelal. Het heelal is zonder Hem niet volledig, en zolang Hij niet Zijn plaats als Hoofd van het heelal heeft ingenomen, blijft dat heelal onvolledig en ziet het uit naar Zijn verschijning. Hij maakt alles vol in allen, en niets is er in het wijd heelal, dat Hij niet tot Zijn bestemming voert.

De gemeente is Zijn lichaam, zegt Paulus, en we bemerken, dat hij daarmee gekomen is tot het tweede deel van zijn brief. In het eerste deel betoogde hij, dat de geloovigen erfgenamen zijn en samen-erfgenamen, en liet hij ons dus zien de verhouding van de gemeente tot den Vader. In dit tweede deel spreekt hij over de verhouding van de gemeente tot den Zoon, tot Christus. Zij is Zijn lichaam. Zooals het hoofd niet volledig is zonder het lichaam, zoo is Christus niet volledig zonder Zijn gemeente.

Wij moeten niet zeggen, dat de gemeente pas in de bedeeeling van Paulus' gevangenschap het lichaam van Christus is, en dat de gemeente vóór dien tijd dat niet was. Wij moeten ook niet beweren, dat er tegenwoordig twee gemeenten bestaan: een gemeente, die het lichaam van Christus is, en een gemeente, die alle overige geloovigen omvat. Want de Schrift zegt niets van deze dingen. Christus is als Hoofd over alles aan de gemeente gegeven, die Zijn lichaam is. Paulus verloochent zijn vorig werk niet zoo, dat hij doet, alsof Christus voor al de andere geloovigen niets is. Bovendien, de gemeente als een lichaam, als het lichaam van Christus, daarover spreekt hij ook in de brieven uit zijn vroegere bediening.

In Rom. 12 : 4, 5 zegt hij: "Gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden alle niet dezelfde werking hebben, zoo zijn wij de velen één lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders leden". Daar spreekt hij dus over de verhouding van de geloovigen onder elkander, welke hij vergelijkt met de verhouding van de leden van een levend lichaam. Maar dat de geloovigen één lichaam zijn, dat zijn ze in Christus. Al zegt de apostel het niet in den geijkten term, dat de gemeente het lichaam van Christus is, hij duidt het toch aan.

In 1 Kor. 12:27 zegt hij met zooveel woorden: "Gijlieden zijt lichaam van Christus en leden in het bijzonder". In de bespreking, die vooraf gaat, (12:12-27) werkt Paulus dat beeld van een lichaam vollediger uit, en ook hier spreekt hij steeds over de verhouding van de geloovigen onderling. Daarover spreekt hij ook in den Efezerbrief, en daarbij gebruikt hij ook weer dezelfde beedspraak: "Legt af de leugen en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste, want wij zijn elkanders leden". (Ef. 4:25)

Hier in Ef. 1:25 en in Kol. 1:18 spreekt Paulus niet over de verhouding van de geloovigen onderling, maar over de verhouding van Christus en de

gemeente, en ook daarbij gebruikt hij de beeldspraak van het lichaam. Dan is de gemeente het lichaam van Christus, en dan is Christus het hoofd van dat lichaam. Dan onderscheidt Paulus niet de verschillende leden van het lichaam, zoals in Ef. 4 of in Romeinen en Korinthe, maar dan ziet hij de gemeente als één geheel. Er is dus verschil in de beeldspraak. In Ef. 1 wordt het lichaam als één onverbrekelijk geheel voorgesteld, in tegenstelling en in verband met het hoofd. In Ef. 4 wordt het lichaam als een verzameling leden voorgesteld, terwijl aan het hoofd afzonderlijk niet wordt gedacht. In 1 Kor. 12 wordt het hoofd zelfs als een der leden meegeteld.

Het is goed, hierop te letten. Paulus gebruikt allerlei beeldspraak, om ons de gemeente te doen begrijpen. Hij noemt haar Gods akkerwerk en Gods gebouw; (1 Kor. 5:9) hij noemt haar een heiligen tempel, een woonstede Gods, (Ef. 2:21, 22) gelijk ook Petrus de gemeente het huis Gods noemt. (1 Petr. 2:5; 4:17) Geen enkel van die beelden zegt geheel, wat de gemeente is; een beeld is nooit gelijk aan het voorwerp zelf. Zoo komt het, dat Paulus het beeld van het lichaam in tweeërlei zin gebruikt. Om de verhouding van de geloovigen onderling aan te duiden, spreekt hij over het lichaam en de leden; om de verhouding van de gemeente en Christus aan te duiden spreekt hij over het lichaam en het hoofd. En het is merkwaardig, dat hij in den Efezerbrief beide beeldspraken gebruikt. Het is, alsof hij ons wil waarschuwen, dat wij van de uitdrukking: de gemeente, die Zijn lichaam is, geen scheidsmuur maken tusschen geloovigen en geloovigen. Ef. 4:25 spreekt over het lichaam in denzelfden zin als Rom. 12:4, 5 en 1 Kor. 12:12-27; Ef. 1:23 in denzelfden zin als Kol. 1:24. De beeldspraak van de gemeente als een lichaam verbindt de verschillende brieven van Paulus onderling.

Hier in Ef. 1:23 zegt de uitdrukking: welke Zijn lichaam is, in een beeld hetzelfde, wat de volgende omschrijving zegt. De gemeente is de aanvulling, de volledig-making van Christus, behoort bij Hem, gelijk het lichaam bij het hoofd behoort. Laten we er niet meer in lezen dan er staat. Dat Christus het Hoofd is, daarvan spreekt vooral de Kolosserbrief.

De volgende verzen, de eerste zeven van hoofdstuk 2, vormen weer een echt Paulinischen volzin, samengesteld en ingewikkeld, waarin hij

zichzelf weer in de rede valt, en toch den draad van zijn redeneering volstrekt niet verliest. Wanneer we de hoofdgedachten afzonderlijk nemen, dan krijgen we: U... ook wij... God... maakt levend... opdat Hij...

En u, zoo begint de apostel, en op dat u legt hij den klemtoon, terwijl hij in het derde vers de tegenstelling geeft: ook wij.

Het is weer de tegenstelling van hoofdstuk 1:13. Wij zijn weer de geloovigen uit de Joden, gij de geloovigen uit de natiën. Want Paulus wil niet alleen over het lichaam spreken, maar over het samen-lichaam. Den geheelen brief door houdt hij de gedachte vast, dat die twee in Christus tot één nieuwen mensch worden geschapen. Dat is immers de verborgenheid.

De geloovigen uit de natiën en die uit de Joden worden levend gemaakt in Christus. Zullen ze levend gemaakt worden, dan moeten ze eerst dood zijn. Daarmee begint Paulus dan ook. "En u, dood zijnde ten opzichte van uw daden van vijandschap en zonden". Niet: daar gij dood waart in uw misdaden en zonden. Dat is weer een eigenaardigheid van de vertalingen. In alle handschriften ontbreekt het woord in, en staan de woorden misdaden en zonden in den derden naamval, in oud Nederlandsch dus: den misdaden en den zonden dood, wat we tegenwoordig uitdrukken door: dood ten opzichte van de misdaden en de zonden. En nu is het merkwaardig, dat alle Bijbelvertalingen daar het woord in hebben bijgevoegd, zonder door cursieve letters aan te duiden, dat het een bijvoeging was. En men schijnt er niet aan te hebben gedacht, dat men Paulus daarmee precies het omgekeerde laat zeggen van wat hij zegt.

Het maakt een groot onderscheid, of ik der zonde dood ben, of dat ik dood ben in de zonde. Houdt het daarvoor, zegt Paulus in Rom. 6:11, dat gij der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus onzen Heer, gelijk hij in het vorige vers zegt, dat Christus der zonde gestorven is. Niet: dat Christus in de zonde gestorven is; niet: het er voor houden, dat wij dood zijn in de zonde. Neen, Christus is gestorven ten opzichte van de zonde, en wij hebben het er voor te houden, dat wij dood zijn ten opzichte van de zonde, zoodat wij met de zonde niet meer te maken

hebben dan een doode er mee te maken heeft. Die gestorven is, is immers gerechtvaardigd van de zonde. (Rom. 6:7)

Zoo ook hier. Paulus zegt niet, dat de geloovigen uit de natiën eertijds zoo in de zonde leefden, dat het geen leven mocht heeten, dat ze als het ware dood waren, maar hij zegt, dat ze ten opzichte van hun zonden en hun daden van vijandschap dood waren, gestorven waren. Hij heeft het dus niet over den tijd, toen ze Christus nog niet kenden, maar juist over den tijd, toen ze Hem leerden kennen. Om het te zeggen met de woorden van den Romeinenbrief: Onze oude mensch is met Christus gekruisigd; wij zijn met Hem gestorven; wij zijn der zonde gestorven; wij zijn één plant met Hem geworden in de gelijkmaking Zijns doods.

Dat is gebeurd op Golgotha, toen Hij der zonde stierf. En u, zoo schrijft Paulus aan de geloovigen, dood zijnde ten opzichte van uw daden van vijandschap en uw zonden, maakt Hij levend. Hij maakt niet levend degenen, die nog in hun zonden leven. Hij doodt ze eerst. Hij heeft ze reeds gedood op Golgotha. Daar zijn ze met Hem gestorven, en in hun levensgeschiedenis komt het oogenblik, dat ze dit gelooven: wij zijn met Hem gestorven; wij zijn dood ten opzichte van de zonde. En dan maakt God ze levend. Der zonde dood, maar Gode levende in Christus Jezus onzen Heer.

Maar vóór Paulus dit laatste zegt, valt hij zichzelf in de rede en herinnert hij de geloovigen aan hun vorigen wandel: "waarin gij eens wandelt". In het Nederlandsch klinkt dat vreemd; we zouden verwachten, dat de apostel schreef: "waarin gij eens wandeldet". We hebben hier weer een voorbeeld van den Griekschen onbepaalden tijd, die de vormen heeft van den verleden en van den toekomstigen tijd, en geen van beide aanduidt, maar alleen het feit noemt. Ten opzichte van het oogenblik, waarover Paulus schrijft - toen zij met Christus gekruisigd werden - was hun wandel in de zonde nog toekomstig; ten opzichte van het oogenblik, waarop hij schrijft, was hun wandel in de zonde verleden.

De Heidensche wandel was in overeenstemming met de eeuw dezer wereld. De wereld is het stelsel, de verhouding der dingen, de eeuw is de tijd, dat zulk een wereld duurt. Wij hebben hier een tekst, waarin *aion* en *kosmos*, eeuw en wereld, beide worden genoemd, een aanwijzing, om

het woord *aioon* niet te vertalen door wereld, zooals de Statenvertaling wel twintig maal doet. Men had hier op die manier kunnen vertalen; de wereld dezer wereld.

Deze eeuw is een booze eeuw. (Gal. 1:4) Deze geheele wereld ligt in het booze. (1 Joh. 5:19) En in overeenstemming met die eeuw en met die wereld hebben de geloovigen uit de natiën gewandeld.

In overeenstemming tevens met den overste van de macht der lucht. Van de demonen, (de Statenvertaling noemt ze verkeerdelijk duivelen) van de demonen zegt de Schrift niet, dat ze in de hemelen zijn; ze zijn op aarde en bewegen zich in de lucht. Zij vormen de macht der lucht, en van die macht der lucht, van die demonen, is Satan de overste. (Matth. 12:24-28) In overeenstemming met Satan en zijn demonen wandelen de natiën. Wat de natiën offeren, dat offeren ze aan de demonen, zegt Paulus. (1 Kor. 10:20) Aan de demonen offerden de Heidenen (en de Israëlieten) zelfs hun zonen en dochteren. (Psalm 106:37) Het Heidendom is niet zoo onschuldig als wij ons wel voorstellen; het bestaat niet uit kinderlijke fantasieën, min of meer poëtisch, maar het is demonendienst, en sommige Heidenen weten dat wel.

Dat is de geest, die nu werkt in de zonen der weerbarstigheid, zegt Paulus, en daarmee spreekt hij nog een beschuldiging uit tegen het Heidendom. Heidenen zijn weerbarstig. In Rom. 1:18-28 zegt Paulus, dat de Heidenen de waarheid in ongerechtigheid te onder houden; dat ze niet te verontschuldigen zijn; dat ze God kennen, maar Hem niet eeren of danken; dat het hun niet goeddunkt, God in erkentenis te houden. En dat alles kan ook nu nog gezegd worden van alle Heidenen, niet alleen in de Afrikaansche binnenlanden, maar evenzeer en misschien nog wel meer van Heidenen, die zich Christenen noemen. Laten wij toch niet vergeten, dat wij geloovigen uit de Heidenen zijn, en dat deze eerste twee verzen van Efeze 2 over ons spreken. De Schrift kent alleen Joden en Heidenen, en geloovigen uit beide.

En die uit de Joden? "Wij", de geloovigen uit de Joden, hadden ook eens ons gedrag daarin, in die daden van vijandschap en die zonden. Dat was bij dezen in de begeerten van het vleesch; ze deden den wil van het vleesch en van de begrippen.

Het is merkwaardig, dat Paulus den verkeerden wandel van de Joden toeschrijft aan het vleesch. Dat doet hij niet bij de natiën. Die wandelen in harmonie met de eeuw dezer wereld. Bij de Joden bestond deze harmonie, deze overeenstemming officieel niet, want zij waren een afgezonderd volk; de wet maakte een omtuining rondom hen, en wanneer zij hadden gewandeld in overeenstemming met de plaats, die God hun onder de volken had aangewezen, dan zouden ze zich anders hebben gedragen en niet gewandeld hebben in zonden en misdaden.

Maar de wet was door het vleesch krachteloos (Rom. 6:3), de dood van Adam was tot hen doorgedaan, en... dientengevolge zondigden ook zij. (Rom..5:12) Zij deden den wil van het vleesch en van de begrippen, die zij zich hadden gevormd met hun bedorven verstand, zoodat zij, die van nature, door geboorte en opvoeding, Joden waren, en niet zondaars uit de Heidenen, toch ook van nature, door geboorte en opvoeding, kinderen des toorns waren, aan Gods toorn tegen de zonde onderworpen. Zoodat het waar blijkt, wat Paulus aan de Romeinen had geschreven: "Zij hebben allen gezondigd en komen te kort aan de heerlijkheid Gods". (Rom. 3:23)

Maar ook zij, geloovig geworden zijnde, zijn dood ten opzichte van de daden van vijandschap en van de zonden, doordat Christus der zonde gestorven is, en zij met Hem gekruisigd zijn. En nu Paulus dit heeft gezegd van Heidensche en Joodsche geloovigen, die beide eens in de zonde leefden en daarna der zonde stierven, nu vat hij den draad weer op, dien hij na het eerste vers afbrak, en nu kan hij zeggen, wat hij te zeggen had: u en ons maakt God levend in Christus door Zijn vele liefde, waarmede Hij ons liefheeft. Hij maakt samen levend; Hij wekt samen op; Hij zet samen onder de hemellingen. We voegen in onze taal het woord ons telkens in, maar noodig is dat niet, want wie het zijn, die zoo worden behandeld, blijkt voldoende uit de voorgaande verzen. Het zijn de geloovigen uit de natiën en uit de Joden.

En nu zien we, dat Paulus hier in den Efezerbrief een stap verder gaat dan in Romeinen. Daar was het, in Rom. 6: Gelijk Christus opgewekt is, zoo wandelen ook wij in nieuwheid des levens; één plant met Hem in Zijn dood en Zijn opstanding; met Christus leven; Gode levende zijn in

Christus Jezus onzen Heer. Die gedachten hebben we hier ook: Hij maakt ons levend, Hij wekt ons op. Maar hier komt er nog één gedachte bij: Hij zet ons onder de hemellingen in Christus Jezus. En tevens valt de klemtoon op samen, dat hij driemaal herhaalt. Het is niet meer: eerst de Jood, ook de Griek; niet meer: de Heidenen Israëls geestelijke gaven deelachtig, maar het is: samen. Samen levend gemaakt, samen opgewekt, samen onder de hemellingen gezet. Het is een samen-lichaam, zoals Paulus het noemt in den tekst, die het middelpunt vormt van den brief, hoofdstuk 3:6.

De werkwoorden levend maken, opwekken, zetten onder de hemellingen staan alle drie weer in den onbepaalden tijd, zoodat de aandacht alleen gevestigd wordt op het feit, niet op den tijd, wanneer het geschiedt. Dat is duidelijker dan wanneer we lezen: Hij heeft ons onder de hemellingen gezet. Het feit bestaat; voor God is het zoo, voor ons is het zoo in den geest. Wat de werkelijkheid betreft, wacht het nog op het oogenblik van onze toevergadering tot Christus.

En waartoe nu al die heerlijkheid? Opdat wij zouden genieten boven alle andere menschen? Het zal gelukkig voor ons zijn, wanneer wij Paulus verstaan; dan worden wij van onze zelfzuchtige hemelverwachting wel genezen. Het is, opdat God in de toekomstige eeuwen den uitnemenden rijkdom Zijner genade zou doen blijken in de vriendelijkheid over ons in Christus Jezus.

Wij worden er telkens aan herinnerd, dat wij in deze eeuw geen bijzondere taak hebben; onze eenige taak in deze eeuw is, dat wij ons laten toebereiden voor onze taak in de toekomstige eeuwen. In de toekomstige eeuwen wil God den uitnemenden rijkdom van Zijn genade doen blijken. Aan de volken der wereld, en daartoe zal Israël het middel zijn. Aan de hemelbewoners, en daartoe wil Hij ons gebruiken.

Die hemellingen hebben zeer bijzondere genade noodig, omdat hun zonde, gezien het licht, dat zij hadden, bijzonder groot is. En nu bereidt God Zich een groep menschen toe, de gemeente van Christus, die Hij zegent met uitnemend groote genade, met absolute genade. Zijn vriendelijkheid over ons in Christus Jezus is grooter dan wat Hij ooit in andere bedelingen heeft ten toon gesteld. En daarom kan niet Israël, dat

door de wet groot gemaakt werd, en niet de gemeente uit Israël, bij wie Hij op de werken let, tot voorbeeld strekken aan de hemelbewoners. Immers het blijkt telkens weer, dat wet en werken, dat alles waarbij de mensch moet meewerken, misloopt en mislukt. Absolute genade echter kan niet mislukken, omdat ze geheel van God komt, en daarom kunnen wij, die door absolute genade behouden worden, tot voorbeeld dienen voor de hemelbewoners in de volgende eeuwen, de eeuwen der behoudenis. Wanneer God ons, die wandelden in zonden en daden van vijandschap, zoo maar genade schenkt, zonder dat wij het ons waardig maken, zonder dat wij er om vragen zelfs - Hij deed het immers reeds op Golgotha, Hij besloot het immers reeds vóór de nederwerping der wereld - en ons levend maakt en opwekt en onder de hemellingen zet, dan is het duidelijk, dat voor Zijn genade niets te groot en te wonderlijk is; dat Hij al wat zich nu nog tegen Hem verzet in den hemel en op de aarde, door Zijn geweldige genade zal behouden. Maar dan zullen ook zij eerst dóód worden ten opzichte van de misdaden en de zonden, en daartoe gebruikt Hij Zijn oordeelen.

"Tot genade zijt gij behouden". Paulus roept het uit midden in zijn redeneering, en hij herhaalt het, nog eens aan het slot. Niet: uit genade, want dat staat in geen enkel handschrift, en het staat helaas weer in alle vertalingen. Dat we uit genade behouden zijn door het geloof, heeft Paulus ons wel duidelijk genaakt in den Romeinenbrief, en hier spreekt hij het niet tegen. Maar hij heeft hier een andere waarheid te brengen, die in het nauwste verband staat tot wat hij zoo juist gezegd heeft. God wil den uitnemenden rijkdom Zijner genade toonen in ons; dan mogen wij medewerken om Zijn genade aan anderen te brengen. Daartoe heeft Hij ons behouden door het geloof, tot genade voor anderen.

Dat is niet uit ons. Van God is de gave. De offergave. Het is hetzelfde woord, dat de Heer in Mark. 7:11 geeft als vertaling van het Hebreeuwsche *korban*: "Het is *korban*, dat is te zeggen: een gave, zoo wat u van mij zou kunnen te nutte komen". Het is het woord dat in Lev. 1:2 en 3 en 10 en 14 door offerande is vertaald, een offerande, die in vers 9 genoemd wordt een brandoffer, ten liefelijken reuk voor Jehovah. Dat was geen verplicht offer, ook geen dankoffer; het was enkel een vrijwillig offer van toewijding, waarmee de Israëliet zich Gode aangenaam maakte.

En nu is het wonderlijk, zooals Paulus dat woord hier gebruikt.

Van God is de gave, de *korban*, de offerande ten liefelijken reuk. Het is niet de mensch, die God zijn gave, zijn offerande aanbiedt, maar God geeft deze genade als een offerande van toewijding, aan den mensch. De werken van den mensch vallen daarbij geheel weg; er is niets meer te roemen.

Wij zijn Zijn maaksel, Zijn *poiëma*. Zooals een dichter uit zichzelf zijn gedachten neemt en uit zichzelf ze in schoone woorden en volzinnen bouwende ze tot een gedicht, een poëem vormt, zoo doet God. Hij scheidt ons in Christus Jezus, en wij zijn Zijn gedicht, Zijn poëem. Waartoe Hij ons scheidt, dat zegt de apostel in den laatsten zin: tot goede werken, die Hij te voren bereidt, opdat wij in die goede werken zouden wandelen. De apostel denkt daarbij niet aan wat wij gewoon zijn goede werken te noemen; daarover zal hij spreken in de tweede helft van den brief, wanneer hij het heeft over den wandel.

Nu hij hier ons onderwijst aangaande de heilswaarheden, spreekt hij over de goede werken, die God voor ons bestemt in de toekomst; die Hij te voren gereed maakt, gelijk Hij ons gereed maakt voor die goede werken. Want alles wat wij in dit aardsche leven ervaren, is ten slotte niet anders dan een voorbereiding voor de taak, die ons in de toekomst wacht. Daarom juist, omdat wij tot genade behouden zijn, moeten wij de genade zoo goed leeren verstaan.

Christus heeft in de toekomst Zijn groote taak. Zijn lichaam, Zijn aanvulling zal Hem daarbij ter zijde staan en in Zijn kracht werken tot behoud van anderen. En dat lichaam is een samenlichaam, waarbij het onderscheid van Jood en Heiden verdwenen is. Het is een nieuwe mensch geworden.

Ef. 2 : 11 - 22

Herinnert U daarom, dat eertijds gij, de natiën in het vleesch - die onbesnedenen werdt genoemd door de zoogenaamde met handen gemaakte besnijdenis in het vleesch - dat gij in dien tijd buiten Christus waart, vervreemd van het burgerschap van Israël en gasten van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld. Nu echter in Christus Jezus zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden in het bloed van Christus. Want Hij is onze vrede, Hij, die de beiden één maakt en den tusschenmuur der omheining afbrekende, de vijandschap in zijn vleesch, stelt Hij de wet der geboden in verordeningen buiten werking, opdat Hij de twee in Zichzelf tot één nieuwen mensch zou scheppen, vrede makende, en opdat Hij de beide in één lichaam zou wederverzoenen tot God door het kruis, daarin de vijandschap doodende. En komende, brengt Hij blijde boodschap: vrede u, de verren, en vrede de nabijen, want door Hem hebben wij beide den toegang gekregen in één geest tot den Vader. Zoo zijt gij dus niet meer gasten en tijdelijke verblijvers, maar gij zijt medeburgers der heiligen en leden van Gods gezin, gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, terwijl Christus Jezus daarvan de uiterste hoeksteen is, in Wien het geheele gebouw, samengevoegd, groeit tot een heilig tempelgebouw in den Heer, in Wien ook gij medegebouwd wordt tot een woonstede Gods in den geest.

Samen-deelgenooten. Ef. 2 : 11-22.

Samen-erfgenamen; daarover sprak Paulus in hoofdstuk 1 : 3 - 19 en hij leerde ons daarbij onze verhouding tot God verstaan. Daarna sprak hij over samen-lichaam in hoofdstuk 1 : 20 - 2 : 10, en hij liet ons zien onze verhouding tot Christus. Nu komt hij tot het derde deel van de verborgenheid van hoofdstuk 3 : 6, namelijk, dat de Heidenen met de Joden samen-deelgenooten zijn van Gods belofte door het Evangelie, en daarbij leert hij ons onze verhouding tot elkander kennen.

Hij begint met ons de verhouding te teekenen van de geloovigen uit de Heidenen tot die uit de Joden in de bedeeeling, die aan de tegenwoordige bedeeeling voorafgaat. Voor ons, die leven in de twintigste eeuw, is dat

moeilijk te verstaan, omdat wij bij ervaring geen andere bedeeling kennen dan de tegenwoordige, en dat is nog erger geworden daardoor, dat men ons van kindsbeen-af geleerd heeft, dat er nooit een andere bedeeling heeft bestaan, of liever nog: dat men ons nooit heeft geleerd, de bedelingen te onderscheiden. Maar de geloovigen, aan wie Paulus den Efezerbrief schreef, hadden tot dat oogenblik geleefd in de bedeeling van: eerst de Jood, en pas in de tweede plaats de Griek, de Heiden; de bedeeling, waarin de Heidenen de geestelijke goederen wel deelachtig waren, maar waarbij het hun toch werd herinnerd, dat het de geestelijke goederen van Israël waren. (Rom.15:27). Onder die bedeeling hadden ze geleefd, zoo lang ze geloovigen waren geweest; nu brengt Paulus hen over in de bedeeling der verborgenheid, waaromtrent hem opgedragen was, allen te verlichten, (Ef. 3:9) en om hen dien nieuwen toestand te doen verstaan, en hen te doen gevoelen, hoe arm ze tot dusver zijn geweest, is het goed, hun den vorigen toestand te herinneren.

Wanneer we de verzen 11 en 12 oppervlakkig lezen, dan meenen we, dat hier gesproken wordt over hun toestand, toen ze nog geen geloovigen waren. Dat komt ten deele daar-vandaan, dat wij altijd doen, alsof Heiden een tegenstelling was met geloovige, en dat is het niet; een geloovige Heiden is even goed bestaanbaar als een geloovige Jood. Heiden is tegenstelling met Jood. Maar het komt ook daar vandaan, dat in de gewone vertaling het woord eertijds gegeven wordt als een bepaling van Heidenen: gij, die eertijds Heidenen waart; terwijl de volgorde der woorden in het Grieksch deze is: Daarom gedenkt, dat eertijds gij, de natiën in vleesch, de voorhuid genoemden door de genoemde besnijdenis in vleesch, handgemaakt, dat gij waart in dien tijd, enz., zoodat er niet staat: Gij waart eertijds Heidenen, (gij zijt het nu niet meer) er staat: gij, Heidenen, (dat zijt ge nog) gij waart eertijds buiten Christus, enz. Heiden ziet volstrekt niet op geloof of op godsdienst; Heiden ziet in de Schrift uitsluitend op rasverschil. Daarom zouden we goed doen, het woord Heiden in onze vertalingen nooit te gebruiken. Natiën is de juiste vertaling.

De geloovige Efeziërs en allen, tot wie deze brief gericht is, behooren tot de natiën in tegenstelling tot het volk Israël. En uit dat oogpunt worden ze hier beschouwd, laat ons toch acht geven op het woord vleesch. Zij

zijn de natiën in het vleesch; de Joden zijn de met handen gemaakte besnijdenis in het vleesch. Daarover gaat het hier gelijk in het 18e en het 22e vers gesproken wordt over beider toestand naar den geest. Naar het vleesch zijn zij de natiën, naar het vleesch zijn de anderen de besnijdenis. Onbesneden te zijn, dat was iets, waarvan de niet-Jood zich niets aantrok, want dat was de natuurlijke toestand van den mensch. Maar zoodra de niet-Jood met den Jood in aanraking kwam, bemerkte hij het onderscheid, want de Jood beschouwde den onbesnedene als een minderwaardige. En mocht daarin ook de hoogmoed van den Jood tot uiting komen, toch was het waar, dat de wet den onbesnedene niet met den Jood op één lijn stelde. Hoe ver ook de Heidenen, tot wie hier gesproken werd, geestelijk boven den Jood stonden en hoe ver ze boven hen bevoorrecht waren, zoodra het vleesch ter sprake kwam, stond de meest onwetende en meest onverschillige Jood ver boven den vroomsten geloovige uit de natiën.

Paulus zegt duidelijk, dat hij spreekt over hun toestand naar het vleesch. De natiën naar het vleesch werden onbesnedenen genoemd door hen, die besnijdenis heeten naar het vleesch, en dat het naar het vleesch is, dikt Paulus nog even aan door te zeggen, dat die besnijdenis met handen geschiedt, en dat ze dus verricht kan worden door iemand, die geheel buiten het geestelijk leven staat.

Maar die toestand naar het vleesch maakt dan toch wel een groote scheiding tusschen de geloovigen uit Israël en die uit de volken.

De laatsten waren in dien tijd buiten Christus. Is dat niet te veel gezegd? Neen. Dat blijkt, wanneer we de zoogenaamde Evangeliën lezen. Wanneer de Heer Zijn apostelen uitzendt om te prediken, dan is het eerste woord, dat Hij tot hen zegt: "Gij zult niet heengaan op den weg der Heidenen." (Matth.10:5). Een broeder, die geen gehoor geeft aan de vermaning van de gemeente, wordt in den ban gedaan, en wordt behandeld als een Heiden (Matth. 18:17) De Kananeesche vrouw krijgt geen gehoor, wanneer ze Christus aanspreekt met den titel: Zoon van David, en dat is toch Zijn naam, waarmee Hij begroet werd door de blinden van Jericho (Matth.20:30), waarmee Hij ingehaald wordt in Jerusalem, (Matth.21:9) en waarmee de steenen Hem zullen toeroepen,

indien de kinderen mochten zwijgen (Luk.19:40, Matth.21:15,16). En wanneer de vrouw Hem Heer noemt, luistert Hij, want Hij is Heer van allen, gelijk Petrus tot den Heiden Cornelius zegt (Hand. 10:36), maar ook dan nog krijgt ze slechts de kruimels van de hondjes en niet het brood van de kinderen (Matth.15:26, 27). Werkelijk, wie niet tot het volk van Israël behoorde, was naar het vleesch buiten Christus, had niet rechtstreeks deel aan Christus. Christus was een dienaar der besnijdenis, om te bevestigen de beloften der vaderen. En de Heidenen? Zij zouden God verheerlijken vanwege de barmhartigheid die hun door Israël toekwam, gelijk de profeten voorzegd hadden. (Rom.15:8-12). Welke geestelijke zegeningen de geloovigen van Paulus' bediening ook mochten genieten, naar het vleesch waren zij buiten Christus. Christus was de Messias van Israël.

Ze waren vervreemd van het burgerschap Israëls. Het burgerschap van Israël te bezitten was een groot voorrecht. Hun waren de woorden Gods toebetrouwd; hunner waren de verbonden en de wetgeving en de eeredienst en de beloften. Zij hadden zedelijke en burgerlijke wetten, zooals geen volk die kende. Maar niemand kon dat burgerrecht verkrijgen anders dan door besnijdenis van het vleesch, en dan waren er voor sommige volken nog beperkende bepalingen bij. (Deut.23 :2,3).

Wie onbesneden was naar het vleesch, stond buiten dat burgerschap, het eenige burgerschap, dat stand houdt alle eeuwen door.

Ze waren gasten van de verbonden der belofte. Vreemdelingen, zegt de gewone vertaling, en dat is evengoed. We moeten bedenken, dat in dien tijd voor vreemdelingen bijna nergens herbergen bestonden, en dat de vreemdeling dus als gast moest inwonen bij een der burgers van het land, zooals de geschiedenis van Paulus ons gedurig laat zien. (Lydia, Jason, Aquila, Filippus, Mnason). Een vreemdeling was een gast...

De wet maakte Israël niet vijandig tegen vreemdelingen. God heeft den vreemdeling lief; daarom moet Israël, dat zelf in Egypte vreemdeling is geweest, den vreemdeling liefhebben. (Deut.10:18,19)

De vreemdeling mocht dus wel als gast aanzitten aan de tafel, maar hij werd geen lid van het gezin. Zoo hadden de geloovigen uit de natiën tot

duzver als gasten genoten van Israëls geestelijke zegeningen, maar niet als kinderen des huizes. De verbonden der belofte, de beloofde verbonden, zoo noemt Paulus hier de geestelijke zegeningen, gelijk hij het ook doet in 2 Kor.3:6, want naar den geest waren de geloovigen uit Israël de zegeningen van Israëls nieuwe verbond reeds deelachtig, hoewel de mededeeling van de stoffelijke zegeningen en de uitbreiding van het verbond tot het geheele volk wacht op de wederaanneming van Israël. Aan die verbonden der belofte nu hadden de geloovigen uit de Heidenen geen deel; ze mochten er enkel van genieten als vreemdelingen.

Ze hadden geen hoop. Israël had een hoop. Israël is het koninklijke en priesterlijke volk, dat heerschappij zal hebben over alle volken, en al de volken tot God zal brengen. Israël weet, dat de Messias hun koning zal zijn; dat ze zullen zitten onder hun wijnstok en hun vijgeboom; dat het land zijn gewas zal geven. Niets daarvan is aan de volken toegezegd. Het eenige, dat de profeten hun hebben beloofd, is, dat ze door Israël in de toekomst zullen worden gezegend.

De geloovigen van Paulus' bediening hebben hoop naar den geest; zij zullen worden opgenomen den Heer tegemoet, en zij zullen altijd met Hem zijn, maar waar ze dan zullen zijn en hoe hun zegeningen zullen wezen, dat was hun vóór dezen Efezerbrief nog niet bekend gemaakt.

Naar het vleesch - en daarover gaat het hier - hadden ze geen hoop.

En zij waren zonder God in de wereld. Ja, zij hadden geleerd, God in geest en in waarheid te aanbidden, maar naar het vleesch hadden ze geen God. God was de God van Israël; aan de volken had Hij volgens Deut.4:19 de zon, de maan en de sterren des hemels ter aanbidding uitgedeeld. Maar de geloovige Efeziërs hadden zich van deze afgoden bekeerd tot den levenden God, en wanneer ze nu Hem wenschten te aanbidden in Zijn tempel te Jerusalem, dan mochten ze daar niet komen. Herodes had aan den tempel een voorhof der Heidenen gebouwd, waarvan de wet niet sprak, maar verder werd de Heiden toch niet toegelaten. De *soreg*, de tusschenmuur, hield hen buiten.

Daar waren steenen met opschriften, die den dood bedreigden aan elken vreemdeling, die verder ging. Toen Trofimus van Efeze te Jeruzalem

kwam, kon hij duidelijk zien, dat hij zonder God in de wereld was. Zijn afgoden had hij niet meer, en de God Israëls was zijn God niet. Op de valsche beschuldiging toch, dat Paulus dezen vreemdeling in Gods tempel had willen brengen, werd de apostel gegrepen en gevangen genomen. (Hand. 21:29).

Geestelijk waren de geloovigen uit de volken niet buiten Christus en niet zonder God, maar naar het vleesch was alles waar, wat Paulus van hen zegt in Ef. 2:11 en 12, zij waren buiten Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls; ze waren gasten van de verbonden der belofte; ze hadden geen hoop en ze hadden geen God.

De tusschenmuur stond hen in den weg. De tusschenmuur van steen? Neen, het vleesch van Christus.

Dat klinkt vreemd. Maar dit is de volgorde der woorden in het Grieksch: Hij is de vrede van ons, de makende de beiden een, en den tusschenmuur der omheining afbrekende, de vijandschap in het vleesch van Hem, de wet der geboden in inzettingen buiten werking stellende, opdat Hij die twee zou scheppen in Zichzelf tot één nieuwen mensch, vrede makende.

De Statenvertaling heeft het woord namelijk bijgevoegd, en zegt dus, dat de wet der geboden in inzettingen de vijandschap in Zijn vleesch is, wat stellig door niemand kan worden begrepen. Maar het Grieksch zegt: Hij maakt de beide een; Hij breekt den tusschenmuur der omheining af, de vijandschap in Zijn vleesch; Hij stelt de wet der geboden in inzettingen buiten werking. De tusschenmuur der omheining, dat is de vijandschap in Zijn vleesch. Het vleesch van Christus maakte scheiding en sloot de geloovigen uit de natiën buiten, zoodat zij met de geloovigen van Israël geen gelijk deel konden hebben, zoolang het vleesch van Christus nog iets was, waarmee rekening werd gehouden.

Maar dat vleesch van Christus was evenzeer een hindernis voor de Joden, zooals de schrijver van den Hebreërbrief ons leert. Hij vergelijkt dat vleesch niet met den tusschenmuur, want die was voor hem, den Hebreër, geen beletsel. Maar hij vergelijkt het met het voorhangsel (Hebr. 10:20). Immers ook de Hebreër had geen vrijen toegang tot God. In het heilige der heiligen, daar was Gods troon. Maar de Israëliet mocht

niet verder gaan dan tot in den voorhof. Was hij een priester, dan mocht hij in het heilige gaan, doch alleen om dienst te doen, maar dan scheidde hem nog het voorhangsel van Gods troon. Achter dat voorhangsel ging alleen de hooge priester eenmaal des jaars, niet zonder bloed. Het voorhangsel maakte scheiding tusschen God en het volk. En de Hebreërbrief noemt het vleesch van Christus het voorhangsel. Zou de weg, de versche en levende weg tot God, openbaar worden, dan moest dat voorhangsel scheuren, dan moest Christus sterven, gelijk zinnebeeldig het voorhangsel van den tempel scheurde, toen Hij stierf. En evenzoo, zouden de Heidenen den vrijen toegang tot God hebben op gelijken voet met Israël, dan moest de tusschenmuur afgebroken worden, dat wil zeggen: dan moest Christus sterven, want Zijn vleesch was die tusschenmuur.

Immers, zooals we hebben gezien, Jezus van Nazareth had geen boodschap voor de natiën. Eerst moest Hij verhoogd worden tot een Heer en Christus; eerst moest Hij openbaar worden Gods Zoon te zijn; eerst moest Hij geplaatst worden aan de rechterhand des Vaders, vóór de natiën den vrijen toegang hadden tot God.

Want toen Hij Zich ontledigde en den menschen gelijkvormig werd, toen werd Hij meteen een Israëliet, en als Israëliet gold Hem alles, wat Israël gold en stond Hij dat volk nader dan andere volken. Toen Hij gestorven was en opgestaan en opgevaren, toen was Hij geen Israëliet meer. Maar ook toen nog, in de bedeeing van de Handelingen, wendde Hij Zich door Zijn apostelen nogmaals tot Israël, om Zijn volk te vragen, dat ze Hem zouden aannemen, opdat het aangename jaar des Heeren mocht aanbreken. Israël heeft - naar Gods verborgen raad dat niet gedaan, en toen verbrak Hij Zelf den band met Zijn volk, en de voorrang van Israël hield op. Toen werd pas geldig, wat op het kruis was geschied: dat het voorhangsel, Zijn vleesch, was gescheurd; dat de tusschenmuur, Zijn vleesch, was afgebroken, zoodat nu voor Jood en Heiden beide de toegang vrij was tot den troon en tot het hart des Vaders.

Paulus heeft ook "Christus naar het vleesch" gekend. Of hij ooit den Heer heeft ontmoet tijdens Diens omwandeling op aarde, daarvan spreekt de Schrift niet, en dat bedoelt Paulus niet in 2 Kor.5:16. Paulus heeft

Christus gepredikt als den Messias van Israël; dat heeft hij gedaan, tot hij geen plaats meer had in Macedonië en Griekenland en Klein-Azië, en hij naar Jerusalem ging om er gevangen genomen te worden. Op dat keerpunt van zijn geschiedenis schreef hij den tweeden brief aan de Korinthiërs, en toen nam hij zich voor, om voortaan Christus naar het vleesch niet meer te kennen. Nu is Christus voor hem enkel nog Gods Zoon in de heerlijkheid, en nu is de tusschenmuur der omheining, de vijandschap in Zijn vleesch afgebroken. Geschied was dat op het kruis, maar de openbaarmaking geschiedde ten deele, toen Paulus zijn tweeden brief aan de Korinthiërs schreef, en ten volle, toen Hij het bekend maakte in Efeze twee.

Zoo zijn de geloovigen uit de Heidenen, die verre waren, nabij geworden door het bloed van Christus. Indien - wat niet naar Gods raad was, maar wat we ons toch kunnen denken - indien Israël Christus had aangenomen, dan zouden de Heidenen nooit nabij geworden zijn; ze zouden op den tweeden rang zijn gebleven, en gezegend zijn door bemiddeling van Israël. Maar God wilde een gemeente, die rechtstreeks met Hem in verbinding zou staan en ten zegen zou zijn voor het heelal, en daartoe moest Christus sterven en de gemeenschap met Israël worden verbroken.

Nu zijn de geloovigen uit de Heidenen één met die uit Israël.

Maar daarmee vervallen ook de verordeningen, die de Israëlietische, Jerusalemsche gemeente had opgelegd aan de gemeenten van Paulus' bediening. Ze had dat gedaan met goede bedoeling. Ijveraars voor de wet onder de Joodsche geloovigen wilden de besnijdenis voorschrijven aan de geloovigen uit de Heidenen. De apostelen van Jerusalem zijn wijzer, al begrijpen ook zij nog niet, wat Paulus straks openbaar zou maken: dat er geen onderscheid is; dat allen gezondigd hebben en te kort komen aan de heerlijkheid Gods en om niet gerechtvaardigd worden uit Zijn genade door de verlossing, die in Christus Jezus is. Petrus is er dicht aan toe om dat te verstaan; hij gelooft op dezelfde wijze behouden te worden als de Heidenen. (Hand.15:11). Verder moet hij niet gaan, want hij is bestemd om apostel van Israël te zijn en niet van de gemeente. Jakobus ziet niet zoo ver; zijn blik richt niet verder dan tot wat aan Israël beloofd is, en hij,

de broeder des Heeren, komt niet zoo ver, dat hij Christus niet meer kent naar het vleesch. Van hem gaat dan ook de vleeschelijke verordening uit, dat de geloovigen uit de Heidenen zich moeten onthouden van afgodenoffer en van bloed en van het verstikte en van hoererie. Paulus had die verordeningen gewillig overgegeven aan de gemeenten van Klein-Azië, maar nu verkondigt hij, dat de vijandschap in het vleesch van Christus afgebroken is, en dat daarmee ook de verordeningen van Jakobus zijn vervallen. Dat hij in vers 15 deze verordeningen bedoelt, is duidelijk; andere verordeningen hadden immers voor deze geloovigen nooit gegolden, want de wet van Mozes was niet aan de Heidenen gegeven.

In Christus Jezus zijt gij, die verre waart, nabij geworden.

Paulus kiest welbewust den naam, waarmee de opgestane en verheerlijkte Heer wordt aangeduid. Wanneer hij hier den naam Jezus Christus gebruikte, zou hij met zichzelf in strijd zijn, want dat is de naam, dien de apostelen der besnijdenis gebruiken, en Paulus is juist bezig te betoogen, dat in de bedeeing der verborgenheid de besnijdenis, die met handen geschiedt, geen scheiding meer kan maken. Zij zijn nabij geworden door het bloed van Christus, en daarmee is een einde gekomen, in de gemeente, aan de tegenstelling tusschen Jood en Heiden.

Christus is onze vrede. Hij maakt vrede. Hij maakt die beiden één. Hij scheidt die twee in Zichzelf tot een nieuwen mensch. Hij wederverzoent die beiden met God in één lichaam, door het kruis, waarin Hij de vijandschap doodt. Hij brengt de blijde vredeboodschap aan de verre Heidenen en de nabije Joden, en geeft hun beiden toegang in één geest tot den Vader.

Het is duidelijk, dat Paulus in al deze uitdrukkingen de geloovigen uit Israël en die uit de natiën op het oog heeft, tusschen wie, al waren ze geestelijk een, toch naar het vleesch dezelfde tegenstelling bestond als in het algemeen tusschen Jood en Heiden, een tegenstelling, die tot vijandschap werd. Het sterke voorbeeld daarvan hebben we in Hand. 22, waar de vele tienduizenden (myriaden) van Joden, die gelooven en die ijveraars zijn van de wet, het best kunnen hebben, dat Paulus zijn geschiedenis van Damaskus verhaalt, en het goed vinden, dat hij spreekt

over de verschijningen, die hij van den Heer Jezus heeft gehad, maar woedend worden, wanneer hij zegt, dat Christus hem tot de Heidenen zendt. "Weg van de aarde met zulk eene" Over die vijandschap spreekt Paulus. Die vijandschap is door Christus gedood in Zijn kruisdood, want toen heeft Hij den tusschenmuur afgebroken. En nu komt er vrede.

Hij is onze vrede. Paulus spreekt er hier niet over, dat wij door Christus vrede met God hebben; dat heeft hij ons gezegd in Romeinen vijf. Hier gaat het over den vrede in de gemeente tusschen Jood en Heiden. Die vrede is Hij, daardoor, dat Hij gestorven is, en dus geen Israëliet meer is. De Opgestane is Jood en Heiden even na.

En in Hem worden de beide tot één nieuwen mensch.

De vorige mensch is Adam, en tengevolge van zijn overtreding is alle vijandschap in de wereld gekomen. Alle pogingen tot herstel van den vrede hebben gefaald. Maar Christus, de tweede Adam, scheidt in Zichzelf Jood en Heiden samen tot één nieuwen mensch, zoodat er voortaan een nieuwe menschheid is. Eén lichaam. Paulus gebruikt hier weer het beeld van een lichaam, maar hij doet het nogmaals in anderen zin. Thans heeft hij het niet over de onderlinge verhouding van al de geloovigen, en ook niet over de verhouding van de gemeente tot Christus; hij heeft het over die beiden, Jood en Heiden, die zoo innig met elkander vereenigd worden, dat ze samen één lichaam vormen, een samen-lichaam, zooals hij het noemt.

Ze worden in één lichaam met God verzoend. Herzoend. Wederverzoend. Ik wou, dat ik een woord had, waarmee ik het hier gebruikte Grieksche woord kon vertalen. Het is niet het gewone woord, dat door verzoenen vertaald is. Laat mij het omschrijven.

Alloos is anders. *Allassoo* is veranderen. *Katallassoo* is letterlijk neerveranderen, en beteekent in het verband, waarin het gebruikt wordt: veranderen van gezindheid van den hoogere jegens den lagere-; verzoenen dus, doordat de beleedigde de beleediging niet meer gedenkt. Zoo was God in Christus de wereld tot Zichzelf verzoenende.

Hier in Ef. 2:16 echter gebruikt de apostel het woord *apokatallassoo*, letterlijk: af-neer-veranderen, afverzoenen, en daarmee drukt hij uit, dat

de verzoening haar beslag heeft gekregen, geheel tot stand is gekomen, zoodat ook de belediger verzoend is, en geen neiging meer heeft om te beledigen. Dat is wederzijdsche verzoening.

Paulus gebruikt dat woord nog twee maal. In Kol. 1:21 zegt hij tot de geloovigen: "Hij heeft u, die eertijds vervreemd waart en vijanden door het verstand in de booze werken, nu ook verzoend."

Tot de Kolossensen behoeft niet meer gezegd te worden: Laat u met God verzoenen; weest met God verzoend, want dat is reeds geschied. God is verzoend met hen en zij zijn verzoend met God.

In vers 20 van hetzelfde hoofdstuk zegt de apostel, dat God eenmaal zoo alle dingen (*ta panta*, het alles, het heelal) verzoenen zal door Christus. Dan zal het heelal dus ook zijn vijandschap hebben afgelegd, en verzoend zijn tot God, gelijk God volgens 2 Kor. 5 verzoend is tot de wereld. Ook daar dus wederzijdsche verzoening.

Zoo ook hier. Die beide tot God verzoend met wederzijdsche verzoening in één lichaam, en dus ook wederkeerig met elkaar verzoend. Door het kruis is dat geschied, en het is openbaar gemaakt, toen Israël ter zijde werd gesteld, en de nieuwe bedeeeling der verborgenheid werd bekend gemaakt. Zoo behoort ook deze nieuwe eenheid, deze nieuwe mensch, tot de verborgenheid, die te voren niet was geopenbaard. Alles staat in verband met Israëls tijdelijke verwerping.

Wij hebben beide in één geest den toegang gekregen tot den Vader. Er staat niet: door een geest, alsof die toegang ons bereid was door Gods Heiligen Geest; er staat: in één geest, en dat wijst op één zelfde gezindheid bij allen. In denzelfden geest van ootmoed, van schuld-bewustzijn, van geloof, van vertrouwen, hebben wij beiden, Jood en Heiden, den toegang gekregen tot den Vader, en we zijn samen deelgenooten geworden van dezelfde belofte.

Gij, uit de natiën, zijt niet meer gasten en tijdelijke verblijvers, logé's zou ik willen vertalen, van de geloovigen uit Israël. Hier blijkt, dat Paulus het in dit geheele gedeelte niet had over de ongeloovige, afgoden dienende Heidenen, zooals men uit de verzen elf en twaalf zou willen opmaken, maar over de geloovigen uit de natiën, in tegenstelling met de geloovigen

uit de Joden. De laatsten waren in de vorige bedeeeling kinderen des huizes, en die uit de natiën waren gasten en logé's. Maar die toestand is nu uit. Ze zijn elkanders gelijken geworden.

En daarmee weten wij, geloovigen uit de natiën in de twintigste eeuw, meteen onze plaats. Onze toestand heeft niets te maken met wat God aan Israël heeft geschonken. Wij zijn geen gasten aan Israëls tafel. Wij zijn samen met een overblijfsel van Israël een nieuwe mensch en die nieuwe mensch heeft zijn eigen leven, waarover Paulus in zijn brieven uit de gevangenis het laatste onderwijs geeft.

Nu zijn de Heidenen medeburgers der heiligen geworden en leden van Gods huisgezin; nu vormen ze mee Gods tempel. In drie beelden teekent Paulus de verhoudingen van alle geloovigen; ze zijn een koninkrijk, ze zijn een huisgezin, ze vormen een tempel. En nu zien we, dat Paulus den blik verder doet gaan dan alleen over de gemeente Gods in de bedeeeling der verborgenheid. Men is medeburger met degenen, die onder dezelfde regeering staan. Er is een koninkrijk der hemelen, waarvan Israëls profeten hebben gesproken, een koninkrijk, dat in de toekomst opgericht zal worden, en dat alle koninkrijken der aarde zal omvatten, maar er is ook een koninkrijk Gods van wijder uitgestrektheid. Mattheüs, die een en dertig maal het koninkrijk der hemelen noemt, spreekt toch ook zes maal van het koninkrijk Gods, en moet daar dus iets anders mee bedoelen, en Paulus, de apostel der gemeente, gebruikt in verschillende van zijn brieven eveneens de uitdrukking: koninkrijk Gods. Waar wij met andere heiligen, medeburgers zijn geworden, daar denken we aan het koninkrijk van rechtvaardigheid, vrede en blijdschap; (Rom. 14:17) daar denken we aan Gods heerschappij in Christus over alles wat Hij heeft geschapen.

Leden van Gods huisgezin. Kinderen van één Vader samen met alle geloovigen van alle tijden, alle volken, alle bedeeelingen. Paulus is de eenige, die over het lichaam van Christus spreekt, maar hij is niet de eenige, die de geloovigen een huisgezin noemt. Dat doet ook Petrus (1 Petr.4:17) en ook de Hebreërbrief (3:3, 4,,6; 10:21). God is immers de Vader, uit Wien alles is, (1 Kor.8:6) en Hij is de Vader, die alles in allen zal zijn (1 Kor,15:28), Wanneer alles hersteld is, dan zullen allen te zamen

één groot huisgezin vormen, en het is een voorrecht, door Paulus bekend gemaakt, dat ook de geloovigen uit de natiën nu reeds tot dat huisgezin Gods behooren.

Eén heilige tempel. Ook hier gaan onze gedachten verder dan tot de gemeente. Petrus (1 Petr.2:5) spreekt ook over een huis Gods, waarvan de geloovigen de levende bouwsteen zijn. De tempel is het huis, waarin God woont; eenmaal zal de gansche aarde Gods tempel zijn, zoodat op de nieuwe aarde geen aparte tempel meer noodig is, en ten slotte zal God alles in allen zijn en in allen inwonen als in Zijn tempel. Die tempel wordt nu reeds gebouwd en groeit op tot aan zijn voltooiing.

De grondslag er van is gelegd door de apostelen en profeten.

Niet alleen door de apostelen en profeten der gemeente, die Paulus noemt in Ef.4:11, maar ook door de apostelen der besnijdenis en door de profeten van Israël. Allen hebben meegewerkt aan het leggen van het fundament, waarvan Christus Jezus de hoeksteen is. Op Hem rust het geheele gebouw; Hij is de grondslag van den heiligen tempel, en ook de geloovigen uit de natiën, die uit den tempel van Israël buitengesloten waren, worden medegebouwd op Hem tot een woonstede Gods in geest.

We zijn in dit gedeelte begonnen in vleesch. Heidenen in vleesch, besnijdenis in vleesch, die vijandig tegenover elkander stonden. Die vijandschap bestond in het vleesch van Christus, en vormde de *soreg*, den tusschenmuur; maar die tusschenmuur is afgebroken door Zijn dood aan het kruis; en die afbreking is bekend gemaakt in Paulus' brief aan de Efeziërs. Nu zijn de geloovigen uit de natiën niet meer gasten van de verbonden der belofte, maar deelgenooten met de geloovigen uit Israël samen. Dat was het derde deel van de verborgenheid.

Het wordt een woonstede Gods in geest. In den stoffelijken tempel was voor deze geloovigen geen plaats, maar zij worden nu zelf een geestelijke tempel, en de aardsche tempel zal weldra verdwijnen. Wij, geloovigen uit de twintigste eeuw, zijn persoonlijk niet uit de eene in de andere bedeeeling overgegaan, maar er is sedert de dagen van Paulus een streven om te doen, alsof wij leefden in de bedeeeling van den Romeinenbrief, toen de geloovigen uit de natiën nog bij Israël inwoonden. Daarom is het

goed, dat wij de twee bedelingen verstaan, opdat wij den rijkdom leeren kennen van onze geestelijke zegeningen.

Ef.3 : 1-7

Om den wille hiervan ik Paulus, de gevangene van Christus Jezus voor u, de natiën.... indien gij althans hoort van de bedeeing van de genade Gods, die mij gegeven is voor u, dat door onthulling mij de verborgenheid bekend is gemaakt - gelijk ik te voren in het kort schrijf, om de lezers in staat te stellen, mijn inzicht in de verborgenheid van Christus te begrijpen - die in andere geslachten aan de zonen der menschen niet bekend is gemaakt gelijk ze nu aan Zijn heilige apostelen en profeten onthuld werd; dat in den geest de natiën samen-erfgenamen zouden zijn en samen-lichaam en samen-deelhebbers aan de belofte in Christus Jezus door het evangelie waarvan ik een dienaar geworden ben in overeenstemming met de gave der genade Gods, die mij gegeven is, overeenkomstig de werking Zijner kracht.

Wanneer de Heilige Geest menschen gebruikt om Gods gedachten neer te schrijven, dan laat Hij toch de persoonlijkheid van die schrijvers onaangetast, zoodat Paulus bijvoorbeeld een geheel andere manier van schrijven heeft dan Mattheüs of Petrus. Paulus heeft zóó zijn eigen stijl, dat hij er aan te herkennen is. Hij valt gedurig zichzelf in de rede, om korter of langer tusschenzinnen te schrijven, en daarbij verliest hij toch niet uit het oog, wat hij van plan was te zeggen. Een zeer merkwaardig voorbeeld daarvan hebben we in Efeze 3.

Om den wille hiervan, zoo begint hij, en daarbij denkt hij natuurlijk aan hetgeen hij in de voorafgaande twee hoofdstukken heeft geschreven. Maar wat hij om den wille daarvan doet of doen wil, zegt hij nog niet, omdat een gedachte door zijn geest gaat, die hij eerst wil uitspreken. Pas in het veertiende vers vat hij den draad weer op: om den wille hiervan buig ik mijn knieën tot den Vader. De herinnering aan hetgeen hij geschreven heeft, brengt hem tot gebed voor de geloovigen. Voor hij echter dat gebed uitspreekt, schrijft hij een tusschenzin van twaalf verzen.

En die tusschenzin heeft nog weer tusschenzinnen. Wanneer we uit het eerste gedeelte, vers twee tot zeven, de hoofdgedachte naar voren brengen, dan krijgen we dit: dat door onthulling mij de verborgenheid is

bekend gemaakt dat in den geest de natiën samen-erfgenamen, zijn en samen-lichaam en samen-deelhebbers aan de belofte in Christus Jezus. Wat hij verder zegt, zijn bijgedachten en aanvullingen, en het blijkt, dat de hoofdzaak, waarvoor Paulus zich zelf in de rede valt, deze is: de verborgenheid.

Het is goed, dat we ons duidelijk voorstellen, wat Paulus hier bespreekt. Aan den eenen kant toch hebben de geloovigen, die van geen verborgenheden weten dan alleen van de niet geopenbaarde, waarbij ze zich gaarne beroepen op het woord van Mozes: "De verborgenheden zijn voor den Heer, onzen God". (Deut.29:29). In zulke dingen te willen indringen zou zonde zijn. Maar Mozes laat er op volgen, dat de geopenbaarde voor ons en onze kinderen zijn. En nu blijkt, dat wat in het zoogenaamde Nieuwe Testament verborgenheden genoemd worden, geen dingen zijn, die absoluut verborgen zijn, maar juist dingen, die nu geopenbaard zijn en die tot zoolang verborgen waren. Als Paulus schrijft in 1 Kor.15:51: "Zie, ik zeg u een verborgenheid: wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden", dan is dat te voren niet bekend gemaakt, maar voor wie naar Paulus luistert, en gelooft wat God door hem spreekt, is het geen verborgenheid meer. Wanneer de Heer in Matth.13:11 tot Zijn apostelen zegt: "Het is u gegeven, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar hun is het niet gegeven", dan is het openbaar, dat die verborgenheden voor de discipelen, die ooren hebben om te hooren, geen verborgenheden meer zijn.

Terwijl we dus niet moeten terugschrikken voor die dingen, die in de Schrift verborgenheden heeten, moeten we toch ook tegelijk zorgen, dat we zeer nauwkeurig lezen, wat van de verborgenheden gezegd wordt. Geloovige lezers hebben uit deze verzen gelezen, dat de gemeente, het lichaam van Christus, de verborgenheid zou zijn, en ze hebben gesproken van de gemeente der verborgenheid en van het mystieke lichaam van Christus, uitdrukkingen, die de Schrift niet kent, en die aanleiding geven tot de zeer verkeerde gevolgtrekking, dat alle geloovigen wel behouden worden, maar dat sommigen een afzonderlijke korporatie vormen, die, in tegenstelling met de andere leden der gemeente, het lichaam van Christus zouden zijn, de gemeente der

verborgenheid, om dat Paulus alleen voor dezen zijn brieven uit de gevangenis schreef.

Laten we toch bij de Schrift niets bijvoegen. Wanneer we deze verzen eenvoudig lezen, dan staat er: "Mij is door onthulling bekend gemaakt de verborgenheid, dat in geest de Heidenen zijn samen-erfgenamen en samen-lichaam en samen-deelhebbers aan de belofte in Christus Jezus. Dat is de verborgenheid.

Maar nu zien we meteen, dat over deze verborgenheid in den Efezerbrief reeds twee hoofdstukken zijn geschreven; over de samen-erfgenamen hoofdstuk 1 : 3-19; over het samen-lichaam hoofdstuk 1:20 tot 2:10; over de samen-deelhebbers hoofdstuk 2:11 tot 22. De verborgenheid dat is de inhoud van den Efezerbrief, en Paulus zegt dus in deze verzen niet iets nieuws; hij vat alleen in het kort samen, wat hij tot dusver gezegd heeft, en zegt het in drie woorden; samen-erfgenamen, samen-lichaam, samen-deelhebbers. Een driemaal herhaald samen, zoodat daarop groote nadruk valt, dat geloovige Joden en geloovige Heidenen niet meer gescheiden zijn, niet meer voorrang hebben de een boven den ander, maar samen één zijn en aan elkander gelijk.

Paulus heeft daarvoor in de Grieksche taal een woord moeten brengen, dat in de woordenboeken niet te vinden is: *subsooma*, samenlichaam. Een samen-lichaam bestaat elders niet, en toch moeten we het woord zoo vertalen, omdat Paulus het zoo gevormd heeft. De gewone vertaling: van hetzelfde lichaam, zegt niet genoeg; dan kon nog wel de een het hoofd zijn en de ander een ondergeschikt lichaamsdeel. Samen-lichaam ziet er op, dat twee zelfstandige lichamen tot één lichaam zijn geworden, waarin ze nu gelijken rang hebben.

Dat is tot dusver een verborgenheid geweest. Bij alle profeten en evangelisten en bij de apostelen der besnijdenis is Israël uitverkoren volk, dat naar het woord van Bileam alleen zal wonen en onder de volken niet gerekend zal worden. (Num.23:9). God heeft dat volk uitverkoren en het heeft Hem niet berouwd. Hij zal in de toekomst dat volk gebruiken, zooals Hij Zich heeft voorgenomen en zooals Hij uitgesproken heeft. In de gemeente van Christus waren gedurende het tijdperk van Handelingen en Romeinen de geloovigen uit de natiën gasten en

tijdelijke verblijvers, meer niet. Dat ze medeburgers, huisgenooten, samentempel zouden zijn, dat had God nog nooit, door niemand, laten uitspreken; Hij had het verborgen gehouden, en het was dus een verborgenheid, totdat het nu in den Efezerbrief geopenbaard werd, en dus voor degenen, die opmerken, geen verborgenheid meer is. Wij hebben in de voorgaande hoofdstukken gezien, van hoe groot belang dat voor ons is.

Paulus zegt het wel tot drie maal toe, dat deze verborgenheid een verborgenheid geweest is en nu geen verborgenheid meer is. Ze is hem door openbaring, letterlijk: door onthulling, ontsluiting bekend gemaakt, en was dus voor dien tijd omhuld, bedekt. Ze is in vorige geslachten aan de zonen der menschen niet bekend gemaakt; ze is ook aan Gods andere heilige apostelen en profeten onthuld.

We moeten daarbij niet denken aan de apostelen en profeten der besnijdenis. Jakobus, Petrus en Johannes hebben er niets van geschreven, dat Joden en Heidenen samen-erfgenamen, samen-lichaam en samen-deelhebbers aan de belofte zouden zijn. Integendeel, Jakobus schrijft zijn brief aan de twaalf stammen, in de verstrooiing (Jak.1:1). Petrus noemt degenen, aan wie hij schrijft, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, met herinnering aan wat God door Mozes tot Israël zegt: "Gij zult Mij een priesterlijk koninkrijk en een heilig volk zijn." (Ex.19:6). Hij zegt, dat ze eertijds Lo-Ammi waren, maar nu Gods volk zijn; dat ze eertijds Lo-Ruchama waren, maar nu Ruchama zijn geworden, (1 Petrus 2:9 en 10) met duidelijke verwijzing naar Hos 1 en 2, en hij denkt niet aan een samen-lichaam van Joden en Heidenen. Johannes, ook een apostel der besnijdenis, zegt dat Christus het zoenoffer is voor onze zonden (van Israël) en ook voor de geheele wereld, (1 Joh.2:2) gelijk de profeten hebben voorspeld, maar hij voegt die twee niet samen als samen-deelgenooten van dezelfde belofte. Dat bekend te maken is alleen opgedragen aan Paulus en zijn medegenooten, van welke sommige ook apostelen en profeten genoemd worden.

Het is dan ook niet deelgenootschap aan de beloften, die eertijds aan Israël zijn gedaan; het is deelgenootschap aan de belofte in. Christus door het evangelie, waarvan Paulus een dienaar is geworden. Wanneer er maar

één evangelie bestond, dan zou Paulus die laatste woorden niet bijgevoegd hebben: waarvan ik een dienaar geworden ben. Dat wist men toch wel in Efeze, waar hij drie jaren lang had gepredikt, en in zijn andere gemeenten, dat hij een dienaar van het evangelie was. Maar hij schrijft het er bij, om zijn evangelie af te zonderen van het evangelie der besnijdenis. Dat evangelie, waarvan hij een dienaar was, "mijn" evangelie, zoals hij het noemt, had bijzondere beloften in Christus, en Paulus noemt het als een nu geopenbaarde verborgenheid, dat Jood en Heiden thans op voet van gelijkheid, naast elkaar, deel hebben aan die beloften. En zoo brengt Paulus dus hier "zijn" evangelie in den Efezerbrief, opdat we niet zouden meenen, dat hij in dezen brief een ander, een nieuw evangelie zou prediken. Zijn evangelie van rechtvaardiging, verzoening, verheerlijking, is hetzelfde in Romeinen, Thessalonicensen en Efeziërs; er wordt alleen zooveel in gewijzigd als noodig is, nu het niet meer is: eerst den Jood, ook den Griek, en er wordt bijgevoegd, wat eerder niet gezegd kon worden: de hemelsche zegening, omdat eerder niet geopenbaard was de hemelsche heerschappij van Christus. Niet een nieuw evangelie, maar hetzelfde evangelie onder een andere bedeeeling; het evangelie, waarvan Paulus een dienaar geworden is.

Het is een nieuwe bedeeeling van de genade Gods, die aan Paulus voor de natiën is gegeven. Een nieuw rentmeesterschap, een nieuw huisbestuur. Een *oikonomos* is de dienaar, die het huis bestuurt; *oikonomia* is rentmeesterschap. Het huis en zijn leefregels blijven dezelfde, maar het wordt in zooverre anders bestuurd, dat twee categorieën van huisgenooten die tot dusver verschillend in rang waren, nu tot één lichaam zijn vereenigd. Dat is aan Paulus gegeven voor u, voor de natiën. Het blijkt telkens weer, dat hij de apostel der natiën is en niet één der apostelen van Israëel.

Paulus schrijft het in het kort. In het lang heeft hij het geschreven in Ef.1 en 2; nu schrijft hij het in het kort nog eenmaal in Ef.3:6, opdat zijn lezers in staat zouden zijn, zijn inzicht in de verborgenheid van Christus te begrijpen. Daarom schrijft hij den tusschenzin. Het is een herhaling van de vorige hoofdstukken in korte woorden, die hij nog een keer geeft, opdat zijn lezers toch de dingen zouden zien, die hij hun te leeren heeft. Die drie woorden: samen-erfgenamen, samen-lichaam, samen-

deelgenooten aan de belofte, moeten hun goed eigen zijn, opdat zij - en ook wij - twee dingen goed verstaan: dat ze niet hetzelfde zijn als de geloovige Joden uit de bediening van de twaalf apostelen, en dat nu met de terzijdestelling van Israël de tusschenmuur der omtuining in de gemeente niet meer bestaat.

In den geest zijn ze één. De Statenvertaling heeft: door den Geest, en voegt die woorden aan het slot van het vijfde vers, alsof ze er de aandacht op wil vestigen, dat door den Heiligen Geest deze dingen aan de apostelen en profeten zijn bekend gemaakt. Dat zou een vrij overbodige mededeeling zijn; alle lezers weten wel, dat mededeling van Goddelijke verborgenheden alleen door den Geest kan geschieden. Maar bovendien, er staat in het Grieksch niet: door den geest, maar: in geest. Die woorden: in geest, staan tusschen twee volzinnen: geopenbaard aan apostelen en profeten, en: de natiën zijn samen-erfgenamen enz. Die plaats tusschen twee zinnen geeft aan de woorden: in geest, klemtoon, en daar ze niet met klemtoon bij het voorafgaande kunnen behooren, moeten ze gevoegd worden bij het volgende: in geest (met klemtoon, zijn de natiën met de Joden samen-erfgenamen, samenlichaam, samen-deelhebbers.

Zoo heeft de klemtoon zin. In vleesch immers zijn de geloovigen uit Israël en de geloovigen uit de natiën gescheiden. Maar al wat in vleesch is, heeft voortaan geen beteekenis meer, nu wij Christus niet meer naar het vleesch kennen. Er bestaat alleen maar meer de verhouding tot Christus in den geest en de onderlinge verhouding in den geest. De geheele toestand is geestelijk geworden, los van het vleesch, los van de aarde; onze zegeningen zijn geestelijk onder de hemellingen, waar Christus aan Gods rechterhand onder de hemellingen is gezet en Zijn gemeente met Hem.

Ef.3 : 8-13

Mij, den allerminste van alle heiligen, werd deze genade gegeven om aan de natiën het evangelie te brengen van de onnaspeurlijke rijkdom van Christus, en allen te verlichten, welke de bedeeeling der verborgenheid is, welke van de eeuwen verborgen is geweest in God, die alles schept, opdat nu aan de overheden en de machten onder de hemellingen door de gemeente de veelvoudige wijsheid Gods bekend worde gemaakt, in overeenstemming met een plan der eeuwen, dat Hij maakt in Christus Jezus onzen Heer, in Wien wij de vrijmoedigheid hebben en den toegang in vertrouwen door Zijn geloof. Daarom vraag ik u, niet te vertragen in mijn verdrukkingen voor U, wat Uw heerlijkheid is.

Paulus noemt zichzelf den allerminste van al de heiligen. Dat is geen valsche nederigheid, dat is zelfkennis. In 1 Kor.13:9 noemt hij zich den minste van de apostelen, die niet waardig is een apostel genaamd te worden, daarom dat hij de gemeente Gods vervolgd heeft. In 2 Kor.12:11 zegt hij van zichzelf, dat hij niets is. In 1 Tim.1:13 noemt hij zich een lasteraar en vervolger en verdrukker en in vers 15 en 16 is hij de voornaamste der zondaren. Dat zijn geen ijdele zelfbeschuldigingen; dat is waarheid. Paulus heeft gedaan wat geheel Israël deed; hij heeft Christus verworpen. We beschuldigen Kajafas en het Sanhedrin, Paulus was even erg. Hij vervolgde Christus. Deed hij het in onwetendheid? De oversten der Joden ook. (Hand.3:17).

Die onwetendheid was hun schuld; ze mochten niet onwetend zijn.

Maar in Gods aanbiddelijke leiding moest Paulus juist zoo vijandig zijn, opdat hij beter dan anderen zou kunnen verstaan, wat genade is. Alle geloovigen leven uit genade, maar waar de vijandschap grooter was, daar werd de genade wel meer overvloedig. De allerminste der heiligen kon het best de grootheid van Gods genade verstaan.

Barnabas, die een goed man was, (Hand.11:24) kon niet de apostel der genade zijn.

Aan Paulus is menigerlei genade gegeven. Ook die genade, dat hij onder de natiën het evangelie brengt van den onnaspeurlijken rijkdom van

Christus. Dat woord is duidelijk genoeg; de rijkdom van Christus is zoo groot, dat het voor den meest scherpzinnigen onderzoeker nog niet na te speuren is.

Dan heeft hij nog een bijzondere taak. Hij moet allen verlichten, allen licht geven op één bijzonder punt: welke de bedeeling der verborgenheid is. Hem is dat opgedragen, en er is dan ook niemand anders onder de gewijde schrijvers, die over deze bedeeling ook maar één woord heeft geschreven.

Toen de Statenvertaling bewerkt werd, kende men nog maar een klein getal oude handschriften, en uit deze hadden Erasmus, Beza en anderen een Griekschen tekst samengesteld, die Textus Receptus wordt genoemd, door allen aanvaarde tekst. Tegenwoordig kent men wel vierduizend oude handschriften, en de geleerden hebben door zorgvuldige vergelijking een Griekschen tekst samengesteld, dien van Nestle, die tegenwoordig wel Textus Receptus kon heeten en door de meeste vertalers wordt gebruikt. De lezer weet, dat ik me uitsluitend houd aan de drie oudste bekende handschriften.

In den Textus Receptus nu staat in vers negen: welke de *koinoonia* der verborgenheid is, en *koinoonia* beteekent gemeenschap; de Statenvertaling heeft dan ook: de gemeenschap der verborgenheid. Het Grieksch van Nestle echter heeft niet *koinoonia*, maar *oikonomia* der verborgenheid, en *oikonomia* is rentmeesterschap, bedeeling.

Dat hebben ook de oude handschriften, en we kunnen overtuigd zijn, dat Paulus dat woord geschreven heeft. Dat wordt nog duidelijker, als we bedenken, dat "gemeenschap der verborgenheid" geen verstaanbaren zin heeft in het verband, en dat Paulus ons in dezen brief juist in een andere bedeeling brengt.

De bedeeling, waarin wij leven, de bedeeling van het samenlichaam, heeft dus in de Schrift den naam: bedeeling der verborgenheid, niet alsof die bedeeling nu verborgen kon zijn, maar omdat ze van de eeuwen verborgen is geweest in God. Niet: verborgen in de Schriften van Israël, zóó, dat een scherpzinnig man ze er uit zou kunnen halen, maar verborgen in God, en dus absoluut verborgen. Daarom is het dwaas te

meenen, dat in de Hebreeuwsche Schriften ook wel over de tegenwoordige bedeeeling zou worden gesproken.

Wanneer die Schriften vermelden, dat de Heidenen samen met Israël God zullen dienen, dan is het altijd in dien zin, dat Israël Gods volk is, en dat de Heidenen gezegend worden door Israël, zooals Paulus het nog in Rom.15:10 aanhaalt uit het lied van Mozes: "Weest vroolijk, gij Heidenen, met Zijn volk" (Deut.32:43). Israël Gods volk, en de Heidenen juichen met hen en prijzen God wegens de barmhartigheid. Dat was een bedeeeling, zooals ze in werkelijkheid zal zijn in den tijd der duizendjarige Christusregeering, en zooals ze in profetie en voorbeeld bestond in den tijd van de Handelingen en van den brief aan de Romeinen. Maar dat is niet de bedeeeling van het samen-lichaam. Daarover konden de oude profeten niet spreken, omdat het voor hen verborgen werd gehouden, en wij moeten dus de uitdrukkingen, die zij gebruiken, niet toepassen op den tegenwoordigen tijd. Willen we onze tegenwoordige bedeeeling leeren kennen, dan moeten we bij Paulus zijn en we moeten het lezen in zijn brief aan de Efeziërs, en kunnen daarbij nog vergelijken, wat hij zegt in Filippensen en Kolossensen. Aan Paulus alleen is opgedragen, daaromtrent allen te verlichten.

En nu laat Paulus ons in de volgende verzen zien, dat die bedeeeling der verborgenheid een veel verdere strekking heeft, dan alleen maar, dat Joden en Heidenen in de gemeente één lichaam zouden zijn en dezelfde rechten en voorrechten zouden hebben. Het is een bedeeeling, die in verband staat met de hemellingen.

De rechtvaardigen uit Israël en de volken zullen het aardrijk beërven; het wedergeboren Israël zal als priesterlijk koninkrijk de aarde voor Christus regeeren en alle aardbewoners tot Hem brengen. Maar de nieuwe schepping, de gemeente, wordt in verband gebracht met de hemelbewoners. Die hemelbewoners leeren Gods veelvoudige wijsheid kennen door de gemeente, en in de eerste plaats de overheden en de machten onder hen.

Ach, wij meenen vaak, dat God maar een enkelvoudige wijsheid heeft; dat Hij alleen maar in Christus een weg der behoudenis heeft geopend, en dat nu straks bij "het laatste oordeel" op "den jongsten dag" de

menschen naar den hemel of naar de hel gaan, zoo ze daar althans nu niet reeds zijn met hun ziel, waar dan bij de "opstanding des vleesches" het lichaam nog bij komt. Dat is zoo ongeveer alles, wat onder de geloovigen bekend is aangaande de Schriftuurlijke leer der verlossing.

Maar de Schrift kent een veelvoudige wijsheid Gods, en het is zaak voor ons, dat wij die ijverig onderzoeken, want God wil, dat door de gemeente aan de overheden en de machten onder de hemellingen die veelvoudige wijsheid zal worden bekend gemaakt. Hoe zullen wij dat kunnen doen, indien we zelf die wijsheid niet kennen! En het is immers niet enkel een zaak voor de toekomst. "Opdat nu aan die hemellingen die veelvoudige wijsheid worde bekend gemaakt". Nu. De Schrift zegt ons niet, op welke wijze de gemeente dat nu doet, en de gemeente richt zich niet tot de hemelbewoners, omdat zij ze niet kent.

En toch geschiedt dat nu. Dat kan niet anders zijn, dan dat de gemeente zich bezighoudt met die veelvuldige wijsheid, en dat de hemellingen dat gewaar worden. Hoe meer wij Gods wijsheid bestudeeren, des te meer maken wij, zonder het te weten en zonder het opzettelijk te doen, die wijsheid bekend aan de overheden en de machten onder de hemellingen.

In overeenstemming met Gods plan der eeuwen. Naar Zijn eeuwig voornemen, zegt de Statenvertaling. Nu bestaat er tusschen plan en voornemen niet zoo veel verschil; alleen dat een plan een verdere uitbreiding is van een voornemen, en dat het woord plan ook juister de beteekenis van het Grieksche woord *prothesis* weergeeft. Maar een verkeerde gedachte wordt gewekt door de onjuiste vertaling eeuwig. Wie spreekt over Gods eeuwig voornemen, stelt zich voor, dat God in een tijd, die oneindig ver achter ons ligt, een voornemen heeft opgevat. Dat zou de beteekenis zijn, wanneer het woord *aioonios* gebruikt was. Maar er staat: *prothesis toon aioonoon*, plan der eeuwen, en die uitdrukking spreekt over een plan, dat God maakt en dat de eeuwen omvat; dat vaststelt, wat in de verschillende eeuwen gebeuren zal. Zooals de directeur van een school voor het onderwijs van den geheelen cursus te voren een leerplan vaststelt, zooals een bouwmeester het bestek ontwerpt van het te bouwen huis in al zijn onderdeelen, zoo heeft God in

Christus Jezus onzen Heer een plan ontworpen, dat al de gebeurtenissen der eeuwen omvat.

De eeuwen. Niemand denkt hier aan tijdvakken van honderd jaren. Wanneer de Schrift zegt: "De kinderen dezer eeuw trouwen", (Luk.20:34) of wanneer ze Satan den god dezer eeuw noemt, (2 Kor.4:4) dan bedoelt ze een tijdvak van langen duur. Ze plaatst immers wel naast elkaar deze eeuw en de toekomstige eeuw. (Matth. 12 : 32).

Het tijdperk, waarin wij thans leven, noemt zij de tegenwoordige booze eeuw (Gal. 1:4) niet: booze wereld, zooals de Statenvertaling zegt. Evenzoo moeten we in Matth. 13 : 39 en 40; 24 : 3; 28 : 20 lezen: voleinding der eeuw, en niet: voleinding der wereld. Een eeuw is een tijdperk, een wereld is de toestand gedurende dat tijdperk. Zoo spreekt de Schrift over de eeuw dezer wereld. (Ef. 2:2)

In 2 Petrus 2:5 heet de toestand vóór Noach de oude wereld, en in 2 Petrus 3:6 de toestand vóór de komst van Adam de wereld, die toen was ³. Bij aandachtige lezing van deze twee hoofdstukken vinden we, dat aan onze tegenwoordige eeuw twee eeuwen met twee werelden zijn voorafgegaan: de oudste van het begin tot aan de herschepping, die beschreven wordt in Genesis één; de tweede van Adam tot Noach.

Maar ook in de toekomst wachten ons nog eeuwen. Waar in de Statenvertaling staat: alle eeuwigheid, staat bijna altijd in het Grieksch: de eeuwen der eeuwen. Vergelijken we die uitdrukking met gelijksoortige als: knecht der knechten, dag der dagen, ijdelheid der ijdelheden, dan begrijpen we, dat eeuwen der eeuwen zeggen wil: zeer bijzondere eeuwen. Er moet dus nog meer dan één eeuw komen. Openbaring leert ons die eeuwen kennen. In de eerste plaats komt de eeuw van duizend jaren; daarna de eeuw van den nieuwen hemel en de nieuwe aarde ⁴

---

³ Het woord zondvloed in dit vers is een vergissing; er staat overstrooming, en het ziet op de overstrooming, waardoor de aarde woest en ledig werd en met water werd overdekt (Gen.1:2 en 3).

⁴ In 1 Kor.15:24-28 staat, dat Christus te niet doen zal alle heerschappij en dat Hij het koninkrijk aan den Vader zal overgeven, opdat God zij alles in allen. In Openb.21:24 staat, dat er op de nieuwe aarde nog koningen zijn. Daaruit blijkt, dat Openb.21 aan 1 Kor.15:24-28 voorafgaat, en dat de nieuwe hemel en aarde nog tot de eeuwen behooren.

Wanneer we nu nog opmerken, dat in de Schrift sprake is van: vóór de tijden der eeuwen, (2 Tim.1:9; Fil.1:2) en dat ze spreekt van de voleinding der eeuwen, (Hebr.9:26) dan komen we tot een geheel van vijf eeuwen, die een begin hebben gehad en die een einde zullen hebben, en waarbinnen de geheele wereldgeschiedenis ligt.

Voor die eeuwen nu heeft God volgens Ef. 5:11 een plan ontworpen, en in den loop der eeuwen voert Hij dat plan uit. Dat is een groote geruststelling. Wij weten, dat alles naar Gods plan verloopt, en dat Hij door de wereldgebeurtenissen niet teleurgesteld wordt.

Ook de zonde, ook het kwaad is in de wereld gekomen volgens Gods plan; anders zou er immers een macht bestaan, die Zijn plan in de war kon sturen, en die macht zou dan machtiger zijn dan Hij.

Maar dan behoort ook tot dat plan der eeuwen, dat Christus in de voleinding der eeuwen de zonde niet zal doen door Zijn Zelfs offerande (Hebr.9:20). God werkt alle dingen naar den raad van Zijn wil; zoowel de zonde als de verlossing behoort tot Zijn plan der eeuwen.

Hij heeft immers dat plan der eeuwen gemaakt in Christus Jezus onzen Heer. Christus is niet pas tusschenbeide gekomen, toen Adam overtreden had, om te redden wat nog te redden was. Neen, God heeft in Christus het plan der eeuwen opgemaakt, en van het begin af is Christus tot Verlosser gesteld. Maar dan begrijpen we ook veel beter, dat volgens 1 Kor.15:25 de eeuwen hierop uitloopen, dat God alles zal zijn in allen. Het heelal is in Christus en door Hem en tot Hem geschapen volgens Kol.1:16, (letterlijk) het bestaat in Hem, vers 17, en het wordt door Hem tot God verzoend, vers 20; dat is het begin en de uitgang van de eeuwen, die verlopen naar Gods plan.

Tot dat plan der eeuwen behoort dan volgens Ef.3:10 ook, dat de gemeente de veelvoudige wijsheid Gods bekend maakt aan de hemelingen. De lotgevallen van die hemelingen en van de aardbewoners zijn in Gods boek geschreven (Ps.139:16) eer ze waren. Dat die hemelingen tegen God in opstand zouden komen; dat de aardbewoners zondaren zouden worden; dat God in Christus' kruisdood de verzoening zou aanbrengen; dat Israëel gekozen zou worden tot

redding van de aarde; dat de gemeente gekozen zou worden tot redding van de hemelingen; dat alles stond in Gods plan der eeuwen, dat Hij maakte in Christus Jezus onzen Heer.

Maar dan is het ook geen wonder, dat Paulus er aan toevoegt: In Hem, in Christus Jezus, onzen Heer, hebben wij den toegang in vertrouwen door Zijn geloof. Niet door het geloof aan Hem, zoals de Statenvertaling zegt, want dan zouden wij ons vertrouwen en onze vrijmoedigheid gronden op ons geloof. Neen, het is het geloof van Hem, Zijn geloof. Het geloof van Christus, het geloof, dat Hij in den Vader had en waardoor Hij de overwinning behaald heeft, dat geloof is de grond van de vrijmoedigheid, waardoor wij in vertrouwen toegaan tot den Vader.

Paulus bidt daarom de Efeziërs, dat ze niet vertragen, dat ze met dezelfde snelheid voort zullen gaan. Paulus vraagt hun dat, terwijl hij voor de Efeziërs en voor alle geloovigen uit de volken verdrukkingen lijdt. Hij zou van de Joden niet worden vervolgd, zoo hij niet het Evangelie aan de volken bracht. Zijn verdrukkingen behooren tot de verdrukkingen, die Christus lijdt voor Zijn gemeente, zoals hij schrijft aan de Kolossensen (1:24) en die verdrukkingen zijn hem reden van blijdschap.

Ef.3 : 14-21.

Om den wille hiervan buig ik mijn knieën tot den Vader van onzen Heer Jezus Christus, uit Wien alle vaderschap in de hemelen en op de aarde genoemd wordt, opdat Hij u, overeenkomstig den rijkdom van Zijn heerlijkheid, kracht geve, om versterkt te worden door Zijn geest in den inwendigen mensch, opdat Christus door het geloof in uw harten wone, en gij, in liefde geworteld en gegrondvest zijnde, bij machte zoudt zijn, om samen met al de heiligen te vatten, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte is, en eveneens de liefde van Christus zoudt kennen, die de kennis overtreft, opdat gij volledig wordt gemaakt, tot al de volledigheid van God. Hem nu, die machtig is meer dan overvloedig te doen boven alles wat wij vragen of begrijpen, overeenkomstig de kracht, die in ons werkt, Hem zij de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus gedurende al de geslachten van de eeuw der eeuwen. Amen.

In het veertiende vers vat Paulus den draad weer op, dien hij na vers één losgelaten heeft. "Om den wille hiervan", zoo begon hij, om den wille van wat hij in hoofdstuk een en twee geschreven had, en nu begint hij weer: "om den wille hiervan", om den wille van wat hij heeft gezegd in de verzen twee tot dertien. Hij heeft immers in deze verzen alleen een overzicht gegeven van de zegeningen, die hij in de vorige hoofdstukken had besproken. En als nieuwe gedachte heeft hij daarbij alleen gegeven het verband, dat deze dingen hebben met het plan der eeuwen.

Voor deze nieuwe bedeeing moeten de geloovigen toebereid worden volgens Ef. 4:10, en Paulus doet dat door hetgeen hij tot dusver in zijn brief heeft geschreven. Maar zijn onderwijs is niet voldoende, dat weet hij: Goddelijke werking is noodig, om de geloovigen, om ook ons, deze waarheden te doen verstaan, en de apostel meldt aan de Efeziërs, dat hij om die werking voor hen bidt.

Hij noemt zich daarbij de gevangene van Christus Jezus voor de natiën. In het volgende hoofdstuk zal hij zich de gevangene in den Heer noemen. Paulus kiest zijn woorden met zorg. Van het vierde hoofdstuk af zal hij spreken over den wandel in gehoorzaamheid aan den Heer, den

Meester. Hier geeft hij onderwijs, hier spreekt hij over de leer, en daarbij treedt Christus niet op in het karakter van Heer en Meester, maar in het karakter van den gezalfden Profeet. Paulus is dus hierin de gevangene van Christus Jezus voor, dat wil zeggen: ten behoeve van, de natiën. Dat hij gevangen is, komt hun, komt ook ons ten goede.

Paulus buigt de knieën tot den Vader van onzen Heer Jezus Christus. Dat wij God mogen aanspreken met den Vadernaam, is ons een groot voorrecht, maar we moeten daarbij geen oogenblik vergeten, dat hij onze Vader is, omdat Hij de Vader is van Christus. Wie Christus niet wil erkennen als den Zoon van God, heeft niet het recht, God Vader te noemen. Het is de geest van Gods Zoon, die in onze harten roept: Abba, Vader! (Rom. 8:15; Gal. 4:6).

Wel is de Vadernaam de heerlijkste naam, die God ons vergunt te gebruiken. Alle aardsche vaderschap, is een beeltenis van het Zijne. Alle vaderschap in hemel en op aarde wordt zoo genoemd, omdat het iets weg heeft van Gods verhouding tot Zijn Zoon, en in Hem tot ons en ten slotte tot al Zijn schepselen. Het is immers als Vader, dat God alles in allen zal zijn.

En nu bidt Paulus voor de geloovigen om kracht. Om groote kracht. God moge hun kracht geven overeenkomstig den rijkdom van Zijn heerlijkheid. Want groote kracht naar den geest is noodig om te verstaan en te omvatten alles wat God in Christus voor ons wezen wil, en wat Hij ons in Christus schenkt en in de toekomst schenken zal. Door Gods Geest versterkt te worden in den inwendigen mensch, in den geest, dat hebben we noodig. Door het geloof woont Christus dan in onze harten, en, geworteld en gegrondvest in liefde, worden we dan sterk genoeg om te vatten wat God ons geopenbaard heeft.

Met al de heiligen. Niet alleen met de heiligen van deze bedeeing. Allen, die in Christus zijn, worden heiligen genoemd, en allen hebben hun openbaring aangaande Hem ontvangen. Alleen tezamen kunnen we eenigszins vatten wat God ons geeft, en al is het waar, dat wij de hoogste openbaring hebben ontvangen, toch is het goed voor ons, ook na te gaan, wat aan andere heiligen in andere bedeeingen is gegeven, opdat we Gods

openbaring zien van vele kanten en Gods veelvoudige wijsheid opmerken.

De breedte, de lengte, de diepte, de hoogte zouden we leeren kennen. Waarvan? Van de liefde van Christus, van de liefde Gods in Christus Jezus, waarover Paulus roemt in Rom. 8:39. De breedte zal wel plaatselijk bedoeld zijn en de lengte tijdelijk. Die liefde strekt zich uit tot allen in hemel en op aard, ze gaat tot de verste grenzen van het heelal. Die liefde duurt gedurende al de eeuwen; ze bestond vóór de eeuwen, toen het plan der eeuwen in Christus werd gemaakt, en ze duurt tot na de voleinding der eeuwen. De diepte zal wel zedelijk bedoeld zijn; ze daalt af tot in onzen diepsten nood en onze grootste ellende; geen vijandschap zoo fel en geen haat zoo bitter, of de liefde van Christus daalt tot in die diepte af. En de hoogte zal wel heerlijk bedoeld zijn. De liefde van Christus brengt den zondaar zoo ver, dat hij Gods liefde met wederliefde beantwoordt. Ze brengt hem tot het hart van den Vader.

Die liefde gaat de kennis te boven; ze is meer waard dan alle kennis. Neen, niet alle geloovigen brengen het even ver in kennis; hun aanleg en hun maatschappelijke omstandigheden zijn wel dikwijls beperkingen. Maar de liefde van Christus wordt niet enkel met het verstand gekend, en ook de eenvoudigste geloovige kan Zijn liefde gevoelen en waardeeren en kan Hem wederom liefhebben.

Daardoor worden wij volledig gemaakt, voltooid tot die volledigheid, waartoe God ons brengen wil. De overdenking van Gods liefde vormt ons gemoed en onzen geest, en maakt ons bekwaam voor de groote roeping, die ons wacht. Tot genade zijn wij behouden, daarom moeten wij meer dan anderen genade leeren verstaan.

En dan eindigt Paulus met een lofzegging: Gode zij de heerlijkheid. Hem, die veel grooter is dan wij ons kunnen voorstellen, en die veel meer met ons kan doen dan wij kunnen vragen of begrijpen. Het is altijd veel heerlijker nog dan wij hebben gedacht.

Gode zij de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus.

We voelen het wel aan zulk een uitdrukking, dat de openbaring aan de gemeente in de bedeeeling der verborgenheid de hoogste openbaring is,

die God aan de mensen heeft gegeven. Gode de heerlijkheid in Christus Jezus, dat verstaan we. Gode de heerlijkheid in de gemeente, wat moet die gemeente dan verheerlijkt wezen.

Gedurende al de geslachten van de eeuw der eeuwen. Ik zeide straks: Waar in de Statenvertaling staat: in alle eeuwigheid, daar staat in het Grieksch bijna altijd: in de eeuwen der eeuwen.

Er zijn twee uitzonderingen; hier, in dezen tekst, waar we moeten lezen: gedurende de eeuw der eeuwen, en in Hebr.1:8, waar tot den Zoon wordt gezegd: "Uw Zoon, o God, is gedurende de eeuw van de eeuw." Natuurlijk heeft de Geest deze woorden opzettelijk gekozen.

De twee eeuwen, die op deze tegenwoordige booze eeuw volgen, heeten de eeuwen der eeuwen. Wanneer nu hier een eeuw de eeuw der eeuwen wordt genoemd, dan moet dat een zeer bijzondere eeuw zijn, terwijl in Hebr. 1:8 de uitdrukking: de eeuw der eeuw er op schijnt te wijzen, dat die eeuw uit de vorige ontstaan is, er uit is toebereid. In beide gevallen, hier en in Hebreën, is men geneigd, om te denken aan de laatste eeuw, het tijdperk van den nieuwen hemel en de nieuwe aarde. Israëls toestand in de dagen van zijn bloei onder koning David geleeke op den toestand gedurende de duizend jaren. Onze toestand gelijkt in geestelijk opzicht op den tijd van de nieuwe aarde. Dan immers is er in de stad Gods geen tempel meer, zoodat allen tot Hem kunnen naderen, waar Hij Zelf de tempel is en het Lam, waar de heerlijkheid Gods de stad verlicht en het Lam de lamp is. In geestelijk opzicht bezitten wij dat nu. Het is daarom, dat de apostel verwijst naar de heerlijkheid gedurende al de geslachten van de eeuw der eeuwen.

Ef 4 : 1 - 6

Ik vermaan u dan, ik, de gebondene in den Heer, te wandelen waardig der roeping, waarmee gij geroepen werdt, met allen ootmoed en zachtmoedigheid, met geduld elkander in liefde verdragende, u benaarstigende de eenheid des geestes te bewaren in den samenband des vredes; één lichaam en één geest, gelijk gij ook geroepen werdt in één hoop van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen en door allen en in allen is.

In de eerste drie hoofdstukken van dezen brief zet Paulus uiteen, wat hij aan de geloovigen te openbaren heeft aangaande de nieuwe bedeeeling, de bedeeeling der verborgenheid, die voor hen ingetreden is. In de laatste drie hoofdstukken bespreekt hij den wandel der geloovigen in verband met hetgeen hij heeft geschreven. En dat hij hier niet meer spreekt over de leer, maar over den wandel, blijkt daaruit, dat hij zich noemt de gevangene, beter: de gebondene in den Heer, terwijl hij in het derde hoofdstuk de gevangene van Christus Jezus was. Wanneer er gesproken wordt over hetgeen onze Heiland voor ons is, dan heet Hij Christus of Christus Jezus; wanneer gezegd wordt, wat wij voor Hem zijn, dan heet Hij de Heer, onze Heer, letterlijk: de Heer van ons. Wat den wandel betreft, zijn wij de slaven van Christus en is Hij onze Heer, onze Meester, die over ons te bevelen heeft, omdat Hij ons heeft gezocht. Wij heeten in de Schrift kinderen Gods, zonen Gods, maar wij heeten ook slaven van God en slaven van Christus. Het hangt er maar van af, uit welk oogpunt onze positie wordt beschouwd.

In dit vermanende gedeelte van den brief wordt Christus telkens Heer genoemd. "Gij zijt licht in den Heer; wandelt als kinderen des Lichts". (5 : 7) "Beproevende wat den Heer welbehagelijk is". (5 : 10) "Vrouwen, veest uw eigen mannen onderdanig gelijk den Heer". (5 : 22) "Kinderen, weest uw ouders gehoorzaam in den Heer". (6 : 1) "Slaven, dient met goedwilligheid den Heer; wat gij goeds doet, zult gij van den Heer ontvangen". (6 : 7, 8) De meesters hebben zelf een Heer in de hemelen, (6 : 9) In de verhouding tot Christus is noch Jood noch Griek; daarin is noch dienstbare noch vrije, daarin is geen man en vrouw, zegt de apostel

in Gal. 3 : 23. Maar daaruit moet niet worden afgeleid dat in de gemeente van Christus het onderscheid tusschen de menschen in alle opzichten verdwenen is. In den Heer bestaat wel man en vrouw, wel ouder en kind, wel dienstbare en vrije, en ieder heeft tegenover den Heer zijn eigen verplichtingen en zijn eigen roeping. Dat is wel eens uit het oog verloren, wat groote schade veroorzaakt heeft.

Paulus brengt, door zich de gebondene van den Heer te noemen, ons hier terstond in de rechte verhouding, als zoodanig heeft hij niet meer over de leer, maar over den wandel iets te zeggen. Hij treedt daarbij echter niet op als wetgever, maar als vermaner. "Ik vermaan u dan!" Niet: ik bid u dan. Wanneer we iemand bidden iets te doen, dan behandelen we hem als onzen meerdere. Onzen broeder vermanen we. Dat doet Paulus hier. "Ik vermaan u te wandelen waardig der roeping, waarmee gij geroepen wierdt".

Wij hebben die roeping gevonden in hoofdstuk een vers achttien. De roeping daarvan, de roeping van het geloof, dat betrekking heeft op de geloovigen in de bedeeing der verborgenheid.

Dat was een roeping voor een taak, welke aan die geloovigen in de toekomst onder de hemellingen zal worden toevertrouwd. Maar wanneer wij zulk een hooge roeping hebben, dan past het ook, dat onze wandel met die hooge roeping in overeenstemming is. Niet zoo, dat wij door onzen wandel ons die roeping waardig maken; dan zou de roeping onzen wandel waardig zijn. Neen, het is omgekeerd; de wandel zij de roeping waardig; wie tot zoo iets groots geroepen is, wandele zoo, alsof hij die roeping waardig was. De roeping zelf is louter genade, louter Gods welbehagen. Wanneer we ons dat steeds bewust zijn: onze onwaardigheid en de grootheid onzer roeping, dan zullen de deugden, die de apostel opnoemt, het noodzakelijk gevolg zijn. Dat dit niet altijd het geval is, komt daarvandaan, dat wij de twee dingen vergeten: den zondaarstoestand, waaruit we gered zijn, en de hooge taak, waartoe wij in de bedeeing der verborgenheid geroepen zijn.

Het bewustzijn daarvan stemt ons tot ootmoed jegens God, tot erkenning van eigen onwaardigheid tegenover zoo groote gave, van eigen onmacht tegenover zoo groote taak. Het stemt ook tot

zachtmoedigheid jegens den naaste; waar wij zelf zoo behandeld worden, zullen wij de begeerte krijgen, ook den naaste zachtmoedig te behandelen. Geduld met hem te hebben; hoeveel geduld heeft God niet met ons gehad, toen wij nog zondaren waren, en hoeveel geduld moet Hij niet nog altijd hebben met ons. Hij verdraagt zooveel van ons, omdat Hij ons liefheeft; laten wij dan toch ook onzen naaste verdragen in liefde, in die liefde, die volgens het woord van Paulus tot de Korinthliërs, lankmoedig is en goedertieren, die alle dingen bedekt en alle dingen verdraagt (1 Kor. 13 : 4-7).

Het licht der liefde tot den naaste breekt in zeven kleuren. In Kol. 3 : 12 en 13 noemt Paulus ze achtereenvolgens op: barmhartigheid, welwillendheid, ootmoed, zachtmoedigheid, geduld, verdraagzaamheid, vergevingsgezindheid. Hier in Ef. 4 : 2 noemt hij slechts vier van de zeven, maar in het 32ste vers komen de drie andere: welwillendheid, barmhartigheid, vergevingsgezindheid. We worden in de bedeeing der verborgenheid dus wel tot deze zeven deugden vermaand. Hoe geheel anders is het, dan dat we vermaand zouden worden de zoogenaamde wet der tien geboden te houden. Die kunnen gehouden worden zonder liefde. Maar zonder liefde is het onmogelijk te wandelen in de deugden, die Paulus optelt. Wandelen naar al Gods geboden, dat is de taak van den wedergeboren mensch; wandelen in de liefde, dat is het, waartoe de nieuwe mensch vermaand wordt. Het eerste behoort tot de prediking van de twaalf apostelen; het andere tot de prediking van Paulus.

Benaarstigt u de eenheid des geestes te bewaren in den „samenband des vredes”. Eenheid des geestes, eensgezindheid, is slechts mogelijk, waar ieder zichzelf verloochent, en zelfverloochening kan alleen vrucht wezen van zelfkennis. Dat wij als goddeloozen gerechtvaardigd zijn, dat is de grondslag ook van den Efezerbrief; als we dat verstaan, dan verheffen we ons niet boven onzen broeder, dan drijven we onzen eigen wil niet door, maar we zoeken alleen den wil van God. Aan de eenheid des geestes staat bijna altijd onze hoogmoed in den weg.

We hebben de eenheid des geestes met alle geloovigen te bewaren; we behoeven ze niet te maken, want ze bestaat. Wij zijn één met alle geloovigen, dat is een feit, maar we leven nog zoo licht naar den ouden

mensch, en we geven nog zoo licht toe aan de zonde, die in ons woont, en dan vergeten we de eenheid des geestes.

Daarom worden we vermaand ze te bewaren, en daartoe ons best te doen. De vrede met God, dien we hebben ontvangen, behoort ons samen te binden, gelijk Paulus het ook zegt in den Kolosserbrief: "Doet de liefde aan, die de band der volmaaktheid is, en de vrede Gods heersche in uw harten, tot welken (vrede) gij ook geroepen zijt in één lichaam. (Kol. 3 : 14).

Een lichaam. En nu geeft Paulus ons de zevenvoudige eenheid te zien. Eén lichaam, één geest, één hoop, één Heer, één geloof, één doop, één God. Met zevenmaal de klemtoon op één.

Eén lichaam. Klinkt het niet als een bespotting? Hoe talrijk zijn de partijen en de kerken! Waar eenige geloovigen een waarheid ontdekken of meenen te ontdekken, daar groepeeren ze zich rondom die waarheid, ook al omdat ze door de anderen worden buitengesloten, en daarmee is het aantal groepen al weer grooter geworden. En men wil ons zelfs leeren, dat het lichaam in Efeze een ander is dan het lichaam in den Romeinen, of den Korintherbrief, waarbij men vergeet, dat Paulus in den Efezerbrief zich richt tot de geloovigen, die door zijn dienst of den dienst van zijn medewerkers tot Christus zijn gebracht. Tot hen heeft hij zijn vorige brieven gezonden, en aan hen zendt hij nu zijn Efezer-rondzendbrief, om hen, voorzoover het nog noodig is, te verlichten aangaande de bedeeeling der verborgenheid. Men wil het doen voorkomen, alsof er zelfs nu nog een Thessalonika-groep en een Efezergroep bestaat, al naar dat de aandacht der geloovigen meer bij de eene dan bij de andere ieering wordt bepaald. Ja, men zegt ons, dat alleen de geloovigen, die de bedeeeling der verborgenheid verstaan, het lichaam van Christus vormen, terwijl de andere geloovigen een ander lichaam zijn. Twee lichamen van Christus!

Neen, het is één lichaam, wat de mensen er ook van hebben gemaakt. Christus heeft één lichaam, maar het is een groeiend lichaam, dat uit den toestand van kindsheid overgaat in dien van volwassenheid, zooals we in vers 12 tot 14 zullen lezen. Eén lichaam, en hoe meer we dat ééne lichaam

leeren verstaan, des te minder denken we aan onze kerk, onze partij, onze groep.

En hoe meer we aan onszelf denken, des te grooter wordt onze partijzucht. Het is de geest van Diotrefes, die het lichaam verdeelt. Diotrefes zoekt de eerste te zijn; hij ontvangt de broeders niet en verhindert degenen, die het willen doen en werpt ze uit de gemeente (3 Joh.: 5 - 10). Uit de gemeente werpen, om zelf te kunnen heerschen, dat is te allen tijde geschied, terwijl Johannes juist de woorden laat volgen: "Geliefde, volg het kwade niet na, maar het goede".

Maar, Gode zij dank, het is één lichaam, en door het geloof zien wij dat lichaam, waartoe allen behooren, die in Christus zijn. En die allen hebben denzelfden geest.

We schrijven dat woord geest hier niet met een hoofdletter, alsof Paulus wilde zeggen, dat allen Gods Geest hebben. Al is dat waar, al zijn allen verzegeld met dien Geest, toch heeft Paulus het daarover hier niet, maar hij spreekt over de gezindheid, die in allen is. Wij worden vernieuwd in den geest van ons gemoed; (Ef. 4 : 23) wij dienen in nieuwheid des geestes. (Rom. 7 : 6)

Zooals een gezond huisgezin ééns geestes is, zoo is ook de gemeente ééns geestes. Allen hebben één geest, den geest van ootmoed en zachtmoedigheid, den geest der liefde van Christus.

Allen hebben één hoop, de hoop van hun roeping. Dit is de hoop van alle geloovigen, dat eenmaal alles in den naam van Christus de knie zal buigen. En onze hoop is, gelijk we gezien hebben, een voorhoop. De gemeente gaat Christus tegemoet, om voor altijd met Hem te zijn, vóór de hoop van Israël vervuld wordt, vóór Christus wederkomt om het koninkrijk te stichten.

Wij hebben allen één Heer, Christus. "Wij hebben één Heer, Jezus Christus, door Wien alles is en wij door Hem", schrijft Paulus. (1 Kor. 8 : 6) En waar Hij onze Heer is, erkennen wij geen ander als Heer. Geen mensch matige zich aan, te heerschen over de gemeente van Christus.

Eén geloof. Er bestaat een evangelie der besnijdenis voor Joden en proselieten, en er bestaat een evangelie der voorhuid voor Heidenen en Joden, waarbij het onderscheid tusschen Joden en Heidenen verdwenen is. We kunnen dus ook spreken van een geloof der besnijdenis en een geloof der voorhuid. Dat laatste is het geloof, zooals het in den Romeinenbrief is uiteengezet, en zooals het aangevuld en gewijzigd is in den Efezerbrief, en dat is, zoolang Israël terzijde is gesteld, het eenige geloof. De menschen hebben vele geloofsbelijdenissen opgesteld en vele "gelooven" gemaakt; de Schrift kent in deze bedeeeling der verborgenheid maar één geloof, het "geloof in den Heer Jezus overeenkomstig u". (Ef. 1 : 15). Dat geloof vereenigt allen; de geloofsbelijdenissen der menschen vereenigen telkens een groep, en maken daardoor verdeeldheid in het lichaam des Heeren.

Eén doop. "Wij zijn allen door één Geest tot één lichaam gedoopt", schrijft Paulus aan de Korinthiërs (1 Kor. 12 : 13) en hij vertelt in den zelfden brief (1 : 17), dat Christus hem niet had gezonden om te doopen in water.

Johannes de Dooper doopte in water en niet in geest. (Matth. 3 : 11). In de dagen van de Handelingen werd gedoopt in water en in geest, waarvan we een duidelijk voorbeeld hebben in Hand.3, waar Filippus te Samaria in water doopte en Petrus en Johannes in geest. In den Korintherbrief hecht Paulus weinig waarde aan den waterdoop en groote waarde aan den geestesdoop. En nu in den Efezerbrief kent hij voor de bedeeeling der verborgenheid maar één doop meer: den doop des geestes. Dat is een doop, dien alle geloovigen deelachtig zijn, hetzij ze in water gedoopt zijn of niet. Aan dien waterdoop denkt Paulus nu in het geheel niet meer; de doop des geestes is hem de eene doop.

Eén God. Zoo heeft Paulus het ook in 1 Kor. 8 : 6 gezegd: Wij hebben één God. En daar zoowel als hier noemt hij God den Vader, hier met de bijvoeging, dat Hij boven allen is en door allen en in allen. Niet, zooals de Statenvertaling zegt: in u allen, maar: in allen. Het is waar, de gemeente heeft één God, die haar God is, maar die God is immers niet alleen boven de gemeente, maar boven allen, en evenzoo is God niet alleen in de gemeente, maar in allen, en allen zijn in Hem, zooals Paulus het op den

Areopagus zei: "In Hem leven wij en bewegen wij ons en zijn wij". (Hand. 17 : 28).

Ach, zelfs wij geloovigen vergeten nog zoo dikwijls, dat God in ons is, en dat Hij in allen zou zijn, dat willen we liefst niet gelooven. Laten we het ons nog eens door den apostel laten zeggen: Onze God en Vader is boven allen en door allen en in allen.

Dat alles was voor de eerste lezers van den Efeziërbrief geen nieuws. Het is hetzelfde, dat Paulus mondeling heeft gepredikt en in zijn vorige brieven heeft verkondigd, alleen met de wijziging die erin is gebracht in Ef. 3 : 6. Het lichaam, waarvan hier wordt gesproken, is het samenlichaam.

Ef. 4:7-16

Aan elk van ons nu werd de genade gegeven overeenkomstig de maat van de gave van Christus. Daarom zegt Hij: Opstijgende in de hoogte neemt Hij de gevangenschap gevangen en geeft giften aan de menschen. Dit nu: Hij steeg op, wat is het dan dat Hij ook eerst afdaalde in de benedenste deelen der aarde? Die afdaalt, is dezelfde, die ook opstijgt ver boven de hemelen, opdat Hij het heelal volledig zou maken. En Hij geeft de apostelen, de profeten, de evangelisten, de herders en onderwijzers, om de heiligen in gereedheid te brengen voor het werk van den dienst, tot opbouw van het lichaam van Christus, totdat wij allen de eenheid van het geloof en van de erkenning van Christus zullen bereiken - tot een volwassen man, tot de maat van de grootte der volledigheid van Christus, opdat wij niet meer minderjarigen zouden zijn, meegesleept en weggevoerd door elken wind der leer, door de grillen der menschen, door list tot de stelselmatigheid der misleiding, maar opdat wij, waar zijnde in liefde, in alles zouden groeien tot Hem, die het Hoofd is, Christus, uit Wien het geheele lichaam, samengevoegd en samen vereenigd, door alle opneming van het verschafte, in overeenstemming met de evenredige werking van elk afzonderlijk deel, medewerkt tot den groei van het lichaam, tot zijn eigen opbouw in liefde.

Psalm 68, dien Paulus in dit gedeelte aanhaalt, is een profetische Psalm. We moeten hem lezen in het licht, dat uitgaat van het laatste deel der Openbaring, en dan zien we, dat de Psalm spreekt van de overwinning, die Christus behaalt op den Antichrist en van de stichting van het duizendjarige vreedrijk. De vijanden worden verstrooid, wanneer God opstaat. Israël wordt verlost en alle koninkrijken der aarde zingen Gode lof. In het midden van den Psalm - en daarop wijst Paulus - spreekt de profeet, zonder het zelf te doorzien, over Christus' overwinning op Golgotha. Christus is gestorven, begraven, opgestaan, ten hemel gevaren. Alleen over die hemelvaart spreekt David: "Gij zijt opgevaren in de hoogte", en Paulus trekt door den Geest de conclusie: Indien Hij opstijgt, dan is Hij eerst nedergedaald. In de benedenste deelen der aarde, zegt Paulus, en hij bedoelt het graf. Wij moeten niet zeggen, dat een mijnput

of de bodem der zee nog lager zijn; als de mensch daar is, heeft hij de aarde nog niet boven zich. Het graf is het laagste punt, dat de mensch bereiken kan. Daar is Christus geweest, als een gevangene van den dood.

Maar Hij is niet gevangen gebleven. Hij heeft de gevangenschap gevangen genomen. Niet de gevangenis; dat is een gebouw, maar de gevangenschap, de toestand van gevangen te zijn, en als overwinnaar is Hij opgestegen in de hoogte. En nu kan Hij Gods gaven uitdeelen aan de menschen.

Het is wel merkwaardig, dat Paulus hier de woorden van den Psalmddichter gebruikt, om over Christus' dood en opstanding en hemelvaart te spreken, gelijk hij het in Rom. 10:5-7 doet met de woorden van Mozes. Wel een bewijs, hoe de Schriften van Israël hem vooraan in zijn geheugen lagen. En wel een aansporing voor ons, om ons ook met die Schriften bezig te houden. Wij kunnen onzen apostel niet overal volgen, zoo wij Israëls schrijvers niet kennen.

Christus, die afdaalde, tot in de grootste diepte, stijgt op tot de grootste hoogte, ver boven de hemelen, zegt de apostel. Laten we nu niet uitzoeken, hoeveel hemelen er wel zijn, en wat daar nog ver boven is. Zoo doet de Schrift ons niet voor. Zij zegt evenzeer, dat Christus naar de hemelen is gegaan, als dat Hij ver boven de hemelen is opgestegen. Paulus gebruikt deze laatste uitdrukking natuurlijk alleen bij wijze van groote tegenstelling met de benedenste deelen der aarde.

Hij is opgestegen, opdat Hij het heelal volledig zou maken.

Het heelal was immers niet voltooid in Gen. 1:1, toen God de hemelen en de aarde schiep; het wordt pas in werkelijkheid volledig wanneer de geheele geschiedenis der eeuwen voorbij is. In de voleinding der eeuwen doet Christus de zonde te niet, en dan pas is het heelal, wat het naar Gods raad zou worden en waartoe ook de zonde moest medewerken. Christus is opgestegen om te werken aan de voltooiing van het heelal en tot dat werk gebruikt Hij immers ook de gemeente, die Gods veelvoudige wijsheid bekend maakt aan de hemellingen. Maar zal ze dat kunnen doen, dan moet zij zelf eerst worden toebereid, en dat geschiedt door de gaven, die God aan Zijn gemeente geeft.

De gaven, waarover Paulus hier spreekt, zijn personen. In 1 Kor. 12:8 tot 10 noemt hij een negental begaafdheden op, welke in die bedeeeling aan enkele leden der gemeente ten dienste van het geheel en vooral ook ten dienste van de ongeloovigen werden geschonken: wijsheid, kennis, geloof, gezondmaking, krachtwerking, profetie, onderscheiding der geesten, menigerlei talen, uitlegging der talen. Van drie van deze begaafdheden zegt hij in 1 Kor. 13:6, dat ze in de volgende bedeeeling niet meer zullen bestaan: profetie, talen en kennis. In de volgende bedeeeling, dat is de onze. Dat Paulus hier niet spreekt over onze hemelsche toekomst, blijkt voldoende, waar in het 13e vers gezegd wordt, dat geloof, hoop en liefde blijft; in de hemelsche bedeeeling zal immers geen geloof en geen hoop meer bestaan. De staat der volmaaktheid, die de apostel in 1 Kor. 13 op het oog heeft, is de toestand der volwassenheid, die hij in Ef. 4 beschrijft, en wanneer die tijd gekomen is, bestaat niet meer de begaafdheid van sommigen tot profetie, tot onmiddellijke kennis, tot het spreken in talen. Dat was alleen voor de Pinksterbedeeeling en voor den tijd van overgang.

In 1 Kor. 12:28 noemt Paulus personen op, die in die bedeeeling als gaven aan de gemeente geschonken werden. Eigenaardig is het, dat hij voor de eerste drie rangorde geeft: ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars. Dat zijn dragers van een ambt, gelijk we ook bij de daarna genoemde behulpzels, regeeringen, uitleggers, aan personen denken, en dus zeker ook bij de krachten, de gezondmakingen en de menigerlei talen. In de verzen 8 tot 10 waren het begaafdheden, die door den Geest aan personen werden gegeven naar de behoefte van het oogenblik. In vers 28 zijn het personen, aan wie een bepaald werk als levenstaak is aangewezen.

Wanneer we nu de namen lezen van de personen, die in Ef. 4 als gaven voor de gemeente worden genoemd, dan merken we drie dingen op: 1. de drie genummerde zijn gebleven, apostelen, profeten en leeraars; 2. de andere in 1 Kor. 12:28 genoemde worden niet weer genoemd; ze waren blijkbaar alleen voor den tijd van overgang; 3. twee nieuwe worden genoemd, evangelisten en herders.

Het is voor ons van praktisch nut, dat we hierop acht geven.

Wij weten nu met zekerheid, dat God voor deze bedeeeling der verborgenheid geen gezondmaking geeft en geen vreemde talen, twee dingen, waarnaar geloovigen, die de bedeeelingen niet verstonden, nog al eens begeerig hebben uitgezien. Maar God geeft in deze bedeeeling aan de gemeente ook geen regeeringen. Er wordt in deze bedeeeling in de gemeente niet geregeerd, door niemand. En we hebben ook geen krachten. Onze kracht is enkel onze zwakheid, en de eenige, die ons regeert is Christus. Hij gebruikt geen tusschenpersonen.

Zoo hebben we dus voor deze bedeeeling vijf gaven in personen: apostelen, profeten, evangelisten, herders en onderwijzers. Maar de apostelen en profeten hebben we gevonden in het fundament. (Hfdst. 2:20). Wat zij aan de gemeente te geven hadden, dat hebben ze gegeven, en God heeft gezorgd, dat wij van den grootste van deze apostelen en profeten, Paulus, de geschriften nog hebben. Die apostelen en profeten, Paulus althans, werken nog door.

We hebben dus thans alleen evangelisten, herders en onderwijzers. Dat zijn drie geheel verschillende funkties. Een evangelist is een man, die het evangelie bekend maakt aan wie het nog niet kennen, en die het herinnert aan wie het hebben aangenomen. Filippus, een van de zeven uit Hand.6, wordt in Hand. 21:8 een evangelist genoemd, en wij weten, dat hij het evangelie predikte aan de Samaritanen en aan den Moorschen kamerling. Timotheüs, die een apostel was, (1 Thess. 1:1; 2:6) wordt in 2 Tim. 4:5 vermaand, het werk van een evangelist te doen. Voor dat werk is in de eerste plaats noodig de gave van het woord. Een evangelist moet zoo spreken, dat de buitenstaanders gaarne naar hem luisteren.

Een herder - en daarbij denken we natuurlijk aan de vergelijking met een schaapherder - een herder moet zorgzaam zijn; hij moet kunnen troosten en vermanen en bestraffen en. bemoedigen; tot hem moet men kunnen komen met zijn zorgen en bezwaren.

Een onderwijzer moet een man zijn, die scherp kan onderscheiden, en die hetgeen hij zelf goed weet, duidelijk voor anderen kan uiteenzetten.

En nu is het wel vreemd, dat men in de Christelijke kerk deze drie funkties bijna overal heeft vereenigd in één persoon. Men heeft nog

evangelisten, die onder den naam zendeling naar de Heidenwereld gaan; men draagt nog een deel van het herderlijk werk op aan de ouderlingen; men kent hier en daar nog godsdienstonderwijzers, die de kinderen van de geloovigen onderwijzen. Maar men verwacht toch van den predikant, dat hij tegelijk evangelist, herder en onderwijzer is. Het is niet waarschijnlijk, dat er velen zijn, die voor alle drie betrekkingen de bekwaamheden hebben, en dus lijdt de gemeente schade, die bij beter arbeidsverdeeling van alle gaven zou kunnen genieten. Want de begaafdheden om evangelist, herder of onderwijzer te zijn, zijn bijna overal wel aanwezig, niet in één persoon, maar in verschillende, doch ten gevolge van het samenvatten van alle functies in het predikantsambt hebben de begaafdheden geen gelegenheid om tot ontplooiing te komen. De Schrift noemt evangelisten, herders en onderwijzers als afzonderlijke personen.

Het twaalfde vers is in de meeste Bijbels onverstaanbaar ten gevolge van de komma's, die men er in heeft geplaatst. Het heeft den schijn, alsof de evangelisten, herders en onderwijzers gesteld zijn tot drieërlei taak: om de heiligen te volmaken, om het bedieningswerk te doen, en om het lichaam van Christus op te bouwen. Bij een betere vertaling blijven de beide komma's weg. Zij zijn gegeven om de heiligen in gereedheid te brengen tot het werk van den dienst tot opbouw van het lichaam van Christus. De heiligen moeten gereed worden gemaakt. Waartoe gereed? Om het werk van den dienst der heiligen te kunnen doen. Welken dienst hebben dan de heiligen te doen? Ze hebben het lichaam van Christus op te bouwen.

Het zijn dus volstrekt niet alleen de evangelisten en herders en onderwijzers, die in de gemeente werken; al de heiligen worden aan het werk gezet. Het 16e vers verklaart het 12de. Het geheele lichaam werkt mede tot den groei van het lichaam, zoo staat daar. Daardoor bouwt het lichaam zichzelf op in liefde. Dat geschiedt door de evenredige werking van elk afzonderlijk deel; elk lid van de gemeente heeft zijn eigen taak en wete zijn eigen taak, zoodat een evenredige werking ontstaat, en het eene deel van het lichaam niet bevoorrecht wordt ten koste van het andere. Zal ieder deel goed kunnen werken, dan moet het lichaam het verschafte opnemen. Paulus denkt natuurlijk aan het menschelijk

lichaam, dat het verschaft voedsel opneemt en tot een deel van zijn wezen maakt, assimileert. Zoo moet de gemeente doen met het voedsel, dat de van God gegeven mannen haar verschaffen. Samengevoegd en samen vereenigd kan de gemeente bereiken, wat ze bereiken moet. Het lichaam van Christus is een organisme, waarin elk deel, evenals in ons menselijk lichaam, iets te verrichten heeft, en waarin allen elkander noodig hebben, zooals Paulus breder uiteenzet in 1 Kor. 12. Dat wil niet zeggen, dat allen evangelisten, herders of onderwijzers zijn. Neen, dat zijn aparte gaven, aan de gemeente gegeven. Maar aan den opbouw van het lichaam van Christus kunnen allen medewerken, ook al zijn ze niet in staat iets anders te doen dan de deugden van vers twee te betrachten. Bij Israël deelde immers ook wel zij, die tehuis bleef, den buit uit (Ps. 68:13). Het is maar de vraag, of wij ons bewust zijn van onze roeping om tot den opbouw van het lichaam van Christus mede te werken.

Want dat lichaam moet groeien tot het volwassen is. Zoolang wij minderjarigen zijn, kunnen we meegesleept en weggevoerd worden door elken wind der leer. Paulus zelf - getuige bij voorbeeld de brief aan de Galatiërs, heeft er wel ervaring van, dat er allerlei wind van leer waait, dat er allerlei verkeerde leeringen aan de geloovigen worden verkondigd, en wanneer zij niet vast staan in het Woord worden ze meegesleept. Daarom hebben de onderwijzers der gemeente zulk een ernstige taak. Door hun onderwijs toch moeten de geloovigen zoo ver volwassen worden, dat ze niet meer worden meegesleept.

Voor dat meesleepen bestaat immers groot gevaar. Paulus spreekt over de grillen der menschen en over hun list, waardoor de misleiding stelselmatig wordt. We kennen immers die stelsels wel, die dikwijls juist zoo gevaarlijk worden, omdat ze zich op de Schrift beroepen. De een wijst ons naar de Wet, de ander naar de Bergrede, een derde naar de apostelen der besnijdenis. Dat is de list van Satan, dat hij Gods Woord gebruikt, om ons het spoor bijster te maken. Wanneer wij wel onderwezen zijn in de geheele Schrift, dan kunnen we de misleiding tegenstaan, want dan weten we, dat voor ons, Heidenen de apostel der voorhuid heeft geschreven. Paulus' brieven bevatten het onderwijs voor ons, en alle van God gegeven onderwijzers zullen trachten, ons Paulus' brieven te doen verstaan; alle van God gegeven evangelisten zullen

Paulus' evangelie der rechtvaardiging uit genade prediken; alle van God gegeven herders zullen ons leiden in het spoor, dat Paulus in zijn brieven heeft aangewezen.

God wil, dat wij volwassen mannen zullen worden. We moeten geen zuigelingen blijven. Petrus wenscht, dat zijn lezers begeerig zullen zijn naar de zuivere onvervalschte melk, om daardoor op te wassen, (1 Petr. 2:2) maar wanneer ze opgewassen zijn, dan drinken ze geen melk meer. De schrijver van den Hebreërbrief bestraft zijn lezers, dat zij, die vanwege den tijd reeds onderwijzers behoorden te zijn, nog weer van voren aan moeten beginnen, en dat ze weer melk van noode hebben. (Hebr.5:12). En Paulus is verdrietig over de Korinthiërs, die hij nog altijd met melk moet voeden in plaats van met vaste spijs. (1 Kor. 3:2).

Ieder van ons persoonlijk moet volwassen worden; wij moeten niet in den toestand van minderjarigheid blijven; we moeten komen tot de maat van de grootte der volledigmaking van Christus.

Laten we vers 13 niet verkeerd lezen. Wij bereiken niet de maat van de grootte der volheid van Christus, alsof wij zoo groot zouden worden als Hij. Daarvan is geen sprake. Die volheid, beter gezegd, die volledigmaking van Christus, dat is volgens hoofdstuk 1:23 de gemeente zelf, Zijn lichaam, Zijn volledigmaking die Hem volledig maakt, zooals Hij het gansche heelal volledig maakt. Wij hebben dus volgens vers 13 de maat van de grootte der gemeente te bereiken. Daar gaat het om: de gemeente zoo groot, zoo krachtig, zoo volkomen als ze behoort te zijn. Dat bereiken we door de eenheid des geloofs en der erkenning van Christus. Tot die eenheid moeten de evangelisten, de herders en de onderwijzers ons brengen door hun prediking hun zorg en hun leering. Daartoe heeft de opgestane Heer deze gaven aan de gemeente gegeven. Zoo bewerkt Hij, dat Zijn lichaam in alles groeit tot Hem, die het Hoofd is.

Ef. 4:17-24

Dit zeg ik dan en getuig ik in den Heer, dat gij niet meer moet wandelen gelijk ook de natiën wandelen in de ledigheid van hun verstand, verduisterd zijnde van begrip, vervreemd van het leven Gods, wegens de onwetendheid, die in hen is, door de vereelting van hun hart die geen gevoel meer hebbende, zichzelf overgeven aan de tuchteloosheid, om alle onreinheid begeerig te doen. Gij echter leerdet Christus zoo niet. Indien gij Hem althans hoort en in Hem onderwezen werdt, gelijk de waarheid is in Jezus, dat gij wat betreft uw vroeger gedrag, den ouden mensch zoudt afleggen die bedorven wordt, door de begeerten der verleiding, en dat gij verjongd zoudt worden in den geest van Uw verstand en den nieuwen mensch zoudt aandoen, die in overeenstemming met God geschapen is in rechtvaardigheid en ware goedaardigheid.

In de eerste zestien verzen van hoofdstuk vier heeft Paulus het standpunt der gemeente uiteengezet, en in het algemeen gesproken over den wandel der geloovigen. Nu begint hij in vers 17 den wandel nader te beschouwen, en door het woordje dan in dit vers sluit hij aan bij vers één: Ik vermaan u dan. En bij deze nadere beschouwing van den wandel volgt Paulus dezelfde indeeling als bij de uiteenzetting van de leer der gemeente in hoofdstuk 1 en 2, maar hij doet het in omgekeerde volgorde. Daar was het: de leer der samenerfgenamen en onze verhouding tot God; daarna de leer van het samen-lichaam en onze verhouding tot Christus; eindelijk de leer aangaande de mede-deelgenooten en onze verhouding tot den naaste. Nu bespreekt hij in hoofdstuk 4:17 tot 5:20 onzen wandel in verband met de verhouding tot den naaste; in 5:21 tot 6:9 onzen wandel in verband met onze verhouding tot Christus; in 6:10 tot 17 onzen wandel in verband met onze verhouding tot God.

Onzen wandel in verband met de verhouding tot den naaste geeft Paulus meest negatief. "Wordt dan hun mede-deelgenooten niet", zegt hij in hoofdstuk 5:7 tot hen, die samen-deelgenooten zijn geworden van de belofte in Christus Jezus. (Hfdst. 3:6). Geen deelgenootschap met de wereld, dat is de korte inhoud van deze vermaning.

In de gewone vertaling lijkt het, alsof Paulus het feit opmerkt, dat de Efeziërs niet meer wandelen als de andere Heidenen. Die voorstelling is echter te mooi; ze is niet juist. Er staat niet: Gij wandelt, maar: Gij hebt niet te wandelen, gij moet niet wandelen zooals ook de natiën wandelen.

Wanneer het ons bevreemdt, dat Paulus de Efeziërs nog zoo moet vermanen, dan toonen we, dat we ons zelf niet kennen. Want de zonden, waartegen de apostel in het bijzonder waarschuwt: leugen, toorn, diefstal, bitterheid, ontucht, zijn zoo algemeen menschelijk, dat ze ook bij den geloovige, die van kindsbeen af er tegen gewaarschuwd werd, toch ieder oogenblik weer voor den dag komen; hoeveel te meer bij hen, die leefden in een wereld, waar deze dingen niet golden als zonden, maar bijna als deugden, gelijk in onze tegenwoordige maatschappij ook weer meer en meer het geval wordt. Neen, het is goed, dat de apostel de geloovigen vermaant, niet meer te wandelen zooals ook de natiën wandelen.

Dat die natiën verkeerd wandelen komt door de ijdelheid van hun verstand; zij zijn verduisterd van begrip; ze zijn vervreemd van het leven Gods ten gevolge van de onwetendheid, die in hen is, ten gevolge van de vereelting van hun hart. Het is merkwaardig, dat Paulus hier den verkeerden wandel in de eerste plaats toeschrijft aan de onwetendheid. Hun verstand is ijdel, dat wil zeggen ledig; het heeft geen behoorlijken inhoud. Hun begrip is verduisterd; ze hebben geen helder inzicht in goed en kwaad. Ze staan buiten het leven Gods ten gevolge van hun onwetendheid, zoo zegt hij, en pas in de vierde plaats noemt hij de vereelting van hun hart. In hoofdstuk één van den Romeinenbrief spreekt hij evenzoo. Daar zegt hij, dat de menschen God wel kenden, maar Hem niet hebben verheerlijkt of gedankt, en dat hun onverstandig hart verduisterd is, dat ze in hun overleggingen verijdeld zijn, dat ze dwazen zijn geworden, en dat daarna God hen heeft overgegeven in een verkeerden zin om te doen dingen, die niet betamen. Het begint dus daarmee, dat de mensch God kan kennen uit de openbaring, die Hij in de natuur heeft gegeven, maar dat hij God niet heeft willen kennen. Toen is het verstand ledig geworden, toen is het begrip verduisterd, toen zijn de menschen ten gevolge van hun onwetendheid vervreemd geworden van het leven Gods, en hun hart is vereelt. Zooals de huid van onze hand

tengevolge van voortdurend gebruik zoo hard wordt, dat ze geen pijn meer voelt, zoo wordt ook het hart van den mensch ten gevolge van het voortdurend zondigen zoo hard, dat het de zonde niet meer voelt als zonde. Het geweten spreekt niet meer, het geweten, dat anders bij de booze daad nog pijnlijk aangedaan wordt; de mensch heeft geen gevoel van pijn meer en geeft zich over aan allerlei vorm van tuchteloosheid, en al wat onrein is, doet hij met begeerte. In Rom. één noemt Paulus vele van die onreinheden op, waaraan de mensch, die door God overgegeven is, zich overgeeft, en daarbij houden we steeds in het oog, dat al het kwade in verband staat met de ledigheid van het verstand, met de verduistering van het begrip, met de onwetendheid. En juist die onwetendheid is schuld; de mensch behoorde niet onwetend te zijn. De mensch houdt de waarheid ten onder. (Rom. 1:18).

Dat is de wandel van de natiën, die buiten de tucht van de wet staan. Dat is de wandel van den mensch, zooals hij sedert Adam is geworden, en weinig in getal zijn zij, die volgens Rom. 2 het goede doen, die heerlijkheid en eer en onverderfelijkheid zoeken. En nu worden de Efeziërs vermaand anders te wandelen, want zoo hebben zij Christus niet geleerd. Althans zoo zij hooren naar Christus en in Hem onderwezen werden. Paulus schrijft aan de geloovigen, en juist omdat hij alleen aan de geloovigen schrijft, moet hij dat ontdekkende woord althans gebruiken. Het is immers wel mogelijk, dat ook anderen, die niet in Christus zijn, dezen brief lezen. Die zouden eens meenen, dat zij konden doen, wat Paulus nu laat volgen: den ouden mensch afleggen en den nieuwen mensch aandoen. En dat kunnen zij niet; het beste, dat zij kunnen, is, den ouden mensch opknappen.

Den ouden mensch afleggen, zooals men een kleed aflegt. Den nieuwen mensch aandoen, zooals men een kleed aantrekt.

Paulus is wel stout in zijn beeldspraak. Den toestand, waarin wij sedert onze geboorte verkeeren, onze verhouding tot God en daardoor ook tot den naaste, zooals die door de zonde is geworden, dat noemt hij den ouden mensch. Onzen toestand, onze verhouding tot God, zooals die door de genade in Christus is geworden, dat noemt hij den nieuwen mensch. In Rom. 6:6 zegt hij, dat die oude mensch met Christus

medegekruisigd is, en dat wij daardoor der zonde gestorven zijn, zoodat wij het er nu voor kunnen houden, dat wij der zonde dood zijn. Daar stelt hij dus dien ouden mensch voor als een levend wezen. Hier, en ook in Kol. 3:9 en 10 stelt hij den ouden mensch voor als een kleed, dat men kan uitdoen, afleggen, en den nieuwen mensch eveneens als een kleed, dat men kan aantrekken. Oud is in de taal zoowel tegenstelling tegen nieuw als tegen jong; welnu, in Kol. 3:10 zegt Paulus tot de geloovigen, dat ze den jongen mensch hebben aangedaan, en in onzen tekst spreekt hij over verjongd worden in den geest van het verstand. Oud en nieuw geldt van levenlooze dingen, oud en jong van levende wezens. Waar Paulus in dit verband spreekt over verjongd worden, en in het gedeelte van den Kolosserbrief, dat er mee evenwijdig loopt, van den jongen mensch, daar stelt hij nog levendiger de nieuwheid voor. Het is geen nieuw maaksel, het is een nieuw leven.

Paulus heeft in Ef. 2:15 ook gesproken over een nieuwen mensch, maar in geheel anderen zin. Toen werden die twee, de geloovigen uit Israël en die uit de volken, in Christus tot één nieuwen mensch geschapen, vormden dus samen in Hem een nieuwe menschheid met Christus aan het hoofd, gelijk de oude menschheid Adam aan het hoofd had. Het is goed, dat we de dingen uit elkander houden en scherp leeren onderscheiden. De oude mensch is hij Paulus de menschheid in Adam, maar de oude mensch is ook de toestand en de verhouding van den mensch tot God, buiten de genade. En dien laatsten ouden mensch, dien hij ook vleesch noemt, vergelijkt hij bij iemand, die gekruisigd wordt, en hij vergelijkt hem ook bij een kleed, dat uitgetrokken wordt. Evenzoo met den nieuwen mensch. De nieuwe mensch is de menschheid in Christus, het totaal van alle geloovigen, maar de nieuwe mensch, die ook de jonge mensch heet, is ook de toestand en de verhouding tot God van den geloovige, zooals die in Christus is geworden, en dien nieuwen mensch, dien Paulus ook wel geest noemt, vergelijkt hij weer met een kleed, dat aangetrokken wordt.

Een kleed, dat niet gemaakt is, maar geschapen. Geschapen naar God, in overeenstemming met God, zoodat hij aan Gods heiligheid kan voldoen. Het is een mensch van rechtvaardigheid en ware goedaardigheid. Zoo staat de nieuwe mensch tegenover den naaste. Dat is de waarheid in

Jezus. Zoo leerden de geloovigen Christus. Het is duidelijk, dat geen geloovige zelf dien nieuwen mensch maakt; dat de rechtvaardigheid en de goedaardigheid, die hij voortaan in zijn wandel vertoont, het werk van God is. De geloovige heeft alleen na te denken over hetgeen de apostel ons hier leert, opdat hij verjongd worde in den geest van zijn verstand, maar het werk van den nieuwen mensch is Gods werk, dat Hij door den geloovige doet. De geloovige heeft het kleed slechts aan te trekken; het ligt gereed. Zoo is des apostels voorstelling van den wandel van den geloovige in tegenstelling met diens wandel, toen hij nog geen geloovige was.

Ef. 4:25-32

Daarom, de leugen afleggende, spreekt de waarheid, ieder met zijn naaste, want wij zijn elkanders leden. Toornig zijnde, zondigt niet: ook, de zon ga niet onder over uw toornigheid, en geeft den duivel geen plaats. Wie steelt, stele niet meer, maar zwoege veeleer, met de handen het goede werkende, opdat hij hebbe mede te deelen aan wie nood heeft. Geen verkeerd woord ga uit uw mond, maar zoo er iets goeds is tot noodigen opbouw, opdat het genade geve aan de hoorders. En bedroeft den heiligen geest van God niet, door welchen gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing. Alle bitterheid en woede en toorn en geroep en lastering zij van u weggenomen samen met alle kwaadheid, maar weest jegens elkander vriendelijk, barmhartig, elkander genade bewijzende, gelijk ook God in Christus u genade bewijst.

Het is de moeite waard, dit laatste gedeelte van Ef. 4 te vergelijken met de zogenaamde wet der tien geboden, die de Schrift de woorden des verbonds noemt, de tien woorden (Ex. 34:28). In die tien woorden staat: "Gij zult geen valsch getuigenis spreken tegen uw naaste", wat op de keper beschouwd alleen een verbod is van valsch getuigen en nog niet eens van alle onwaarheid spreken. Hier echter worden we vermaand, niet alleen de leugen af te leggen, maar de waarheid te spreken, ieder met zijn naaste, omdat we elkanders leden zijn. Mogelijk heeft Paulus hier de leden van het lichaam der gemeente op het oog; het is echter waarschijnlijker, dat hij, waar hij ieder vermaant, met zijn naaste de waarheid te spreken en dus niet alleen met den medegeloovige, de geheele menschheid als één lichaam beschouwt, waarvan de geloovigen zoowel leden zijn als de ongeloovigen. En omdat de geloovigen medeleden zijn, hebben althans zij de waarheid te spreken.

De tien woorden zeggen: "Gij zult niet doodslaan." Christus zegt in de bergrede: "Wie op zijn broeder toornig is ⁵, die zal onderworpen zijn aan het gericht", zoodat het gericht moet uitmaken, of de toornige schuldig is. Paulus geeft naderen uitleg. Toorn op zich zelf is geen zonde; toorn is

---

⁵ De woorden: ten onrechte, staan niet in het oorspronkelijk, die zijn door de vertalers bijgevoegd.

de verontwaardiging, bij ons gewekt door wat niet naar onzen zin is. Dat kan iets kwaads zijn, en dan is toorn gerechtvaardigd. En toch, zoo licht leidt de toorn tot zonde, omdat zoo licht onze zelfzucht mee gaat spreken. Het is in den regel zoo: Wie toornig wordt, zondigt ook. Daarom vermaant de apostel: "Toornig zijnde, zondigt niet ook", en hij geeft den raad, zoo kort mogelijk toornig te zijn. Laat de zon niet ondergaan over uw toornigheid. Want wanneer wij toornig blijven, geven wij den duivel plaats. Ieder, die nadenkt, weet, dat het waar is. Wanneer wij niet langer den toorn beheerschen, naar de toorn ons beheerscht, dan heeft de duivel gelegenheid on ons te brengen tot doodslag en tot alles, wat tot doodslag voert, en wat in Gods oog doodslag is. Beter daarom, in het geheel niet te toornen, en zoo toch de toorn ontstaat, bijzonder waakzaam te zijn.

De tien woorden zeggen: "Gij zult niet stelen." Paulus schrijft dat wie gestolen heeft, niet meer stelen moet niet alleen, maar dat hij het tegendeel moet doen van stelen: werken, hard werken, zwoegen, een nuttig werk moet doen met zijn handen. Om daarmee te voorzien in zijn levensonderhoud? Ook dat, maar dat toch niet alleen: "opdat hij hebbe mede te deelen aan wie nood heeft." De dief wordt een uitdeeler, zoodat wie nood heeft, niet van armoede behoeft te stelen.

"Geen vuile rede ga uit uw mond." De tien woorden spreken niet over een verkeerd gebruik van den mond. Paulus waarschuwt tegen verkeerde woorden. Eigenlijk staat er: rotte, aangestoken woorden. Een woord, dat aangestoken is, steekt op zijn beurt weer andere woorden aan, en dat maakt de menschen niet beter. Een goed woord bouwt op, en zulk een woord geeft genade aan de hoorders. Men kan ook vertalen: geeft vreugde aan de hoorders, en dat is waarschijnlijk hier de juiste vertaling. Een goed woord brengt iets goeds tot stand en geeft blijdschap aan wie het hooren.

"Bedroeft den Heiligen Geest Gods niet." Dat bedenken wij niet altijd, dat wij door onzen verkeerden wandel Gods Heiligen Geest bedroeven. Wij denken er nog wel eens aan, dat wij door onzen verkeerden wandel onze medegeloovigen bedroeven, en achterna zijn we ook zelf bedroefd over wat we verkeerd deden, maar we vergeten licht, dat we in de eerste

plaats God bedroeven, in Zijn Geest, die in ons woont. De gedachte, daaraan geeft kracht tegen de zonde en de verleiding.

En of die Geest dan van ons wijkt, als we Hem bedroeven? David bad: "Neem Uw Heiligen Geest niet van mij." (Ps.51:13). Maar wij hebben niet te vreezen, dat God dat doen zal. Immers de apostel zegt erbij, dat wij door dien geest verzegeld zijn tot den dag der verlossing. De verzegeling met den Geest duurt tot den dag, dat we verlost worden; wij behoeven dus niet te vreezen, dat de Geest van ons zal wijken. Maar als we dat bedenken, dan beseffen we nog zooveel te meer, hoe ernstig het is, den Geest te bedroeven door onzen wandel.

Daarom zij van ons geweerd al wat Gods Geest bedroeven zou: bitterheid, woede, toorn, geroep, lastering, kwaadheid. Het zijn alle dingen, die ons heel natuurlijk zijn, en waarvan we toch terstond wel gevoelen, dat ze Gods Geest bedroeven. Over zulke dingen spreekt de wet niet. Geen wonder; de wet richt zich tot den natuurlijke mensch, tot den zondaar; schijnbaar om hem in toom te houden, in werkelijkheid echter, opdat de zonde openbaar zou worden zonde te zijn, zooals Paulus zegt in den Romeinenbrief. Maar hier richt de Schrift zich tot den nieuwen mensch, die nog woont in het lichaam der zonde, en dus den dagelijkschen strijd voert tegen de zonde, die in hem woont. Zulk een nieuwe mensch wil niet zondigen; hij vraagt wat Gode welbehagelijk is, en de aanwijzingen, die hij ontvangt, gaan veel verder dan wat de wet tot den natuurlijke mensch zegt.

"Weest jegens elkander welwillend en barmhartig, zoo luidt het laatste woord, en dat eindigt met het heerlijke, alles samenvattende: "Elkander genade bewijzende, gelijk ook God in Christus u genade bewijst."

In plaats van genade bewijzen heeft de Statenvertaling hier en ook in Kol. 3:12,13 vergeven, maar dat woord zegt niet genoeg. Ik kan mijn kind wel vergeven, wat het tegen mij heeft misdreven, maar ik kan hem geen genade bewijzen; daarvoor is de verhouding van nature te intiem. Genade bewijs ik aan den vijand. En nu heeft God in Christus ons genade bewezen, toen wij nog vijanden waren. Tot die genade behoort ook de vergeving der zonden, zeker, maar er behoort meer toe. Genade brengt ons, waar we te voren niet waren: aan het hart des Vaders. En zoo wil nu

onze Vader, dat wij ook zullen doen: genade bewijzen aan wie het niet verdienen. Niet ons recht zoeken jegens elkander, maar genade bewijzen aan wie schuldig staat jegens ons, genade ook aan den vijand. En dat, omdat ons genade bewezen is.

Hoe geheel anders klinkt deze aanmaning voor de bedeeeling der verborgenheid dan wat de Heer tot Israël zeide in de bergrede. Daar luidt het: "Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." Die bede gaat uit van de gedachte, dat wij onze schuldenaren vergeven, en nu vragen wij, dat God ons onze schulden in gelijke mate vergeeft. Dat wij vergeven, is dus de maatstaf. Hebben wij geen lust om te vergeven, dan vergeeft God ons ook niet. Zoo is het in de bergrede.

Maar hier is het: God vergeeft, God bewijst genade, dat staat vast, dat is aan geen voorwaarde gebonden. En dan komt de vermaning: doe nu ook zoo. Niet omdat God u anders niet vergeeft. Neen, maar juist omdat Hij vergeeft, omdat Hij genade bewijst, en omdat gij daardoor tot een nieuw mensch zijt geworden, die ook zoo wenscht te doen als God doet. De bergrede richt zich tot den natuurlijken mensch, die nog iets goeds doet om Gods genade waardig te worden; het evangelie Gods, door Paulus gepredikt richt zich tot hem, die om niet gerechtvaardigd is, en vraagt hem, nu ook zoo te wandelen, als hij behandeld is.

Ef .5:1-21

Wordt dan navolgers van God als geliefde kinderen, en wandelt in liefde gelijk ook Christus u liefheeft, en Zichzelf voor u overgeeft, een offering en offerande aan God tot den welriekenden geur. Maar laat hoererij en alle onreinheid of hebzucht onder u niet genoemd worden, gelijk heiligen betaamt, noch schandaligheid en dwaze praat en jokkernij, die niet passend zijn, maar veeleer dankzegging. Want dit weet gij, dat alle hoereerder of onreine of hebzuchtige, die een afgodendienaar is, geen erfenis heeft in het koninkrijk van Christus en van God. Dat niemand u verleide met ledige woorden, want wegens deze komt de toorn Gods over de zonen der weerbarstigheid. Wordt dan hun samendeelgenoten niet. Want gij waart eertijds duisternis, nu echter zijt gij licht in den Heer. Wandelt als kinderen des lichts - want de vrucht van het licht is in alle goedheid en rechtvaardigheid en waarheid - toetsende wat den Heer welgevallig is. En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veeleer. Want wat heimelijk door hen gebeurt, is schandelijk ook te zeggen. Dit alles echter, door het licht bestraft, wordt openbaar, want al wat openbaar gemaakt wordt, is licht. Daarom zegt Hij: Ontwaak, sluimerende en sta op uit de dooden, en lichten zal over u Christus. Ziet dan toe, broeders, hoe gij nauwkeurig wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen, de gelegenheid uitkoopende, omdat de dagen boos zijn. Weest daarom niet onverstandig, maar verstaat, welke de wil des Heeren is. En wordt niet dronken van wijn, waarin verkwisting is, maar wordt vervuld met geest, sprekend tot u zelf in psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingend en psalmend in uw harten den Heer, dankend altijd voor alles in den naam van onzen Heer Jezus Christus den God en Vader, elkander onderdanig zijnde in de vrees van Christus.

"Wordt dan navolgers van God", daar hebben wij den korten inhoud van het voorgaande. Welwillend en barmhartig zijn, genade bewijzen, in deze dingen geeft God het voorbeeld, en het is ons voorrecht, als geliefde

kinderen te mogen nadoen, wat onze Vader doet. Hij is de liefde; ook wij mogen wandelen in liefde.

Hoe God handelt zien we in Christus, want Hij is het Beeld van den onzichtbaren God. En wij weten, dat Christus ons liefheeft en Zichzelf gegeven heeft tot een offer, een aanbidding en een offerande aan God. Wij zijn zoo geneigd, bij het werk van Christus aan het kruis in de eerste plaats aan ons zelf te denken. Hij stierf daar voor ons, te onzen behoefte. Maar wat Hij deed, was toch niet in de eerste plaats voor ons, maar voor God. Het was een aanbidding, letterlijk een toebrenging. Hij bood Zichzelf aan God aan. Voorafgeschaduwd was dat in het brandoffer, dat geheel voor God was. Van andere offeranden at de offeraar of de priester; het offer werd soms tot een feestmaaltijd. (Deut.12:18; 16:4). Maar het brandoffer was voor Jehóvah alleen; daarom werd het geheel met vuur verbrand. Dat moest afbeelden, hoe de offeraar zich geheel aan God gaf; in werkelijkheid beeldde het af, hoe Christus dit deed. Heel Zijn leven, heel Zijn bestaan, was toewijding aan God, en toen Hij gehoorzaam werd tot den dood des kruises, toen in het bijzonder bracht Hij alles wat Hij was en wat Hij had als een brandoffer tot den Vader. Zoo gaf Hij Zich tot een aanbidding, en tevens tot een offerande, een slachtoffer. Het woord wordt voornamelijk gebruikt voor die offeranden, waarvan het vleesch gegeten werd, bijvoorbeeld van het Paaschlam, en het ziet dus daarop, dat het werk van Christus den mensch ten goede komt. En in beide gevallen, als aanbidding en als offerande, is Christus tot een liefelijken geur.

Het is Gode aangenaam, dat Zijn Zoon Zich geheel aan Hem toewijdt; het is Hem aangenaam, dat Zijn Zoon door Zijn eene daad van gehoorzaamheid de velen tot rechtvaardigen maakt.

En waar we op Christus als ons voorbeeld werden gewezen, en vermaand worden, navolgers van God te worden, daar worden we dus opgewekt om eveneens, onszelf geheel aan God te geven en geheel aan den naaste. Dat is geen nieuwe wet; dat toont juist, dat de wet overbodig is. De nieuwe mensch heeft een nieuw leven, dat in overeenstemming is met God, en uit kracht van dat nieuwe leven stelt hij zijn lichaam tot een levende, heilige, Gode welbehagelijke offerande, zooals Paulus aan de Romeinen

schrijft. (Rom.12:1). Dat hij het ook aan de Romeinen schrijft; doet tevens zien, dat deze levenswijze van den nieuwen mensch niet pas iets is voor de bedeeeling der verborgenheid, maar ook reeds bestond in den tijd van overgang. Het is een van de vele dingen, die Paulus uit de eene bedeeeling in de andere overbracht.

Maar als dan het leven van den geloovige een toewijding en een offerande is, dan kan hij ook geen mededeelgenoot zijn van de zonen der weerbarstigheid. Het zijn vooral twee zonden van de zonen der weerbarstigheid, die in de dagen van Paulus in de Grieksch-Romeinsche wereld op den voorgrond traden, en die ook in onze dagen en misschien wel in alle tijden op den voorgrond staan. Het zijn de hoererij en de hebzucht; de hoererij, die in sommige landen tot de voorschriften van den afgodendienst behoorde, en de hebzucht, die door Paulus hier en in Kol.3:5 afgodendienst wordt genoemd. De Statenvertaling heeft gierigheid, maar de beteekenis van dat woord is gewijzigd. Tegenwoordig beteekent het: niets willen missen, terwijl hier bedoeld wordt: alles willen hebben. Daarom is de vertaling hebzucht beter.

Bijzonder waarschuwt Paulus tegen hoererij en tegen alles wat tot hoererij verlost: dwaze praat, oneerbare taal, onreine scherts, dingen, die ook in onzen tijd aan de orde zijn. Dat past niet; hoe minder over deze dingen gesproken wordt, des te beter. Daarom is het ook zaak, op te komen tegen boeken, die over onreine dingen spreken, alsof dat iets heel gewoons en natuurlijks was.

Hoereerders en hebzuchtigen hebben geen erfenis in het koninkrijk van Christus en van God. En hier, midden in den brief aan de gemeente, denken we bij dat koninkrijk niet aan het koninkrijk der hemelen, het hemelsche koninkrijk, dat in de toekomst op aarde zal zijn; neen, Paulus denkt hier aan het koninkrijk, waarvan hij zegt, dat het bestaat in rechtvaardigheid, vrede en blijdschap (Rom.14:17).

Wel ernstig pakt de Schrift deze zonden aan, de zonden, waarom de wereld glimlacht. Om deze dingen komt de toorn Gods over de zonen der weerbarstigheid. En omdat de neiging tot deze zonden zoo sterk is in het menschenhart, daarom wordt de geloovige zoo ernstig vermaand, geen mededeelgenoot te worden met de zonen der weerbarstigheid. Niet

door uit de wereld te gaan. Niet door huwelijk en bezit te vermijden. Dat is niet naar den wil van God; Hij heeft beide, huwelijk en persoonlijk bezit, ingesteld. Maar tegen de onmatige en onrechtmatige begeerte verheft de Schrift haar sterk waarschuwend stem.

En nu komt de apostel met een nieuw beeld. "Gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heer. wandelt als kinderen des lichts".

God formeert het licht en Hij schept de duisternis; (Jes.45;7) dat laatste om een tegenstelling te hebben, waartegen het licht zooveel te sterker uitkomt. Maar Hij Zelf is licht, en gansch geen duisternis is in Hem. Wie in Christus is, is in het licht; hij is zelf licht, gelijk hij vroeger duisternis was. Gij zijt licht in den Heer, zegt de apostel en hij wijst dus weer op Christus als onzen Heer, die over ons te gebieden heeft; de vermaning kan dus daarop volgen: Wandelt als kinderen des lichts in gehoorzaamheid aan Christus, en toetst zelf, wat den Heer welbehagelijk is. Dat is juist het groote in deze bedeeing, dat de geloovigen geroepen worden om zelf te toetsen, of een ding den Heer behagelijk is of niet. Zij worden behandeld als zonen, die zoo één zijn met den Vader, dat ze Zijn geest, Zijn gezindheid weten. Dat is de geest van goedheid, rechtvaardigheid en waarheid.

Maar dan kan er ook geen gemeenschap zijn met de onvruchtbare werken der duisternis. Het kwaad treedt op in het openbaar, maar het kwaad schaamt zich ook nog; er geschiedt ook nog kwaad in het geheim, en dat kwaad is zoo schandelijk, zoo oneerbaar, dat het beter is het niet eens te noemen. Het te noemen is reeds schandelijk. Waar de geloovige zulk kwaad ontmoet, daar hebbe hij er niet alleen geen gemeenschap mee, maar hij bestraffe het. Het licht bestraft het kwaad, dat in de duisternis geschiedt; het licht behoeft er niet eens over te spreken; het kwaad wordt als kwaad openbaar, wanneer naast het kwaad de reine wandel der geloovigen openbaar wordt. Al wat openbaar gemaakt wordt, is licht. Zoo staat er. Wij zouden verwachten, dat er stond, wat de Statenvertaling zegt; al wat openbaar maakt, is licht. Maar dat staat er niet; er staat: al wat openbaar gemaakt wordt, is licht. Is het, om ons te wijzen op de toekomst, wanneer het - om met Da Costa te spreken - licht

zal zijn, licht uit licht en duisternis? Het schijnt wel zoo, gezien ook het woord des Heeren: "Ontwaak, sluimerende, en sta op uit de dooden, en lichten zal over U Christus".⁶ Christus is immers het waarachtige licht, hetwelk verlicht een iegelijk mensch, komende in de wereld. Er is geen mensch, die niet ten slotte door dat licht zal worden verlicht, en alles, wat ten slotte openbaar zal worden, zal licht zijn.

Nogmaals gebruikt de apostel een ander beeld. Hij noemt de geloovigen wijzen en verstandigen, en hij denkt daarbij aan iemand, die de goede gelegenheid, den juisten tijd weet te vinden, om te rechter tijd te doen wat gedaan moet worden. Nauwkeurig moeten ze wandelen, op alles acht geven, steeds op hun hoede zijn, want de dagen zijn boos. We willen wel eens vergeten, dat de eeuw, waarin wij leven, een booze eeuw is. (Gal.1:4) Om te midden van een krom en verdraaid geslacht onstraffelijk te zijn en te schijnen als lichten in de wereld, (Filipp.2:13) daartoe is veel voorzichtigheid en nauwkeurigheid noodig. Telkens te verstaan wat de wil is van onzen Heer, dat vordert van onzen kant voortdurende waakzaamheid. Daarom ook moet de geloovige zich in acht nemen bij het gebruik van den wijn, want welke goede eigenschappen de wijn moge hebben, hij leidt toch tot bedwelming en neemt spoedig de nuchterheid van den geest weg. En wakker moet de geloovige zijn te allen tijde.

Er is een beter opwekkingsmiddel dan de wijn: Wordt vervuld van geest. Dat ziet niet op den Heiligen Geest, dien de geloovigen hebben ontvangen en waarmee ze verzegeld zijn, maar het ziet op de inwerking van het nieuwe leven op den geest van den geloovige, waardoor deze los wordt van het aardsche, en zich alleen bezig houdt met het geestelijke, alleen met Goddelijke dingen.

Dan komt ook de poëzie los. Het gebeurt niet dikwijls, dat we zelf poëzie vormen, maar we kunnen ook de poëzie van anderen gebruiken om tot ons zelf te spreken in psalmen, hymnen en oden, zooals de Grieksche woorden luiden, psalmen, lofzangen en liederen, zooals een goede

---

⁶ De woorden: "Ontwaak, sluimerende" enz. zijn geen gewone aanhaling; ze komen in dien vorm nergens in de Schrift voor. Het blijken dus woorden van Christus te zijn, die ons door de zoogenaamde evangelisten niet bericht zijn. Zulke woorden zijn er natuurlijk wel meer. Paulus haalt van den Heer Jezus ook het woord aan: "Het is zaliger te geven dan te ontvangen". (Hand.20:35)

vertaling luidt, niet liedekens. Natuurlijk zijn het geestelijke liederen, en het is alleen maar jammer, dat wij in onze taal niet meer psalmen, lofzangen en liederen hebben, geschreven door geloovigen, die de waarheid verstaan. Hoe vele van de bestaande liederen gaan uit van de gedachte, dat de gemeente de bruid van Christus is, een geestelijk Israël. Eén ding houden we gelukkig altijd over: we kunnen de woorden der Schrift, die ons betreffen, ook gebruiken om in ons hart den Heer te zingen en te psalmen. Eigenaardig, dat de apostel hier volstrekt niet spreekt over gemeenschappelijk gezang en zelfs niet over gezang met de organen van onze stem; het is spreken tot ons zelf en zingen in ons hart.

En of er dan altijd lust is om te zingen? Ja, zoo moest het bij ons zijn. De apostel vermaant ons altijd voor alles den God en Vader te danken in den naam van onzen Heer Jezus Christus. De ongeloovige dankt God nooit en voor niets. De beginnende geloovige dankt God voor het goede, dat hij ontvangt. Maar de volwassen geloovige dankt altijd en voor alles. Voor het goede en voor het kwade. Want het kwade komt ook van God. Wij willen toch ook dankbaar zijn voor de bittere medicijn, die de arts ons voorschrijft? En is dan het kwaad, dat ons bejegt, welbeschouwd, wel iets anders dan een geneesmiddel, dat God gebruikt om ons af te helpen van zooveel, dat onze geestelijke gezondheid in den weg staat? Danken voor alles, danken voor krankheid, danken voor tegenspoed, danken voor armoede, danken voor tegenstand, danken voor vijandschap, danken voor vervolging, zingende den brandstapel opgaan, hebben we ze niet vóór ons, de geloovigen, die het gedaan hebben, en stemt ons hart niet toe, dat ze goed deden? Worden we niet jaloersch met heilige jaloerschheid?

Dat is nog een stap verder dan het slot van Romeinen acht. Daar was het, dat geen verdrukking of benauwdheid of vervolging of honger of naaktheid of gevaar of zwaard ons van de liefde van Christus Jezus kan scheiden. Maar als we leeren God altijd en in alles te danken, dan is het omdat wij weten, dat al die dingen ons dichter bij God brengen en ons genezen van wat ons in den.weg staat om geheel voor Hem te leven. Wat zijn de tegenheden anders dan verholten zegeningen?

Het is wonderlijk, zoo hoog als de Efezerbrief den geloovige plaatst. Maar we moeten niet zeggen, dat de Efezerbrief zoo ontzettend veel van den geloovige vordert. Dat zou verkeerd uitgedrukt zijn. De wet vordert. De genade geeft. De Efezerbrief laat ons zien, hoeveel God wel geven kan; wat Hij wel kan maken van materiaal, dat zonder Zijn genade niets anders is dan vijandschap tegen Hem. En het vervult het hart met groote blijdschap, dat niet alleen wij geloovigen, wanneer we verlost zullen zijn van dit lichaam des doods, geheel aan het ideaal zullen beantwoorden; maar dat aan het einde der eeuwen alles door Christus tot den Vader zal worden verzoend, en dat God zal zijn alles in allen.

Ef.5:22-6:9

Vrouwen, weest onderdanig aan uw eigen mannen als aan den Heer, want de man is hoofd van de vrouw, gelijk ook Christus Hoofd is van de gemeente, en Hij is Redder van het lichaam. Maar gelijk de gemeente onderdanig is aan Christus, zoo ook de vrouwen aan de mannen in alles. Mannen, hebt de vrouwen lief, gelijk ook Christus de gemeente liefheeft en Zichzelf voor haar overgeeft, opdat Hij haar zou heiligen, haar reinigende door het waterbad in een woord, opdat Hij Zelf Zich de gemeente heerlijk zou voorstellen, geen vlek of rimpel hebbende of iets dergelijks, maar opdat ze heilig en zonder gebreken zou zijn. Zoo zijn ook de mannen schuldig, hun eigen vrouwen lief te hebben. Wie zijn eigen vrouw liefheeft, heeft zich zelf lief. Want niemand haat ooit zijn eigen vleesch, maar hij voedt en koestert het, gelijk ook Christus de gemeente. Want wij zijn leden van Zijn lichaam. Daarom zal een mensch zijn vader en moeder verlaten en zal zijn vrouw aanhangen, en de twee zullen tot één vleesch zijn. Deze verborgenheid is groot; ik echter zeg het betreffende Christus en betreffende de gemeente. Bovendien ook gij, laat ieder zijn vrouw zoo liefhebben als zich zelf, en dat de vrouw den man vreeze. Kinderen, gehoorzaamt uw ouders in den Heer, want dat is recht. Eer uw vader en moeder - wat het eerste gebod is met een belofte - opdat het wel met u worde, en gij langen tijd in het land moogt zijn. En vaders, maakt uw kinderen niet toornig, maar voedt ze in onderricht en vermaning van den Heer. Slaven, gehoorzaamt de heeren naar het vleesch, met vrees en beven, in eenvoudigheid uws harten als aan Christus, niet naar oogendienst als menschen behagers, maar als slaven van Christus, die den wil van God doet met uw ziel, met welgezindheid als voor den Heer slavende en niet voor de menschen, wetende dat, wat goeds ieder doe, hij dat van den Heer zal terugontvangen, hetzij slaaf, hetzij vrije. En heeren, doet hetzelfde jegens hen, het dreigen verlichtende, wetende dat zoowel uw als hun Heer in de hemelen is, en bij Hem is geen partijdigheid.

We worden er in dit gedeelte van den Efezerbrief voortdurend aan herinnerd, dat er gesproken wordt over den wandel en niet over de leer. Immers Christus wordt in bijna alle verhoudingen, die besproken worden, Heer genoemd; alleen niet in de verhouding van de mannen. (In vers 29 staat in het Grieksch niet: gelijk ook de Heer de gemeente, maar: gelijk ook Christus de gemeente). Wanneer Hij Christus wordt genoemd, dan zijn wij Zijn verlostent; wanneer Hij de Heer wordt genoemd, dan zijn wij Zijn slaven, en Hij is de Meester, en het gaat er over, hoe wij te wandelen hebben, wat wij hebben te doen in Zijn dienst.

Het is goed, hierop te letten, juist omdat Efeze vijf verkeerd wordt uitgelegd. Men tracht er in te lezen, dat de gemeente de bruid van Christus is, en dat is een gevaarlijke leer. Is de gemeente de bruid van Christus, dan volgt daaruit, dat zij de plaats van Israël heeft gekregen, dat Israël dus afgedaan heeft, dat de beloften aangaande Israëls toekomst dus niet letterlijk mogen worden verstaan, dat de gemeente het geestelijk Israël is, waaraan Israëls beloften in geestelijken zin vervuld worden. Het gevolg is, dat de gemeente haar eigen zegeningen niet kent. Oud is deze dwaling; ze beheerscht de kerk reeds sedert Augustinus (4e eeuw) en heeft onnoemelijke schade aangericht.

Om te zien, dat de gemeente niet de bruid van Christus is, hebben we slechts de teksten na te gaan, waar over de bruid wordt gesproken. Het zijn er in het geheel slechts drie: Joh.3:29; Openb. 21:9 en Openb.22:17, en twee van deze drie zeggen duidelijk, dat Israël bedoeld is.

Joh.3:29 luidt: "Die de bruid heeft, is de bruidegom, maar de vriend des bruidegoms, die staat en hem hoort, verblijdt zich met blijdschap om de stem des bruidegoms. Zoo is dan deze mijn blijdschap vervuld geworden." Uit de laatste woorden blijkt, dat Johannes de Dooper de vriend des bruidegoms is, en dat dus Christus de Bruidegom wordt genoemd. En Johannes zegt in hoofdstuk 1:31: "opdat Christus aan Israël zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen, doopende in water." De bruid, die door Johannes tot den bruidegom werd gevoerd, was dus Israël, niet de gemeente.

In Openb.21:9 zegt de engel tot Johannes den apostel: Kom herwaarts, ik zal u toonen de bruid, de vrouw des lams. En dan ziet Johannes het

heilige Jerusalem, dat uit den hemel nederdaalt op de nieuwe aarde. Die stad heeft twaalf poorten met de namen van de twaalf stammen Israëls, evenals de stad, die Ezechiël beschrijft, hoofdstuk 48. De muur van die stad heeft twaalf fondamenten en daarin de namen van de twaalf apostelen des lams. Drie dingen alzoo, die zuiver Israëlietisch zijn: de stad Jerusalem, de twaalf stammen, de twaalf apostelen, en waarbij onmogelijk kan worden gedacht aan de gemeente uit de natiën. De bruid is ook in dezen tekst Israëlietisch. En wanneer in Openb.22:17 de bruid zegt: Kom! dan roept ze dat tot Hem, die de wortel en het geslacht van David is, zoals het voorgaande vers zegt.

Zoo dikwijls wij van de bruid lezen, zijn we op het terrein van Israël, niet van de gemeente. Paulus, de apostel der gemeente, spreekt nooit over de bruid van Christus, wat trouwens Johannes ook niet doet, maar Paulus spreekt ook niet als Johannes over de bruid des lams. Hij noemt het lam niet en hij noemt de bruid niet.

Toch schijnt het, alsof hij in Ef. vijf de gemeente voorstelt als de vrouw van Christus. Als we echter bedenken, dat Paulus het hier over den wandel heeft, dan zien wij het beter. Elk gedeelte van het tweede deel van den Efezerbrief beantwoordt aan een gedeelte van het eerste deel. Dit gedeelte beantwoordt aan Ef.1:20 tot 2:10, waar gesproken wordt over het samen-lichaam. Daar vinden we de leer, niet dat de gemeente de vrouw of de bruid van Christus is, maar dat de gemeente het lichaam is van Christus. En waar nu Ef.5 over den wandel spreekt in verband met deze leer, daar zegt het ons, niet dat de verhouding Christus en Zijn gemeente is als tusschen man en vrouw, maar juist omgekeerd, dat de verhouding tusschen man en vrouw moet zijn als tusschen Christus en Zijn gemeente. Waar die verhouding tusschen Christus en de gemeente is als tusschen hoofd en lichaam, daar moet ook de verhouding tusschen man en vrouw wezen als tusschen het hoofd en lichaam. Wie in deze verzen lezen wil, dat de gemeente de bruid of de vrouw van Christus is, keert de zaak geheel om. Het gaat hier om de verhouding tusschen man en vrouw. Die verhouding moet gelijk zijn aan die tusschen Christus en de gemeente: "onderdanig als aan den Heer"; "gelijk Christus de gemeente liefheeft"; "gelijk ook Christus de gemeente". Hoe de verhouding tusschen Christus en de gemeente is, heeft de apostel gezegd

in hoofdstuk één en twee. Daar hebben we dat te zoeken, niet hier. Hier wordt alleen gesproken over de verhouding van man en vrouw.

"Vrouwen, weest onderdanig aan uw eigen mannen als aan den Heer." De gemeente is onderdanig aan den Heer; dat is de juiste verhouding; welnu: elke geloovige vrouw zij aan haar eigen man evenzoo onderdanig. In Kol. drie behandelt Paulus hetzelfde onderwerp, en daar zegt hij: gelijk het betaamt in den Heer. Waar Petrus de vrouwen evenzoo tot onderdanigheid vermaant (1 Petr.3:1) daar zegt hij er niet bij: in den Heer, of: als aan den Heer, omdat Petrus, die aan geloovige Israëlieten schrijft, ze niet vergelijkt bij een lichaam. Zij zijn de bruid; ze zijn het lichaam niet. Over het lichaam schrijft alleen Paulus.

"De man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd is van de gemeente." In 1 Kor.11:3, waar Paulus eveneens over den wandel spreekt, maar dien wandel niet in verband brengt met het gemeentelijk leven, zegt hij: "Christus is het hoofd van een iegelijk man, de man is het hoofd van de vrouw; God is het hoofd van Christus." Een merkwaardig woord. Christus is niet de gelijke van God, maar God is Zijn hoofd. De man is niet de gelijke van Christus, maar Christus is zijn hoofd. De vrouw is niet de gelijke van den man, maar de man is haar hoofd. Zoo wil God het; ieder op zijn plaats.

"Christus is de Redder van het lichaam." Het is eigenaardig, dat de Statenvertaling, die het woord *Sooter* altijd door Zalmgmaker vertaalt, hier en in 1 Tim.4:10 het betere woord Behouder gebruikt. Ze had het overal moeten doen. Christus is de Behouder, de Verlosser, de Redder, in de eerste plaats van de gemeente. Maar dan is het ook de plicht, van den man, om de behouder, de verlosser, de redder van zijn vrouw te zijn. Dat wordt zoo aanstonds uitgewerkt; hier volgt alleen nog een herhaling van de aanmaning tot de vrouwen, dat ze onderdanig moeten zijn.

"Mannen, hebt de vrouwen lief." De Statenvertaling zegt: uw eigen vrouwen, en dat is natuurlijk ook de bedoeling; in de oude handschriften staat het echter niet, en het is ook niet noodig.

Het woord, hier door liefhebben vertaald, luidt *agapao*. Er is nog een ander woord, dat de Statenvertaling ook door liefhebben weergeeft: *fileo*

bijvoorbeeld: "Die vader of moeder liefheeft boven Mij" (Matth.10:37). "Dien Gij liefhebt, is krank" (Joh. 11:3). "Ziet, hoe lief Hij hem had." (vs.36). De twee woorden beteekenen niet geheel hetzelfde. *Fileo* beteekent de liefde, die gewekt wordt door het voorwerp der liefde; de liefde dus tot verwanten, tot vrienden. In Titus 2:4 worden de jonge vrouwen vermaand man en kinderen lief te hebben met deze natuurlijke liefde, die zelfs in de dierenwereld bestaat, waar ook de tijger met zijn kinderen speelt.

De liefde, waartoe Paulus hier de mannen vermaant, staat hooger. Het is de liefde, die haar oorsprong heeft in het hart van den liefhebbende; de liefde, die wil is tot liefhebben, en die niet vraagt, of het voorwerp der liefde wel waardig is. Met die liefde heeft Christus immers de gemeente lief. Er was in haar niets, waarom Hij haar zou liefhebben. Door Zijn groote liefde heeft Hij haar bewogen tot wederliefde, maar toen Hij begon haar lief te hebben, had zij Hem niet lief.

Wij moeten bij het lezen van deze verzen in het oog houden, dat in de dagen van Paulus de huwelijksgebruiken anders waren dan tegenwoordig. Wij zijn gewoon, dat een man en een vrouw elkander reeds liefhebben vóór het huwelijk. In dien tijd was het huwelijk een zaak, die in de eerste plaats geregeld werd door de ouders; de jongelieden, die trouwden, werden niet altijd geraadpleegd en kenden elkaar soms niet eens. En nu zegt Paulus den man, dat hij zijn vrouw zal liefhebben, niet omdat hij ze zoo lief vindt, maar omdat hij liefhebben wil, en door liefde wederliefde wil wekken. Zooals Christus doet ten opzichte van de gemeente.

In Kol. 3:19 luidt dit woord: "Mannen, hebt uw vrouwen, lief, en wordt niet verbitterd tegen haar." Blijkbaar was het gedrag van de vrouw wel eens zoo, dat de man verbitterd kon worden. Dat moet de man overwinnen door zijn liefde, zijn toewijding. Hij moet zich geven, zooals Christus Zich voor de gemeente geeft. Waar Petrus hetzelfde onderwerp behandelt, vermaant hij de mannen bij de vrouwen te wonen net verstand. Ook hier kon Petrus niet wijzen op het feit, dat Christus het Hoofd is van de gemeente; hij gebruikt een ander, veelzeggend argument: gij zijt met haar mede-erfgenamen des levens.

Op de gedachte, dat Christus Zich voor de gemeente overgeeft, gaat de apostel nog even door. Christus reinigt haar in een waterbad. Paulus denkt zich de Oostersche bruid, die gebaad en gezalft ten huwelijk wordt geleid. Christus reinigt haar in een woord, in het machtwoord van Zijn mond, waarmee Hij de gemeente rein verklaart. Hij stelt ze Zich zelf heerlijk voor, Hij versiert haar met kostelijke kleedij, en Hij zalft haar, tot ze geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks: ze moet heilig zijn en zonder gebreken.

In 2 Kor.11:2 zegt Paulus, dat hij hiertoe meewerkt. "Ik heb ulieden toebereid om een reine maagd aan één man voor te stellen: aan Christus." Daar is hij er dicht aan toe, om de gemeente de bruid van Christus te noemen, maar hij doet het niet. Hij spreekt immers ook niet over de gemeente, zoals in den Efezerbrief; hij spreekt alleen over de geloovigen van Korinthe, over wie hij te klagen heeft. En in zulke gevallen gebruikt hij allerlei vergelijkingen. In 1 Kor.11:15 noemt hij zich de vader van de geloovigen, aan wie hij schrijft; in Gal.4:19 is hij zelfs hun moeder, laten we dergelijke beeldspraak van Paulus toch lezen als beeldspraak en niet als leer. In het begin van den Efezerbrief heeft hij ons geleerd, dat de verhouding van Christus en de gemeente is als van het hoofd tot het lichaam. Nu hij in het praktische deel van den brief over de verhouding van man en vrouw schrijft, kan hij met de beeldspraak van het huwelijk nog wel even doorgaan, zonder de gedachte te wekken, dat de gemeente de vrouw van Christus zou zijn. Als hij ons dat had willen zeggen, dan had hij het in de eerste helft van zijn brief gedaan.

"Zoo zijn ook de mannen schuldig, hun eigen vrouwen lief te hebben gelijk hun eigen lichamen."

Het evangelie vraagt van den man meer dan de wet en meer dan de bergrede. De wet verbiedt echtbreuk, maar staat den man toe, zijn vrouw een scheidbrief te geven en haar te verlaten. (Deut.24:13; Matth.19:7). De bergrede verscherpt dat, en zegt, dat de man zijn vrouw alleen mag verlaten uit oorzaak van hoereri. (Matth.5:32; 19:9). Maar het evangelie draagt den man op, zijn vrouw lief te hebben, zooals Christus de gemeente liefheeft. En Christus verstoot Zijn gemeente niet, ook als ze ontrouw wordt, gelijk Jehovah Israël niet verstoot, al moet Hij voor een

tijd haar ter zijde stellen. "Gij nu hebt met vele boeleerders gehoereerd, keer nochtans weder tot Mij." (Jer.3:1). Wanneer de man in zijn verhouding tot de vrouw zich daaraan spiegelt, dan verlaat hij zijn vrouw nooit, wat er ook moge voorvallen, want zijn liefde is een liefde, die alles verdraagt en alles vergeeft en alles gelooft en alles hoopt, een liefde, die nimmermeer vergaat. Echtscheiding is dus voor den geloovige onmogelijk. Hij zou daarmee te kennen geven, dat Christus Zich van Zijn gemeente zou kunnen scheiden.

De man moet liefhebben, ook al ontvangt hij geen wederliefde.

In het tegenwoordige huwelijk begint men gewoonlijk met liefde of althans met genegenheid, maar het gebeurt toch menigmaal, dat het huwelijk een teleurstelling wordt. Daarom is het woord van den apostel ook nu nog van pas. Wanneer de man liefheeft zoals Christus liefheeft, dan kan ook een mislukkend huwelijk nog een goed huwelijk worden. In vele gevallen zal ten slotte de vrouw den man liefhebben, die haar zoo onbaatzuchtig liefheeft, gelijk de gemeente aan de liefde van Christus geen weerstand kan bieden.

De man hebbe zijn vrouw lief gelijk zijn eigen lichaam. Wie zijn eigen vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. Zijn eigen vleesch haat geen mensch; hij voedt het en koestert het gelijk ook Christus de gemeente. Want wij zijn leden van Zijn lichaam ⁷.

Daar zien we duidelijk, dat de verhouding tusschen Christus en de gemeente niet is als tusschen man en vrouw, maar als tusschen hoofd en lichaam. Een mensch heeft wel eens zijn eigen vrouw gehaat, doodelijk gehaat zelfs, maar niemand haat zijn eigen lichaam. Al zorgt de man in booze vijandschap niet meer voor zijn eigen vrouw en kinderen, dan voedt en koestert hij nog wel zijn eigen lichaam. En met die zelfzuchtige eigenliefde laat Christus Zijn liefde tot de gemeente vergelijken. Wij zijn leden van Zijn lichaam, en daarom kunnen wij er op rekenen, dat Hij ons zal voeden en koesteren. Maar evenzoo beschouwe de man zijn vrouw als zijn eigen lichaam; dan zal hij haar liefhebben en verzorgen.

---

⁷ "Van Zijn vleesch en van Zijn beenderen" is een dwaze bijvoeging, die in de oude handschriften niet voorkomt. Wat heeft de gemeente te maken met het stoffelijke lichaam van onzen Heer!

Zij is immers zijn eigen lichaam. Paulus haalt uit Gen.1 en 2 de geschiedenis aan van de schepping van de vrouw. God schiep den mensch man en vrouw, zegt de gewone vertaling in Gen.1:27; Matth.19:4 en Mark.10:6, maar beide, het Hebreeuwsch en het Grieksch zeggen daar, dat God den mensch mannelijk en vrouwelijk schiep. Adam was mannelijk en vrouwelijk tegelijk; daarom wordt hij ook niet man, maar mensch genoemd. En toen op hem de diepe slaap gevallen was, nam God het vrouwelijk gedeelte van zijn lichaam, en vormde daarvan een vrouw. Niet van een ribbe. Het Hebreeuwsch woord *tselang*, dat in Gen.2:21 en 22 gebruikt wordt, komt ook voor in de beschrijving van den tempelbouw van Salomo en van Ezechiël, en is daar elf maal vertaald door zijkamer (1 Kon.6:5 en 8; Ezech.41:5, 6, 7, 8, 9, 11 en 26). Alleen in 1 Kon.7:3 wordt het nog door ribbe vertaald, maar de Elberfelder Bibel heeft ook hier zijkamer vertaald, wat met den zin overeenkomt. Het zijn de kamertjes, die, drie boven elkaar, tegen de buitenwanden van den tempel gebouwd waren. En waar nu dat woord elf of twaalf maal vertaald is door zijkamer, hoe kwam men er dan toe, het in Gen.2 te vertalen door ribbe? Terwijl de Schrift in Dan.7:5 een ander woord heeft voor ribbe. Neen, de vrouw is niet gebouwd uit een ribbe van Adams lichaam, maar uit een kamer, een cel van zijn lichaam.

Oorspronkelijk waren man en vrouw één lichaam, en die eenheid wordt hersteld in het huwelijk. Zelfs in de verbintenis van de hoererijs. Ook daar zijn die twee één vleesch (1 Kor.6:16). Daarom verlaat een mensch vader en moeder en hangt zijn vrouw aan. Maar dan is het toch ook natuurlijk, dat de man zijn vrouw behoort lief te hebben als zijn eigen lichaam.

Zóó heeft Christus de gemeente lief, niet als zijn vrouw, maar als Zijn eigen lichaam. De verborgenheid van het menschelijk huwelijk is groot, en grooter nog is de verborgenheid, dat Christus de gemeente liefheeft als Zijn eigen lichaam. Dat is het, wat Paulus ons leert in Ef.1 en 2 en in Kol.1 herhaalt. En die verborgenheid is het, welke Paulus nog eens als argument gebruikt bij zijn slotvermaning aan man en vrouw: de man hebbe zijn vrouw zoo lief als zichzelf en dat de vrouw den man vreeze.

De tweede verhouding, die Paulus regelt in zijn Efezerbrief, is die tusschen ouders en kinderen. De vrouw moest onderdanig zijn aan den

man, de kinderen moeten gehoorzaam zijn aan beide ouders, gehoorzaam in den Heer, dus al weer omdat Christus als de Heer over hen te gebieden heeft. De Kolosserbrief zegt: "Kinderen, weest uw ouders gehoorzaam in alles, want dat is den Heer welbehagelijk." (Kol. 3:20). Dat is recht, zegt de Efezerbrief, en hij herinnert aan het gebod met een belofte: Eer uw vader en uw moeder, opdat het wel met u worde, en gij langen tijd op de aarde moogt zijn." Het is de aanhaling uit Deut.5:20, waar ook over welvaart wordt gesproken. Bij Mozes lezen we: in het land, dat de Heer, uw God, u geven zal. Bij Paulus lezen we: op de aarde. Maar daarbij vergeten we niet, dat zoowel in het Hebreeuwsch als in het Grieksch aarde en land, hetzelfde woord is. Bij Mozes is blijkens de toevoeging het land Kanaän bedoeld. Paulus bedoelt dat ook, want de woorden van vers 3 behooren bij de aanhaling van het 2e vers, en niet bij de vermaning van het eerste. Aan de geloovige kinderen van deze bedeeing wordt op hun gehoorzaamheid geen loon van welvaart en lang leven toegezegd; hun wordt alleen gezegd, dat het recht is en den Heer welbehagelijk, zoo een kind zijn ouders gehoorzaamt.

De vaders worden vermaand, dat ze hun kinderen niet toornig maken. Kol.3:21 zegt:"Tergt uw kinderen niet," maar dat verschil ligt uitsluitend aan de vertaling; Paulus gebruikt in beide brieven hetzelfde woord *parorgizoo*, toornig maken. In Kol. zegt hij er bij: "opdat ze niet moedeloos worden". Het is goed, dat kinderen leeren, alle krachten van lichaam en geest in te spannen, maar de vaders moeten niet meer eischen dan het kind geven kan; dan zou het toornig worden en niet meer willen, en moedeloos, en niet meer kunnen. De vader voede zijn kinderen lichamelijk en geestelijk; hij zorge voor onderricht en vermaning als een gehoorzame dienaar van den Heer, die hem deze taak toevertrouwt.

De derde verhouding, die de apostel bespreekt, is die tusschen slaven en heeren. Nu is het waar, dat wij in onze maatschappij geen slaven hebben, maar daarom slaan we toch deze vermaningen niet over. Immers het verschil tusschen een slaaf en een bezoldigd dienaar is niet zoo groot als het schijnt. Een slaaf is eigendom van zijn meester; een dienaar heeft zijn gaven en zijn krachten ter beschikking van den meester gesteld. De slaaf en de dienaar werken gelijk; het eenige verschil is, dat de dienaar zich tot

dien arbeid vrijwillig verbonden heeft, terwijl de slaaf er toe gedwongen is.

De geloovige slaven worden vermaand, dat ze hun heeren gehoorzaam zullen zijn, zooals ze Christus gehoorzaam zijn. Slaven van Christus zijn ze, die den wil van God doen met hun geheele ziel, die den Heer dienen en niet de menschen, en die, juist omdat ze niet de menschen dienen, hun meesters in alles gehoorzaam zijn. Die meesters zullen hun die trouw misschien niet vergelden, maar van den Heer zal de slaaf zoowel als de vrije terugontvangen, wat hij om Zijntwil gedaan heeft.

In Christus is noch man, noch vrouw, noch slaaf, noch vrije. (Gal.3:28). Laat de slaaf zich daarop niet beroepen, wanneer hij een geloovigen meester heeft, en niet meenen, dat hij dezen in het werk als zijns gelijke kan behandelen. Paulus laat door Timotheüs de slaven vermanen, dat ze hun heeren alle eer waardig achten, en die geloovige heeren hebben, zullen hen niet verachten, omdat zij broeders zijn, maar zullen hem te meer dienen, omdat ze geloovig en geliefd zijn. In Christus is geen slaaf of vrije. Maar wanneer er van den wandel sprake is, dan bestaat er in den Heer wel terdege heer en knecht, meerdere en mindere, en de plicht van den ondergeschikte is: gehoorzamen, onderdanig zijn, niet tegenspreken, niet onttrekken, alle goede trouw bewijzen, zooals de apostel door Titus laat vermanen (Tit.2:9,10).

De meesters ten slotte worden vermaand, de slaven rechtvaardig en billijk te behandelen, bedenkende, dat ze zelf ook slaven zijn; zij hebben zelf een heer in de hemelen, die tevens de heer van hun slaven is, en bij Hem is geen partijdigheid, geen aannemen van het aangezicht. In Kolossensen zegt Paulus dat laatste, als hij tot de slaven spreekt, in Efeziërs, als hij spreekt tot de meesters. Het geldt beide. En wij in onzen tijd, die niet in den ouden zin slaven en meesters zijn, zijn toch voor een groot deel in dienstbetrekking of hebben over anderen te bevelen; laten we in beide gevallen hetgeen ons opgedragen is, doen voor den Heer en niet voor de menschen.

Voorts, mijn broeders,—wordt krachtig in den Heer en in de heerschermacht van Zijn sterkte. Trekt de wapenrusting Gods aan, opdat gij kunt staan tegen de sluwheden van den duivel. Want onzer is niet het vechten tegen vleesch en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheerschers dezer duisternis, tegen de geestelijke (machten) der boosheid onder de hemellingen. Neemt daarom de wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den boozen dag, en alles tot stand brengende, staan. Staat dan, uw lendenen omgord met de waarheid, en aangetrokken hebbende het harnas der rechtvaardigheid, en de voeten geschoeid met bereidheid van het evangelie des vredes, bovenal opnemende het schild des geloofs, waarmee gij al de vurige pijlen van den booze zult kunnen blusschen. En ontvangt den helm der behoudenis en het zwaard des geestes, hetwelk is een woord van God. Bidt bij alle gelegenheden met alle bidding en smeeking in den geest en waakt daartoe met alle volharding en voorbede aangaande alle heiligen en voor mij, opdat mij het woord gegeven worde in de opening van mijn mond in vrijmoedigheid, om de verborgenheid van het evangelie bekend te maken, waarvoor ik een gezant ben in een keten, opdat ik daarin vrijmoedig zij, gelijk ik moet spreken. Opdat echter ook gij moogt weten wat mij aangaat en wat ik doe, dat alles zal Tychikus, de geliefde broeder en getrouwe dienaar in den Heer, u bekend maken, dien ik juist daartoe tot u zend, opdat gij zoudt weten wat ons aangaat en hij uw harten zou vertroosten. Vrede zij den broederen en liefde met geloof van God den Vader en den Heer Jezus Christus. De genade zij met allen, die onzen Heer Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Amen.

In de eerste helft van onzen brief wordt gesproken over onze verhouding tot God als samen-erfgenamen, onze verhouding tot Christus als samenlichaam, en onze verhouding tot de menschen als samendeelgenooten der belofte. In de tweede helft van den brief wordt gesproken over onzen wandel in betrekking tot de menschen, onzen wandel in betrekking tot Christus en onzen wandel in betrekking tot God.

In God zijn we erfgenamen, gebruikers van het ons toegelote goed, en nu worden wij geroepen, dat goed, die erfenis te verdedigen tegen aanvallen. Onze bezittingen zijn geestelijk, zoals we zagen in het begin van den brief; de aanvallen zijn dan ook geestelijk en geschieden door geestelijke vijanden, en daarom is onze bewapening ook geestelijk. "Wandelende in het vleesch, voeren wij den krijg niet naar het vleesch, want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschlijk, maar krachtig in God tot nederwerping der sterkten", zoo had Paulus ook reeds aan de Korinthiërs geschreven. (2 Kor.10:3,4) "Onzer is niet het vechten tegen bloed en vleesch." Dat woord is de sleutel, tot het verstaan van dit gedeelte. Wij geloovigen hebben niet te strijden tegen menschen. De strijd, dien onze vaders in de zestiende eeuw gevoerd hebben om des geloofs wil zooals het heette, evenals de geloovigen van dien tijd het deden, in tal van andere landen, was niet een strijd voor het geloof in Christus, maar voor politieke doeleinden. Voor het geloof strijden we niet met menschen. Waar menschen, waar overheden ons om des geloofs wil aanvallen, daar zien wij achter hen de ware aanvallers, de geestelijke machten der boosheid. Die zijn het, die ons aanvallen, en tegen hen gaat onze strijd.

Paulus noemt ze met vier namen: overheden, machten, wereldbeheerschers dezer duisternis, geestelijke machten der boosheid onder de hemellingen.

Wanneer de Schrift overheden en machten noemt, bedoelt ze twee keer de aardse overheid. In Luk.12:11 wordt de discipelen voorzeggd, dat ze gebracht zullen worden in de synagogen en voor de overheden en de machten, en in Tit.3:1 moet Titus de geloovigen vermanen, de overheden en de machten onderdanig en gehoorzaam te zijn.

Maar anders worden altijd met deze uitdrukking geestelijke machten bedoeld. Rom.8:38: Geen engelen, overheden noch machten kunnen ons scheiden van Gods liefde in Christus Jezus. Ef.1:21: Christus is verhoogd verre boven alle overheid en macht. Ef.3:10: Gods veelvoudige wijsheid wordt bekend gemaakt aan de overheden en machten onder de hemellingen. Kol.1:16: Christus is de Schepper van de overheden en machten. Kol.2:15: Hij toont de machteloosheid van de overheden en machten aan. Over die geestelijke overheden en machten spreekt Paulus

ook hier in Ef.6:12. Het zijn immers machten niet van bloed en vleesch. Tegen hen is het, dat wij te vechten hebben. Paulus noemt ze verder wereldbeheerschers dezer duisternis⁸.

De eigenlijke beheerschers der wereld zijn niet de koningen en keizers of de volksvertegenwoordigers; die zijn slechts de werktuigen in de hand van de ware wereldbeheerschers, de geestelijke machten. Ach, de menschen meenen, dat ze zoo veel macht hebben, en ze zien niet, dat ze door geestelijke machten gedwongen worden tot hun daden, dikwijls tegen hun eigen wil in. De duisternis, waarin ze verkeeren, is zoo groot, dat ze de machten niet zien, door welke ze beheerscht worden.

Het zijn de geestelijke machten der boosheid onder de hemellingen. Het schijnt wel, dat onze Statenvertalers de gedachte niet aangedurfd hebben, dat geestelijke boosheden in den hemel zouden zijn. Zij hebben het hier gebruikte woord *epourania*, hemelschen of hemellingen, in dezen brief wel vier maal vertaald door hemel (1:5,20; 2:6, 3:10) en in dezen tekst (en nergens anders) vertaalden zij het door lucht, terwijl zij het woord lucht zeven keer gebruiken voor het Grieksche woord *aer*, ook nog in dezen brief, hoofdstuk 2:2, waar Satan de overste van de macht der lucht wordt genoemd. Dat heeft misschien de Statenvertalers op een dwaalspoor gebracht. Er bestaat een booze macht der lucht, waarvan Satan de overste is: de demonen, die door de Statenvertaling foutief duivelen worden genoemd. Maar het gaat hier over hoogere wezens, die hun woonplaats hebben in de hemelen. Dat zijn onze tegenstanders. Zij zijn het, die ons van onze erfenis, van onze geestelijke zegeningen onder de hemellingen, trachten te berooven, en tegen hen hebben we te strijden, te vechten, zooals er zeer aanschouwelijk staat.

Als mensch zijn we daartoe niet in staat; die geestelijke machten der boosheid zijn sterker dan wij. Daarom roept Paulus zijn broeders toe, dat ze krachtig zullen zijn in Christus en in de heerschermacht Zijner sterkte. Christus heeft de overwinning behaald op de geesten der boosheid. Al zien wij dat nog niet, wij weten het door het geloof. En Zijn

---

⁸ De Statenvertaling voegt er de woorden "dezer eeuw" aan toe, maar in de drie oudste handschriften komen die woorden niet voor.

sterke heerschermacht, waarmee Hij ook deze booze machten beheerscht, stelt Hij ons ter beschikking, opdat wij alles tot stand zouden brengen en staan.

Staan tegen de sluwheden van den duivel. De duivel gaat om als een brieschende leeuw, zegt 1 Petrus 5:8, maar meer vertoont hij, reeds van Eden af, het karakter van een slang, die door sluwheid en door list haar prooi bemachtigt. En tegen hem is het een zware strijd. Daarom worden we vermaand, Gods wapenrusting aan te doen. En wanneer Paulus de deelen van die wapenrusting opsomt, dan treft het ons, dat hij meer wapenen ter verdediging dan ten aanval noemt. Wij zijn niet de aanvallers, wij zijn de verdedigers. Wij zijn niet geroepen om de wereld aan te vallen, ook niet om de booze geesten aan te vallen; wij gebruiken onze wapenen alleen om ons tegen den aanval te verdedigen, maar aan onzen kant is de geneigdheid tot den vrede. Wij doen ook die geestelijke machten geen kwaad; wij weten immers, dat eenmaal ook zij de knie zullen buigen in den naam van Jezus. Onze voeten zijn geschoeid met bereidheid van het evangelie des vredes.

Het evangelie des vredes. Christus is onze vrede. Hij heeft door het evangelie vrede verkondigd aan de Heidenen, die verre, en aan de Joden, die nabij waren. Hij geeft ons vrede met God, en Hij leert ons, vredesgezind te zijn jegens allen. Daarom zijn wij, terwijl wij de aanvallen van de booze machten tegenstaan, toch te allen tijde bereid tot den vrede, en behandelen wij de menschen, die door de booze geesten tegen ons worden gebruikt, niet als vijanden.

Het borstharnas beschermt het lichaam tegen zwaardslagen en lansstooten. Ons borstharnas is de rechtvaardigheid. Niet de rechtvaardigheid van onzen wandel, maar de rechtvaardigheid, die Paulus in Rom.1:17 noemt de rechtvaardigheid Gods, de rechtvaardigheid, die God den zondaar om niet toerekent. (Rom.3:24). De bewustheid, dat wij door God als rechtvaardigen worden gerekend, maakt ons sterk. Dat is het immers, waarin de machten ons altijd bestrijden: ze wijzen ons op onze zonden, die ons buiten Gods gemeenschap moesten sluiten, gelijk zij buiten Gods gemeenschap staan. Maar Zacharia de profet zag het zinnebeeldig: de vuile kleederen van den hoogepriester Jozua, zijn

ongerechtigheden, werden weggenomen, en hem werden wisselkleeders gegeven en een reine hoed werd op zijn hoofd gezet, en Satan kon hem niet wederstaan. (Zach.3). We hebben het ons altijd te herinneren, dat wij bekleed zijn met Gods rechtvaardigheid; voor den strijd wordt die rechtvaardigheid tot een harnas.

De waarheid zij de gordel van onze lendenen. Van Christus wordt gezegd, Jes.11:5, dat de gerechtigheid en dat de waarheid de gordel Zijner lendenen zal zijn. De gordel geeft stevigheid, zoodat we ons krachtig gevoelen. Gods waarheid is onze kracht: de waarheid, die God ons geopenbaard heeft aangaande Hem en aangaande ons, en aangaande Zijn geheele schepping, die Hij leidt volgens Zijn plan der eeuwen. Te weten, dat uit Hem en door Hem en tot Hem alle dingen zijn; te weten, dat zij, die thans ons tegenstaan, ook nog Zijn aanbidders zullen worden, dat maakt ons sterk in den strijd, want we strijden in de zekerheid van de overwinning. Gods waarheid te kennen aangaande Christus, dat geeft ons kracht; dan immers zijn we krachtig in den Heer en in Zijn sterke heerschermacht.

Het schild des geloofs. Het schild is het verdedigingswapen tegen aanvallen uit de verte, tegen pijlen, die in Paulus' dagen wel voorzien waren van brandende lappen aan het achtereind, zoodat ze brand stichtten, waar ze neervielen. Met het schild des geloofs zijn die vurige pijlen uit te blusschen. Het is al weer het geloof in onzen Heer Jezus Christus, in Zijn macht en in Zijn overwinning, waardoor we in staat worden gesteld onbevreesd te zijn, welken aanval de geestelijke machten der boosheid onder de hemellingen ook op ons richten, en hoe vijandelijk ze ook mogen zijn. Die met ons is, is meer, en ze zijn vijanden, die in beginsel reeds overwonnen zijn.

Den helm der behoudenis ontvangen we, den helm van de hoop der behoudenis, zooals 1 Thess. 5:8 zegt. Hier staat in het Grieksch duidelijk: Ontvangt dien helm; niet: neemt hem. Wij hebben niets te doen om de hoop der behoudenis; zij wordt ons gegeven, en wij hebben ze slechts te ontvangen. Die hoop, die verwachting beschermt ons hoofd in den strijd. Wat ons ook overkome, dat we behouden worden, is zeker.

En dan hebben we het verdedigingswapen tegen den aanval van dicht bij: het zwaard. Waar de vijand met het zwaard aanvalt, daar gebruikt de verdediger het zwaard om den aanval af te slaan. Als de vijand ons zeer nabij komt, dan gebruiken wij tot onze verdediging het woord van onzen God; dan houden we den tegenstander van ons af met het: "Er staat geschreven!" dat onze Heer gebruikte in Zijn strijd tegen de verzoeking van Satan. Daarom is het zoo noodig, dat woord van God te kennen. Dat wij de Schrift onderzoeken, is niet, mag althans niet zijn om te voldoen aan onze weetgierigheid; het moet zijn om het wapen gereed te hebben voor den strijd. De Schrift is voor ons het tuighuis, waarin wij de wapenen vinden bij elke verleiding tot verkeerden wandel, maar ook tegen elke verkeerde leer, waarmee de geestelijke boosheden ons van de waarheid Gods willen verwijderen. Het woord van God is het zwaard, waarmee wij elken aanval kunnen afslaan.

En ten slotte geeft Paulus ons nog een wapen in de hand: het gebed. Of neen, niet een wapen, maar een levenshouding. Bij elk stuk van de wapenrusting behoort het gebed; wij kunnen niets doen zonder het gebed, zonder het volledige besef van onze onbekwaamheid, van Gods macht en bereidwilligheid, en van de gemeenschap, die er bestaat tusschen Hem en ons. Daarin immers bestaat het gebed. Het behoeft niet altijd in woorden uitgedrukt te worden. Het is een bidden in den geest, een voortdurende bewustheid van gemeenschap, en in die bewustheid zijn we sterk in den strijd. In ons gebed vragen we voor ons zelf wat we noodig hebben, maar we bidden meteen voor alle heiligen. We voelen ons immers als leden van één lichaam.

Paulus vraagt de voorbede ook voor zich zelf. Indien iemand ze noodig heeft, dan is het wel hij, want niemand heeft zulk een groote taak als hij te verrichten heeft. Hij heeft de verborgenheid van het evangelie bekend te maken. In hoofdstuk 3:8 en 9 heeft hij ons gezegd, dat hem de genade gegeven is om onder de Heidenen door het evangelie te verkondigen, den onnaspeurlijken rijkdom van Christus, en dat hij allen moest verlichten, welke de bedeeling der verborgenheid is. Nu voegt hij daaraan nog toe, dat het zijn taak is, de verborgenheid van het evangelie bekend te maken. Er is aan het evangelie der genade Gods een kant, die niet verborgen was, die aangekondigd is van Eden af, en waarover de profeten

hebben gesproken, zoodat Paulus in Rom.1:1 kon zeggen, dat het evangelie Gods door God te voren beloofd was door Zijn profeten in de heilige Schriften. Maar dat evangelie had ook nog een verborgen kant, waarover Paulus spreekt aan het eind van den Romeinenbrief: de prediking van Jezus Christus naar de openbaring der verborgenheid, die van de tijden der eeuwen verzwegen is geweest, maar nu geopenbaard is. (Rom.16:25 en 26).

Die verborgenheid was de verzoening. Daarover hadden de profeten niet gesproken; daarover had onze Heer in Zijn prediking ook nog gezwegen. Daarover sprak Paulus in Rom. 5 tot 8, hoofdstukken, waarin hij zich geen enkele maal beroept op de vorige Schriften, wat hij anders zoo gaarne doet. Die verborgenheid van het evangelie maakt Paulus ook nog bekend in de gevangenis te Rome, waar hem toegestaan is allen te ontvangen, die tot hem komen. Hij leerde van den Heer Jezus met alle vrijmoedigheid, zegt Hand.28:31. Die vrijmoedigheid werd hem gegeven, hij weet het, en daarom vraagt hij de geloovigen, dat ze om die vrijmoedigheid voor hem zullen bidden.

Hij is een gezant in een keten. Dat is al een zeer wonderlijke toestand. Een gezant is een man van vrede. De regeering heeft een gezant bij een andere regeering, met welke zij in vrede leeft, en het is juist de taak van den gezant, den vrede te bevorderen. Dreigt de oorlogstoestand, dan wordt allereerst de gezant teruggeroepen. God heeft zijn gezanten nog in de wereld en van Zijn kant dreigt de wereld dus nog geen oorlog. Een gezant wordt in den regel met de meeste eer behandeld. Hier echter zendt de allerhoogste God Zijn gezant tot den machtigsten vorst der aarde, den Romeinschen keizer, die in die dagen zich kon inbeelden, dat de geheele bewoonde wereld hem behoorde. (Luk.2:1). En de Romeinsche wereldmacht ontziet zich niet Gods gezant in boeien te slaan. Welk een beleediging is dat voor den Zender van den gezant. Doch zoo groot is van Gods zijde de begeerte tot den vrede, dat Hij den smaad verdraagt, en Zijn gezant niet terugroept. En nog steeds heeft Hij Zijn gezanten in de wereld. Neen, laten we niet zeggen, dat God vijandig tegen de wereld staat. Dat de gemeente hier nog is, is een bewijs, dat Hij den vrede wil. De dag zal komen, dat Hij komt met Zijn oordeelen, maar dan roept Hij eerst Zijn gezant terug: dan neemt Hij eerst de gemeente weg.

Een gezant in een keten, dat is wel het grootste bewijs, eenerzijds van den haat der wereld, anderzijds van Gods liefde. De wereld is vijandig, maar God is niet vijandig. En daarom mogen ook wij niet vijandig tegen de wereld zijn. Een woord als dat van David. in Psalm 139: "Zou ik niet haten, die U haten? Ik haat ze met een volkomen haat; tot vijanden zijn ze mij", zulk een woord paste in zijn tijd en in zijn mond, want hij was geroepen om een koning der gerechtigheid te zijn en het koningschap van Christus in de duizend jaren af te schaduwen, wanneer de gerechtigheid zal heerschen. Maar zulk een woord past niet in onzen tijd en in onzen mond, want onze tijd is de tijd der genade, en wij zijn tot genade behouden. Wij hebben den. strijd niet tegen bloed en vleesch. Tegenover de menschen zijn wij steeds tot den vrede bereid, hoe zij ons ook behandelen; tegenover de geestelijke booze machten verdedigen vrij ons bezit. En in de menschen, die ons aanvallen, zien wij de booze geesten, die achter hen staan, en wier werk zij doen, zonder het te weten. Daarom kunnen wij tegenover de menschen verdraagzaam zijn; niet zij zijn onze vijanden.

Het slot van den Efezerbrief is zeer kort, evenals het begin. Uit den brief blijkt, dat het een rondzendbrief is; er staat niets plaatselijks en niets persoonlijks in. Het eenige persoonlijke, dat wij hooren, is in vers 21 en 22. Tychikus doet een rondreis langs de verschillende gemeenten van Paulus' bediening en bezorgt den brief, en dan heeft hij tevens gelegenheid, overal te vertellen over het leven en het werken van den apostel. En wanneer de geloovigen te Efeze en elders hooren, dat het werk van Paulus niet stilstaat, hoewel hij zich in gevangenschap bevindt, dan zullen hun harten vertroost worden, en zij zullen met te meer ijver voldoen aan zijn verzoek, om voor hem en zijn arbeid te bidden. Zoo blijft de band bestaan tusschen de gemeenten en den gevangen apostel.

En dan eindigt Paulus met zegenbeden. Vrede, liefde, geloof, dat zijn de drie groote rijkdommen, die hij zijn lezers toebidt. En aan allen, die den Heer Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid, omdat ze de genade hebben leeren kennen, wenscht hij ten slotte genade toe. Genade, dat is het begin en het einde. We zijn behouden uit genade, we leven door genade, we zijn geroepen tot genade. Wij kennen voor deze bedeeing en voor onze hemelsche toekomst niets anders dan genade.